

EVALUATIERAPPORT

ONROENDERERFGOEDDECREET

Bijlage 3:
Input derden bij de evaluatie van de
onroenderfgoedregelgeving

EVALUATIE ONROENDERFGOEDDECREET – INPUT DERDEN

Deze bijlage bundelt de diverse insteken die werden ontvangen van volgende instanties en organisaties:

- VlaNot (27 januari 2017)
- Het Departement Mobiliteit & Openbare Werken (gecoördineerd advies AWW, W&Z, DS, MDK, De Lijn, AMT, Stafdienst) (20 februari 2017)
- Vereniging van de Vlaamse Provincies vzw (6 maart 2017)
- Boerenbond (21 maart 2017)
- Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening-Onroerend Erfgoed (22 maart 2017)
- Vlaamse Ondernemers in Archeologie (30 maart 2017)
- Belgische Baksteenfederatie vzw (31 maart 2017)
- Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed (Historische Woonsteden vzw en Landelijk Vlaanderen vzw) (31 maart 2017)
- Vlaams Netwerk Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddiensten en Onroerenderfgoedgemeenten (7 april 2017)
- Vlaamse Confederatie Bouw (11 april 2017)
- Voka – Vlaams netwerk van ondernemingen vzw (11 april 2017)
- Overlegcomité Vlaamse Ontginnings vzw (21 april 2017)
- Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (21 april 2017)

In een **eerste deel** wordt ingegaan op algemene bemerkingen met betrekking tot de onroerenderfgoedregulering, exclusief archeologie (deel 1A) en algemene bemerkingen met betrekking tot het archeologiehoofdstuk van de onroerenderfgoedregulering (deel 1B).

In een **tweede deel** worden de bemerkingen bij concrete artikelen uit het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit weergegeven.

Er wordt bij elk van de aangeleverde bemerkingen een reactie geformuleerd. Wanneer in de bemerkingen vanwege derden zaken aan bod komen die behandeld werden in het evaluatierapport wordt expliciet verwezen naar het betreffende punt in het evaluatierapport. Als bemerkingen van derden aanleiding geven tot een aanpassing van de regulering dan wordt dit eveneens geïndiceerd.

DEEL 1: ALGEMENE BEMERKINGEN

DEEL 1A: ALGEMENE BEMERKINGEN MET BETREKKING TOT DE ONROERENDERFGOEDREGELGEVING, EXCLUSIEF ARCHEOLOGIE

1. Evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving: plan van aanpak (Boerenbond, SARO, Voka)

[Boerenbond]

Boerenbond stelt vragen bij de manier waarop de evaluatie vandaag wordt voorbereid omdat er geen enkele betrokkenheid voorzien is van de stakeholders bij de manier waarop de evaluatie zal gebeuren. Derden kunnen insteken leveren maar die zullen niet doorwerken in het eigen rapport van het agentschap maar als 'bijlage' worden opgenomen. Daarnaast bleek uit een toelichting van het agentschap Onroerend Erfgoed dat het evaluatierapport vaststellingen zal doen o.b.v. indicatoren en beleidsdoelstellingen. Het is op dit ogenblik onduidelijk wie bepaalt welke indicatoren worden meegenomen en wat de beleidsdoelstellingen zijn die getoetst zullen worden.

Specifiek voor archeologie wordt er bv. geen algemeen overzicht/databank bijgehouden die zicht geeft op de verschillende dossiers en bijhorende directe maar ook de verdoken kosten door de gewijzigde archeologieregelgeving. Heel wat bijkomende kosten zitten niet alleen in de opmaak van de archeologienota of opgravingskosten maar in het feit dat de initiatiefnemer zijn plan moet bijsturen om bewaring in situ te garanderen (ophogingen, verplaatsingen, ander ontwerp, verlies teelaarde, ...). In extreme gevallen worden projecten gewoon stopgezet omdat de bijkomende kost voor archeologisch onderzoek niet te dragen is door een individuele initiatiefnemer. Een goede evaluatie is maar mogelijk als er voldoende data op een systematische manier worden bijgehouden.

Boerenbond stelt dat een goede beleidsevaluatie getoetst moet worden op effectiviteit en efficiëntie/proportionaliteit van de regelgeving. Effectiviteit = wat is de kenniswinst met betrekking tot archeologie die werd geboekt als gevolg van de bijgestuurde regelgeving? Efficiëntie en proportionaliteit = wordt de geobserveerde effecten (kenniswinst) bereikt met de meest efficiënte inzet van middelen?

[SARO]

De raad vindt het positief dat - twee jaar na de inwerkingtreding van de regelgeving - werk wordt gemaakt van een evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving. Het agentschap voert de evaluatie zelf uit en zal deze vervolgens voor advies voorleggen aan de raad. De betrokkenheid van de SARO is positief. Niettemin merkt de raad op dat een zelfevaluatie een hoge graad van openheid en transparantie veronderstelt. De raad heeft hieromtrent een heel aantal bedenkingen.

Het is voor de raad onduidelijk hoe het evaluatietraject er zal uitzien en wat de precieze reikwijdte van het evaluatierapport zal zijn. Er is tot op heden geen (concept)nota beschikbaar waarin het evaluatietraject wordt uitgetekend en vastgelegd. De evaluatie die nu wordt gemaakt zal de referentiesituatie vormen voor de evaluaties in de komende jaren. De raad acht het aldus van belang dat het evaluatiekader, het participatief traject, de indicatoren en de methodiek op een heldere en transparante manier worden uitgewerkt en vastgelegd.

Er bestaat momenteel geen duidelijkheid over het evaluatiekader dat zal worden gehanteerd. Een evaluatie impliceert immers dat wordt nagegaan in welke mate de vooropgestelde doelen bereikt worden. Voor het onroerenderfgoedbeleid legt enkel de beleidsnota onroerend erfgoed 2014-2019 - en dus niet het onroerenderfgoeddecreet - strategisch doelstellingen vast. Deze doelstellingen zijn evenwel onvoldoende 'SMART' geformuleerd. Bovendien zijn de thema's die in de beleidsnota aan bod komen zeer ruim.

De raad heeft tevens vragen bij de betrokkenheid van de relevante actoren. SARO vindt het vanzelfsprekend dat de evaluatie vertrekt vanuit een participatief traject waarin alle relevante actoren (o.a. lokale overheden, beheerders, doelgroepen) betrokken worden. Naast de efficiëntie en effectiviteit van de regelgeving, vraagt de raad tevens aandacht voor de manier waarop de betrokken actoren de beoogde cultuuromslag bij de administratie vandaag ervaren. Dit laatste is essentieel voor het draagvlak van het onroerenderfgoedbeleid. De publieke consultatie moet open en transparant gebeuren.

Tot slot vraagt de raad aandacht voor duidelijk uitgewerkte en correcte datasets die de basis zullen vormen voor de evaluatie. De beleidsnota onroerend erfgoed 2014-2019 kondigde de opmaak aan van een aangepaste indicatorenset voor het monitoren van de uitvoering en de effecten van het onroerenderfgoeddecreet. Het is tot op vandaag echter onduidelijk welke indicatoren zullen worden gehanteerd (en wat precies zal worden geëvalueerd). Specifiek voor archeologie wijst de raad op de hiaten in de datasets. De gegevens in het archeologieportaal worden ingegeven op vrijwillige basis en zijn dus mogelijk niet volledig. Het is aldus onduidelijk hoe de effectieve en verdoken (o.a. vertraging van procedures, aanpassingen project, projecten die gestopt worden omwille van te hoge opgravingskosten) kosten die voortvloeien uit de archeologieregelgeving in kaart zullen worden gebracht.

Het is voor de raad evident dat de evaluatie rekening houdt met de door de Vlaamse overheid beoogde principes inzake de optimalisatie, doelmatigheid en efficiëntie van het (bestuurlijk) beleid. SARO benadrukt dat sinds de inwerkingtreding van de regelgeving een fundamentele verschuiving van de bevoegdheden en taakstellingen heeft plaatsgevonden tussen de verschillende beleidsniveaus. Het kerntakenplan legde nieuwe accenten inzake de rol van Vlaamse overheid en de gemeenten. De kerntakenplannen kaderen in de ruimere oefening van de Vlaamse Overheid om haar (bestuurlijk) beleid doelmatiger en efficiënter te maken; een oefening die werd aangekondigd in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 en een neerslag vond in het Groenboek Bestuur.

Hierna gaat de raad in op enkele algemene principes:

- De Vlaamse overheid evolueert sterk naar een 'kaderstellende overheid' die de grote doelstellingen van het Vlaamse beleid bepaalt: *'In aangelegenheden waar lokale besturen beslissingen nemen binnen een Vlaams reglementair kader (ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, leefmilieu, huisvesting, ...) vergroten we de beleidsruimte van de lokale besturen aanzienlijk. We herzien de Vlaamse regels (decreten en uitvoeringsbesluiten) zodat ze veel meer dan nu het geval is slechts op hoofdlijnen normeren. Daarbinnen kunnen de lokale besturen zelf hun beleid voeren en leggen ze zelf verantwoording af voor het gevoerde beleid.'* De toekenning van taken aan bestuursniveaus gebeurt op basis van subsidiariteit. De kerntakenplannen hebben reeds nieuwe accenten gelegd inzake bevoegdheidsverdeling. Voor onroerend erfgoed werd het kerntakenplan op 17 juli 2016 door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

- De Vlaamse overheid evolueert naar een ‘slankere overheid’ die betere resultaten levert met minder maar meer doelgericht ingezette middelen. De Vlaamse overheid weegt in de toekomst nog beter af welke rol ze opneemt en kiest beleidsinstrumenten op basis van effectiviteit en efficiëntie. Ze is zuinig en efficiënt.
- De Vlaamse overheid neemt een faciliterende rol op en regelt niet alles zelf. Verenigingen, bedrijven en burgers pakken maatschappelijke uitdagingen aan samen met de overheid.
- De Vlaamse overheid zit niet vastgeroest in structuren en past zich vlot aan nieuwe noden en behoeften van de samenleving aan. De werking van de Vlaamse overheid zet in op flexibele programma- en projectwerking. Het behoud van onroerend erfgoed moet worden ingegeven vanuit de veranderende maatschappelijke noden en verwachtingen en niet vanuit een louter behoudsgezinde reflex.

De raad beklemtoont aldus dat de evaluatie ook moet ingaan op de wijzigende rol van de Vlaamse overheid: van controlerend naar kaderstellend en faciliterend. De raad wijst onder meer op de intentie van het decreet om via de erkenning van bepaalde actoren (o.a. gemeenten, intergemeentelijke diensten, archeologen) meer vertrouwen en autonomie te geven aan de belangrijke spelers binnen de sector en het beleidsveld. De raad stelt evenwel vast dat ondanks de erkenning van actoren er nog steeds een sterke controle uitgaat van de Vlaamse administratie. De raad wijst in dit verband onder meer op het systematisch gebruik van bindende adviezen op basis van art. 4.3.3 VCRO, alsook op de sterke controle op de opmaak en goedkeuring van de archeologienota’s. SARO vraagt na te gaan in welke mate de beoogde ‘cultuuromslag’ bij het agentschap onroerend erfgoed effectief wordt gerealiseerd. Tevens pleit de raad voor een volwaardige valorisatie van de erkende actoren. Deze valorisatie moet kaderen binnen een algemene beleidsvisie waarin de verschillende taakstellingen en bevoegdheden duidelijk worden vastgelegd.

[Voka]

Zoals de SARO in zijn advies van 22 maart 2017 al aangaf, is het momenteel hoogst onduidelijk hoe het evaluatietraject er zal uitzien en wat de precieze reikwijdte van het evaluatierapport zal zijn. Er is tot op heden geen info beschikbaar waarin het evaluatietraject wordt uitgetekend en vastgelegd. Er zou dan ook duidelijkheid moeten komen over het evaluatiekader, de indicatoren en de methodiek. Voka herhaalt ook zijn vraag om betrokken te worden bij deze evaluatie.

Voorts blijft het een probleem dat er weinig informatie beschikbaar is over alle rechtstreekse en onrechtstreekse kosten gerelateerd aan de nieuwe regelgeving inzake archeologie. Daarbij moeten niet enkel de kosten voor de opmaak van de archeologienota en eventuele opgravingskosten in kaart worden gebracht, maar ook de kosten omwille van aanpassing van de plannen, de bewaringskosten, vertragskosten, enz. Enkel wanneer met al deze aspecten rekening wordt gehouden, kan een evaluatie zinvol verlopen.

Belangrijk is dat deze evaluatie nagaat of de regelgeving haar vooropgestelde doel behaalt (kenniswinst inzake archeologie maar zeker ook klantvriendelijkheid in hoofde van de bouwheer) en dat hiervoor de middelen van zowel overheid als bouwheer efficiënt worden ingezet.

////////////////////////////////////

Reactie:

Het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.6.1) bepaalt dat jaarlijks het archeologiehoofdstuk wordt geëvalueerd. Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019 stelt dat het Onroerenderfgoeddecreet halverwege 2017 wordt geëvalueerd. Dit betreffen 2 verschillende evaluaties die niet onderling verward mogen worden. Het evaluatierapport, waaraan dit document als bijlage is toegevoegd, is het resultaat van de evaluatie zoals vooropgesteld in het regeerakkoord van de Vlaamse Regering. Vanaf 2018 zal enkel het archeologiehoofdstuk geëvalueerd worden. Het is dus niet zo dat het huidig voorliggend evaluatierapport dé referentie wordt voor de evaluatie de komende jaren.

Het klopt dat er geen bevraging of publieke consultatie is geweest over de aanpak van de evaluatie. In de Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2017 is opgenomen dat het evaluatierapport voor het zomerreces aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd. Dit rapport kon evenwel pas worden uitgeschreven nadat alle indicatoren voor 2015 en 2016 waren gemeten. Concreet betekende dit dat met het uitschrijven van het rapport pas kon worden gestart in het voorjaar van 2017 en er dus sprake was van een krappe timing die geen bijkomende actieve bevraging van derden toeliet. Er is voor gekozen te evalueren op basis van meetbare indicatoren en in functie van vooropgestelde beleidsdoelen. Bijlage 1 bij het evaluatierapport verduidelijkt op basis van welke indicatoren werd gemeten en bijlage 2 in functie van welke beleidsdoelen. In de adviezen vanwege derden wordt terecht gewezen op indicatoren die niet worden gemeten maar wel degelijk uitspraken doen over de regelgeving. Hierop kan enkel geantwoord worden dat gekozen is voor indicatoren waarvoor betrouwbare informatie aangeleverd op opgevraagd kan worden. Voor de evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving werden, met uitzondering van de erkende archeologen die rapporteren via het e-portaal, geen belanghebbenden rechtstreeks bevroegd. Tegelijkertijd kan worden vastgesteld dat de vrijwillige inbreng van derden meermaals de vaststellingen van de administratie bevestigt (*cf. evaluatierapport, 4*)

De evaluatie van de onroerenderfgoedregelgeving gebeurde door het agentschap. Dit is niet ongebruikelijk. Beleidsevaluatie behoort tot de opdrachten van het agentschap.

2. Draagvlak voor (beleid m.b.t.) onroerend erfgoed (Boerenbond)

Draagvlakverbreding is een belangrijk onderdeel van de Beleidsnota Onroerend Erfgoed. Een beter draagvlak kan enkel worden bereikt door bij beslissingen inzake onroerend erfgoed meer rekening te houden met de impact op individuele burgers en ondernemers en met de effecten op andere beleidsdomeinen (leefmilieu, landbouw, ruimtelijke ordening, ...). Ook door in te zetten op snelle en rechtszekere procedures en door beter prioriteiten te stellen en een onderscheid te maken tussen waardevolle elementen en zaken zonder enige uitzonderlijk cultuurhistorische waarde vermijdt men dat het draagvlak voor het huidige onroerenderfgoedbeleid verder vermindert. Ook de beloofde cultuuromslag binnen het agentschap Onroerend Erfgoed is essentieel om draagvlak te behouden voor het erfgoedbeleid.

Boerenbond stelt dat de vernieuwde onroerenderfgoedregelgeving de beloftes die voorafgaandelijk werden aangekondigd (o.a. meer rechtszekerheid en snellere procedures) absoluut niet heeft verwezenlijkt. Integendeel door het invoeren van zeer omslachtige procedures (toelatingen, archeologie, ...),

////////////////////////////////////

uitgebreide zorgplichten/motiveringsplichten blijkt het decreet eerder in te zetten op overregulering dan op wetsmatiging. Boerenbond vraagt dat dit aspect een specifiek onderdeel uitmaakt van de evaluatie die wordt voorbereid.

Reactie:

Het klopt niet dat het Onroerendergoeddecreet geen rekening houdt met de impact op individuele personen en andere beleidsdomeinen. Zo wordt bij wijze van voorbeeld voorafgaand aan de voorlopige bescherming de adviezen ingewonnen van diverse departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid. Ook regelt het decreet diverse inspraakmomenten (bv. openbare onderzoeken, hoorrecht) en beroepsprocedures.

Dat de procedures niet altijd even eenvoudig zijn, kan worden onderschreven. Dit is evenwel veelal het gevolg van de wens naar meer rechtszekerheid én transparantie. Steeds meer zaken worden decretaal geregeld die eerder tot de toepassingspraktijk behoorden zonder decretale verankering. Dat lijkt procedures te verzwaren en complexer te maken. De aanhoudende kritiek dat inzake archeologie geen versnelling in procedure werd gerealiseerd, is dan weer onterecht. Het Onroerendergoeddecreet plaatst het archeologisch vooronderzoek voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. Dat betekent inderdaad bijkomend onderzoek voorafgaand aan het indienen van de vergunning. Een goede planning en afstemming met de architect moeten evenwel mogelijk maken dat dit geen onnodige vertraging oplevert. Het agentschap komt enkel nog tussenbeide in geval van melding archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en bekrachtiging archeologienota. In vergelijking met de regelgeving overeenkomstig het Archeologiedecreet betekent dit een duidelijke stap voorwaarts (*cf. evaluatierapport, 3.2.5.2*).

3. Doelmatigheid beschermingsinstrumentarium en evaluatie oude beschermingsbesluiten (Boerenbond, SARO)

3.1. Doelmatigheid beschermingsinstrumentarium

[Boerenbond]

In de onroerendergoedregelgeving zijn er verschillende instrumenten om het behoud van onroerend erfgoed te verzekeren. Het meest klassieke instrument is de bescherming. Daarnaast bestaan er nog drie alternatieven om erfgoedwaarden te vrijwaren voor de toekomst. Het onroerend erfgoed wordt opgenomen in een vastgestelde inventaris, onroerendergoedrichtplan of erfgoedlandschap.

Boerenbond vindt het belangrijk dat het gevoerde beschermingsbeleid ten gronde wordt geëvalueerd en dat daarnaast de doelmatigheid en de onderlinge samenhang van het beschermingsinstrumentarium wordt onderzocht. Zo is het vandaag helemaal niet duidelijk waar de Vlaamse overheid met zijn inventarissen naar toe wil en wat de link is met het klassieke beschermingsbeleid. Daarnaast staan de grote ambities van het Agentschap Onroerend Erfgoed op vlak van beschermingen op gespannen voet met de precaire financieringstoestand van het onroerendergoedbeleid waardoor de wachtlijsten m.b.t.

restauratiedossiers steeds meer toenemen. Boerenbond vraagt dat er binnen het Vlaamse erfgoedbeleid duidelijke prioriteiten worden gesteld zodanig dat het gevoerde beschermingsbeleid beter afgestemd wordt met de financiële en organisatorische beleidsruimte.

[SARO]

- Er is geen transparantie over de doorstroom van inventarissen naar beschermingen aangezien de inventarissen geen onderscheid maken tussen zeer waardevol, waardevol of minder waardevol onroerend erfgoed.
- Het is aldus onduidelijk in hoeverre de bescherming van onroerend erfgoed focust op het meest waardevolle onroerend erfgoed in Vlaanderen. Aangezien er geen langetermijndoelstellingen inzake het beschermingsbeleid zijn vastgelegd kan ook niet worden beoordeeld in hoeverre de beschermingen (waarvan de planning jaarlijks wordt vastgelegd in een beschermingskalender) kaderen binnen een langetermijnvisie.
- Er is nood aan onderzoek naar de doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium waarbij ruim aandacht moet gaan naar de herevaluatie (en eventuele opheffing) van beschermingsbesluiten.
- De eigenaars of beheerder van een onroerend erfgoed worden onvoldoende betrokken bij de beschermingsprocedure. Er is nood aan meer betrokkenheid bij de opmaak van de beheersvisie en beheersdoelstellingen voor het beschermd erfgoed.
- 'Beschermen' wordt nog te weinig gevolgd door 'beheren'. Slechts voor een beperkt aantal beschermd onroerend erfgoed werd effectief een beheersplan opgesteld en is er duidelijkheid over het gewenste beheer.
- De implementatie van beheersplannen blijft problematisch. De opmaak van een beheersplan kan onvoldoende terugvallen op de erfgoedwaarden opgenomen in het beschermingsbesluit en vergt bijgevolg heel wat deskundigheid (o.a. een eigenaar dient zelf de erfgoedwaarden van het onroerend goed te bepalen; waarna het agentschap onroerend erfgoed al dan niet zijn fiat geeft.) De goedkeuringsprocedure duurt lang.

Reactie:

Cf. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, hoofdstuk XXI, p. 145 en Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019, p. 27.

In het Vlaamse Gewest bestaat al een geschiedenis van 85 jaar wettelijk beschermen van onroerend erfgoed. Door het erfgoed te beschermen, willen we dit fysiek behouden en overdragen aan de volgende generaties. Om hiervoor te zorgen, werden sinds het ontstaan van de wet van 1931 heel wat beschermingsbesluiten genomen. Op basis van deze beschermingsbesluiten wordt het onroerend erfgoed in Vlaanderen opgevolgd en beheerd. Op 31 december 2016 beschikten we in Vlaanderen over 11.173 beschermde monumenten, 1.555 stads- en dorpsgezichten, 676 cultuurhistorische landschappen en 27 archeologische sites.

Doorheen deze 85 jaar is er uiteraard heel wat veranderd: de beleidscontext, de administratieve structuren, de regelgeving, het erfgoedbegrip en de waarderingpraktijk zijn grondig geëvolueerd. De manier waarop het onderzoek wordt gevoerd, de procedure die moet worden doorlopen en de gevolgen die aan een bescherming worden verbonden zijn niet dezelfde gebleven. Dit heeft uiteraard zijn weerslag op de individuele beschermingsdossiers en beschermingsbesluiten. In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019 gaf de regering daarom de opdracht om de vroegere beschermingen te

Cf. Regeerakkoord Vlaamse Regering 2014-2019, hoofdstuk XXI, p. 145 en Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019, p. 27.

Het agentschap heeft de opdracht gekregen om de doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium te onderzoeken en beschermingsbesluiten te evalueren. Die opdracht loopt en wordt uitgevoerd in deelpakketten. Voor deze legislatuur staan de “gevels en bedaking”, “de archeologische sites” en de “bouwkundige gehelen” op de agenda.

Het is onhaalbaar om op korte termijn alle beschermingen individueel door te nemen en voor elk van die besluiten de erfgoedelementen en -kenmerken die aan de grondslag lagen (en nog steeds liggen) in kaart te brengen en voor elk van die beschermde onroerend goederen beheersdoelstellingen op te stellen op maat van het individueel goed. Het agentschap pakt dat met de doelmatigheidsanalyse thematisch aan.

Daarnaast worden ook andere instrumenten ingezet om de leesbaarheid van oude beschermingsbesluiten te vergroten:

- Voor een aantal thema's zijn er criterianota's gemaakt of globale onderzoeken uitgevoerd. Daarin wordt de waardestelling van een thema geduid en wordt meestal ook ingegaan op de toekomstige mogelijkheden voor het beheer van deze onroerende goederen. Het onderzoeksrapport “erfgoedwaarden van sociale woningbouw” is zo'n voorbeeld.
- Het beheersplan dat door elke zakelijkrechthouder of gebruiker van een beschermd onroerend goed kan opgemaakt worden is een alternatieve methode om “oude” beschermingsbesluiten meer gedetailleerd in te vullen en consensus te bereiken over de waardevolle elementen en kenmerken van het onroerend erfgoed.
- Een derde werkwijze waarmee de overheid tegemoet komt aan de vraag om verduidelijking en inzicht in de erfgoedwaarden en de wijze waarop die beheerd kunnen worden is door het opstellen van afwegingskaders. Die geven aan hoe en op welke wijze met bepaalde erfgoedelementen en -kenmerken wordt omgegaan bij de beoordeling van werken of handelingen aan die elementen of kenmerken. De prioritering bij het opmaken van afwegingskaders vertrekt vanuit actuele thema's of maatschappelijke vraagstellingen (bv. het afwegingskader agrarisch erfgoed).
- Een vierde instrument waarmee de Vlaamse overheid probeert op een meer overkoepelende manier tegemoet te komen aan gestelde vraag bestaat uit het opstellen van handleidingen voor het beheer van bepaalde soorten onroerend erfgoed. Recent verscheen de handleiding “beheer van dreven”.

4. Financiële tussenkomst voor maatregelen opgelegd in het kader van vergunningsdossiers beschermd onroerend erfgoed (Boerenbond)

De bescherming van actieve landbouwbedrijven leidt in de praktijk vaak tot problemen. In heel wat gevallen hypothekeren beschermingen de verdere economische ontwikkeling van actieve landbouwbedrijfszetels. Om aan deze problematiek tegemoet te komen werd het afgelopen jaar een uitgebreid overleg opgestart tussen het agentschap onroerend erfgoed en de landbouwsector. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de opmaak van een afwegingskader voor actieve landbouwbedrijven in beschermd erfgoed en tot een meer informeel overleg tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en de landbouwadministratie bij de opmaak van adviezen in kader van vergunningsprocedures.

Tijdens het overleg groeide ook meer en meer het besef dat het verderzetten van de agrarische activiteit in veel gevallen de beste garantie biedt op het behoud van de erfgoedwaarden, de landschappelijke setting en de historische contextwaarde. Wanneer de landbouwfunctie op een bedrijf stopt, leidt dit immers tot leegstand en verval van erfgoed of tot een functiewijziging met mogelijk storende werking op het omgevende landschap. Uit de praktijkvoorbeelden die in dit traject aan bod kwamen, bleek echter dat aan de 'succesdossiers', steeds zware kostprijsverhogende maatregelen verbonden waren (bv. aangepast materiaalgebruik, landschapsintegratieplannen, ingraven van gebouwen, ...).

Boerenbond vraagt een financiële tussenkomst voor de door onroerend erfgoed opgelegde maatregelen in kader van vergunningsdossiers in beschermd erfgoed. Enkel op die manier kan vermeden worden dat landbouw op een versneld tempo wordt weggeconcurrereerd in beschermde boerderijen door meer kapitaalcrachtigere activiteiten die gebruik kunnen maken van de financiële meerwaarden die voortvloeien uit een functie- of bestemmingswijziging.

Reactie:

Het Onroerenderfgoeddecreet en - besluit bieden een gedifferentieerd aanbod aan premies dat bedoeld is om elke eigenaar of beheerder van een beschermd goed te ondersteunen in zijn of haar opdracht om de erfgoedwaarden in stand te houden. Wanneer vanuit de behoudsplichten voorwaarden opgelegd worden kan de initiatiefnemer financiële ondersteuning vragen. Enkel wanneer de geplande maatregelen beschouwd worden als regulier onderhoud, dat elke eigenaar van een onroerend goed periodiek verondersteld wordt uit te voeren en waar dus ook geen meerkosten aan verbonden zijn, kan geen aanspraak gemaakt worden op een erfgoedpremie.

5. Ontbreken robuuste beleidsvisie inzake onroerend erfgoed (SARO)

Reeds in eerdere adviezen wees SARO op het ontbreken van een robuuste beleidsvisie inzake onroerend erfgoed. Een Vlaamse beleidsvisie voor het onroerenderfgoedbeleid moet een kader uittekenen voor de fundamentele knelpunten waarmee het beleid vandaag wordt geconfronteerd.

Hiermee samenhangend wijst SARO op de dynamiek vanuit de verschillende internationale conventies (o.a. conventie van Faro) en vraagt de raad om het Onroerenderfgoeddecreet nog verder te toetsen aan deze conventies.

Tevens dient deze visie aan te sluiten bij de Vlaamse langetermijnstrategie, waarin (onroerend) erfgoed als meerwaarde voor de leefomgeving wordt gevaloriseerd. Uitgaande van de Europese richtlijnen en conventies ter zake moet het onroerenderfgoedbeleid aandacht hebben voor het 'totale plaatje' van sociale en economische terugverdieneffecten op lange termijn. Een meer geïntegreerde benadering van onroerend, immaterieel en roerend erfgoed dringt zich daarbij op.

Reactie:

Om een toekomstgericht erfgoedbeleid te kunnen voorbereiden, maakte het agentschap Onroerend Erfgoed een impactanalyse op en blikte daarbij vooruit naar 2030. Het onderzoeksrapport is te raadplegen op <https://www.onroenderfgoed.be/nl/diensten/publicaties/het-onroerend-erfgoed-in-vlaanderen-een-toekomstverkenning-tot-2030/>

De beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019 voorziet het uitwerken van een duidelijk beleidskader voor onroerend erfgoed voor verschillende cruciale thema's zoals financiering, inventariseren en beschermen, subsidiariteit in het onroerenderfgoedbeleid, de rol van onroerend erfgoed in duurzame ontwikkeling. Deze kaders worden opgemaakt in blijvende afstemming met de Vlaamse langetermijnstrategie wat betreft omgeving, cultuur, mobiliteit, energie, ...

Voor een toetsing van het Onroerenderfgoeddecreet aan de conventie van Faro, cf. *evaluatie*rapport 2.2.1.1.3.

6. Nood aan een samenhangend kader inzake de inventarissen (SARO)

- Er wordt uitgegaan van vijf aparte inventarissen (bouwkundig erfgoed, archeologische zones, houtige beplantingen, historische tuinen en parken, landschapsatlas) in de plaats van één geïntegreerde en samenhangende inventaris voor het onroerend erfgoed.
- De kwaliteit van de inventarissen onroerend erfgoed verschillen zeer sterk; de regionale verschillen zijn groot; de geïnventariseerde items zijn geografisch zeer ongelijk verspreid.
- Er zijn geen duidelijke criteria voor de opname van een onroerend goed in één van de vijf inventarissen. Door de vage criteria is er willekeur en kan in theorie elk item opgenomen worden op de inventaris.
- Het is onduidelijk wat Vlaanderen effectief beoogt met elk van deze vijf inventarissen. De inventarissen hebben een meervoudig doel en worden gebruikt als 1° basis voor wetenschappelijk onderzoek, 2° basis voor het beschermingsbeleid, 3° instrument waaraan rechtsgevolgen worden gekoppeld aan niet beschermde goederen en 4° sectoraal beleidsinstrument voor andere beleidsdomeinen. Het is noodzakelijk duidelijker af te bakenen wat de rol is van de diverse inventarissen binnen het OE-beleid.
- De gemeenten kunnen een rol opnemen inzake de inventarisatie onroerend erfgoed evenwel zonder financiële ondersteuning en zonder begeleiding door het agentschap onroerend erfgoed. Het is tevens onduidelijk wat deze inventaristaak effectief inhoudt en hoe de gemeentelijke inventarissen zich zullen verhouden tot de inventarissen van de Vlaamse overheid en de bijhorende rechtsgevolgen. Het is bovendien onduidelijk hoe daarbij zal worden omgegaan met de verschillende types inventarissen.
- De inspraakprocedure bij de vaststelling van de inventarissen is beperkt tot feitelijkheden. De opportuniteit van de inventaris kan niet in vraag worden gesteld. Niettemin nemen de rechtsgevolgen (op een niet transparante wijze) toe.

Reactie:

//

- De ambities van het Vlaams onroerendergoedbeleid en de beschikbare financiële middelen zijn niet op elkaar afgestemd. Dit noodzaakt de Vlaamse overheid tot het maken van krachtige keuzes en de focus op overheidsinvesteringen die de grootste maatschappelijke return genereren en de meest effectieve bijdrage leveren aan het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. Een selectievere inzet van de financiële instrumenten moet in samenhang worden bekeken met een gericht beschermingsbeleid.
- De wachtlijst voor premies is nog steeds zeer groot. Dit lijdt tot onzekerheid voor de burger en de lokale overheden (om een degelijk restauratie- en beheerbeleid voor het eigen patrimonium uit te werken).
- Retroactieve maatregelen (vb. verplichte kerkenbeleidsplannen, niet langer in rekening brengen van btw en architectenkosten) leiden tot grote rechtsonzekerheid voor de initiatiefnemers en moeten vermeden worden.
- Er bestaat nog onduidelijkheid over de modaliteiten van de erfgoedlening. De instrumenten ‘beheersovereenkomst erfgoed’ en ‘projectsubsidies’ zijn in de praktijk nog niet uitgewerkt; de raad vraagt om hier dringend werk van te maken.
- Nieuwe fiscale maatregelen (zoals schenkbelasting en registratierecht) hebben een minimaal effect; verdere invulling is wenselijk in samenhang met de herziening van het premiestelsel.
- De kost van de opmaak van een beheerplan is zeer hoog (vb. 60.000 euro voor bepaalde kerkgebouwen) en wordt slechts deels gefinancierd door de eventuele premie (max. basisbedrag van 25.000 euro waarop de premie wordt berekend).

[VVSG]

- Het onderhoud van beschermde monumenten is duur. Lokale overheden bezitten algemeen gesproken ook veel monumenten. Om deze monumenten in goede staat te houden is financiële ondersteuning door de Vlaamse overheid daarom essentieel.
We stellen vast dat Vlaanderen de subsidies vermindert (BTW niet meer meegerekend) en tegelijkertijd subsidies selectiever toekent (kerkenplan als voorwaarde subsidiering van beschermde kerken, opmaak beheersplannen).
Daardoor stijgt het deel dat gemeenten zelf moeten betalen voor het onderhoud. Het onderhoud van monumenten wordt dan ook steeds moeilijker.
We begrijpen dat de Vlaamse middelen niet onbepaald zijn, maar stellen tegelijkertijd vast dat het aantal beschermingen nog steeds toeneemt. Daardoor dreigen er steeds minder financiële middelen te zijn voor het onderhoud van monumenten. De gemeenten vragen dat Vlaanderen haar beschermingsbeleid afstemt op de beschikbare middelen, zodat redelijkerwijs de bestaande monumenten verzekerd zijn van voldoende ondersteuning. In dit verband brengen we ook de brief die de VVSG en het Kenniscentrum Vlaamse Steden begin april stuurden in verband met de subsidies voor het onderhoud van de parochiekerken onder de aandacht.
- De afgelopen jaren heeft Vlaanderen bijkomende taken en bevoegdheden op het vlak van onroerend erfgoed bij de lokale besturen gelegd, ongeacht of het gaat om een onroerendergoedgemeente of niet. Zo staan gemeenten voortaan in voor het actueel houden van de inventaris bouwkundig erfgoed (terwijl de vaststelling een Vlaamse bevoegdheid bleef) en kunnen gemeenten voorstellen doen voor gebieden waarvoor geen archeologie te verwachten is. Extra middelen voor deze bijkomende taken zijn er echter niet, ook niet als de gemeente erkend wordt als een onroerendergoedgemeente. Gelet op

de budgettaire krapte bij gemeenten is het niet te verwachten dat gemeenten initiatieven zullen nemen om de inventaris bouwkundig erfgoed te actualiseren of bijkomende gebieden voor te stellen waar geen archeologie te verwachten is. De gemeenten zijn van mening dat bijkomende taken op lokaal niveau vergoed moeten worden door de Vlaamse overheid.

Reactie:

Het premiestelsel is de voorbije jaren vanuit verschillende invalshoeken doorgelicht. Dit heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen, die zijn opgenomen in het evaluatierapport, en die in de lijn liggen van de voorgaande opmerkingen (cf. *evaluatierapport, 2.2.3.2.2*). De interactie tussen financieringsbehoefte en beschermingsbeleid is mee voorwerp van de doelmatigheidsanalyse beschermingen.

De nieuwe fiscale maatregelen (vermindering verkooprechten en schenkbelasting) zijn goedgekeurd en treden in werking op 14 mei 2017. De Erfgoedlening kan op korte termijn van start gaan. Communicatie over de nieuwe maatregelen is voorzien.

Er is een grote diversiteit in de manier waarop beheersplannen worden opgesteld, zowel qua inhoud als qua vorm. Ingediende beheersplannen zijn vaak gedetailleerd en vrij omvangrijk. Nochtans is het onnodig dat beheersplannen bijzonder omvangrijke studiewerken worden waarin elk detail van het onroerend erfgoed wordt weergegeven. De focus moet liggen op het expliciteren van de te nemen maatregelen om de doelstellingen te realiseren en het opnemen van een lijst van vrijstellingen voor toelatingsplichtige handelingen. Dit vergt geen aanpassing van de regelgeving maar wel een aanpassing in de toepassing ervan (cf. *evaluatierapport, 2.2.2.2.1 en 2.2.2.2.2*).

[Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed]

De nieuwe fiscale regeling heeft als doel de vervreemding van monumenten te vergemakkelijken (verkopen en schenken aan derden/niet rechte lijn – tarief aan 3 %).

Voor de particulieren is de voorgestelde regeling meestal marginaal nuttig bij overdracht in de families waar generaties beheerders elkaar met open geest opvolgen en met grondige kennis van het goed hun monumenten verder willen beheren en bewonen. Gezien de last op de overheidsfinanciën van erfgoedbeheer en vaak de kwaliteit van het beheer door de overheid moeten de "blijvers" eerder dan de "wijkers" aangemoedigd worden. Daarvoor is een regeling over successierechten nog belangrijker.

De erfgenaam heeft de verplichting de rechten te betalen, niet de overledene. De erfgenaam is zelf het slachtoffer bij een onvoorbereide erfenis van bejaarde mensen die het goed niet goed hebben onderhouden. De erfgenaam heeft geen verantwoordelijkheid maar wel de verplichting tot instandhouding en tot het betalen van rechten waarna hij grotere kosten moet betalen en daarenboven meestal de mede-erfgenamen moet vergoeden. Dit heeft nadelige gevolgen voor het goed.

Het feit dat de conceptnota geen ruimte geeft voor voordelige successierechten, terwijl het verkopen en schenken aan derden wel worden aangemoedigd geeft de indruk dat men de vervreemding verkiest waarbij meerdere monumenten in openbare handen of die van instellingen vallen met de daaraan gekoppelde lasten voor het overheidsbudget bij instandhouding, gebruik en hergebruik. Een beter evenwicht tussen de maatregelen zou zeker goedkoper en doeltreffender zijn met een grotere “diversiteit” aan beheerders en breder draagvlak voor erfgoedbeheer.

De voorwaarden voor wat betreft beheerplan en herinvestering zijn hier zeker van toepassing met een groter terugverdieneffect. Inspiratie kan gevonden worden bij de recente initiatieven in het Waals Gewest. De motivaties daar zijn zeer duidelijk en zouden perfect dezelfde kunnen zijn in Vlaanderen.

Reactie:

In de conceptnota ‘Fiscale stimulansen onroerend erfgoed’, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 december 2015, werden volgende redenen aangehaald waarom een vermindering van de erfbelasting geen voorkeurspiste is:

1. De Vlaamse Regering heeft gekozen om schenkingen te stimuleren

De Vlaamse Regering besliste om schenkingen van onroerende goederen, zoals ook eerder gebeurde voor de roerende goederen, te stimuleren door hiervoor sterk verlaagde en vereenvoudigde tarieven in te voeren. De verlaging van de tarieven van de schenkbelasting geldt voor alle onroerende goederen dus ook voor de beschermde goederen. De Vlaamse regering heeft met deze hervorming een dynamiek in de onroerende schenkingen op gang gebracht. Door aantrekkings- en volume-effecten stellen we nu een toename vast van het aantal onroerende schenkingen. Patrimonia worden nu tijdens het leven van de schenker geactiveerd en worden sneller naar een volgende generatie overgedragen.

2. De vermindering of vrijstelling van erfbelasting stimuleert een gerichte en efficiënte onroerendergoedzorg niet

De vermindering of vrijstelling van erfbelasting zet eigenaars niet noodzakelijk aan om actief om te gaan met het behoud en beheer van hun beschermde eigendommen. Het ogenblik van het verlenen van het voordeel stemt niet noodzakelijk overeen met het ogenblik waarop de investeringen nodig zijn voor het behoud van het erfgoed.

De ingevoerde vermindering van verkooprechten en schenkbelasting heeft niet als doel om vervreemding te stimuleren wel om panden sneller te activeren en leegstand en verwaarlozing, waarvan, zoals in de bemerking terecht gesteld, de erfgenaam nu slachtoffer is, te vermijden. Voor eigenaars blijft het premiestelsel de aangewezen ondersteuning bij investeringen in beheers- en restauratiewerken.

8. Nood aan samenhang verdeling bevoegdheden Vlaams Gewest, lokale overheden en overige (erkende) actoren (SARO, VVSG) en subsidiariteit (VVSG)

[SARO]

- Er bestaat geen coherente visie op de samenhang en interactie tussen de diverse actoren die betrokken zijn bij het onroerenderfgoedbeleid. De bevoegdheidsverdeling tussen de drie beleidsniveaus (Vlaams, Provinciaal en gemeentelijk) is onduidelijk. Zo schenkt de regelgeving geen aandacht aan het preventief beleid dat de provincies voeren door de organisatie van Monumentenwacht dat kostenbesparend regulier onderhoud stimuleert en dat gegevens en data aanlevert voor het meten van effecten van initiatieven binnen de onroerenderfgoedzorg, noch aan de rol van de regionale landschappen en hun samenhang met de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.
- De onroerenderfgoedbevoegdheden van de erkende onroerenderfgoedgemeenten zijn zeer beperkt. Met het kerntakendebat werd recent een zeer tegenstrijdig signaal gegeven naar de onroerenderfgoedgemeenten: namelijk alle gemeenten (en niet enkel de onroerenderfgoedgemeenten) werden bevoegd voor een sloopaanvraag voor een gebouw uit de inventaris. De meerwaarde om een erkenning als onroerenderfgoedgemeente aan te vragen werd hierdoor uitgehold.
- De geringe overdracht van bevoegdheden naar de onroerenderfgoedgemeenten staat niet in verhouding tot de administratieve lasten. De onroerenderfgoedgemeenten krijgen geen bijkomende middelen (wel toekenning van subsidies aan intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten). Er is onduidelijkheid over het digitaal register.
- Er is een gebrek aan samenhang tussen het beleid van de Vlaamse overheid en de lokale overheden. De prioriteiten zoals vastgelegd in art. 3.2.1 van het onroerenderfgoedbesluit zijn vaag en algemeen. Het is aldus voor de lokale overheden zeer moeilijk om hun lokale onroerenderfgoedbeleidsplannen complementair uit te werken aan de Vlaamse beleidsprioriteiten.

[VMSG]

Sinds het van kracht worden van het Decreet Onroerend Erfgoed is het mogelijk dat een gemeente erkend wordt als onroerenderfgoedgemeente. Sindsdien heeft een eerder beperkt aantal gemeenten dit gedaan.

Als het de ambitie van Vlaanderen is om het aantal onroerenderfgoedgemeenten uit te breiden, dan is het nodig dat het statuut van onroerenderfgoedgemeente aantrekkelijker wordt gemaakt, zowel financieel als inhoudelijk. Nu zijn de voordelen voor een gemeente eerder beperkt, doordat er maar beperkte en eerder administratieve bevoegdheden bijkomen en er geen financiële wortel is, tenzij de onroerenderfgoedgemeente deel uitmaakt van een intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst (IOED). Echter, sommige gemeenten, vaak juist die gemeenten met veel erfgoed, vinden het niet aangewezen om in een intergemeentelijk samenwerkingsverband te stappen.

Het erkend worden als een onroerenderfgoedgemeente wordt voor een lokaal bestuur maar aantrekkelijk als door de erkenning ook duidelijk meer bevoegdheden bij de gemeente liggen én die erkenning ook financieel voordelig is.

Overigens is ook de financiële ondersteuning door Vlaanderen van de IOED heel beperkt.

Tot slot zouden ook de strenge erkenningsvoorwaarden herschreven moeten worden en best beperkt worden tot de essentie.

[VVSG]

De gemeenten stellen vast dat de Vlaamse overheid zich concentreert op wat zij haar kerntaken vindt op het vlak van onroerend erfgoed. Zo is bij sloop van bouwkundig erfgoed of voor de kap van een beschermde boom het niet langer nodig dat het advies van de Vlaamse overheid wordt ingewonnen. De gemeenten staan achter deze keuze, op voorwaarde dat ze daadwerkelijk ondersteund worden bij het inschatten van de waarde van het bouwkundig erfgoed. Dit gebeurt nu te weinig. Vlaanderen moet gemeenten ondersteunen door onder andere instrumenten zoals handleidingen te maken, zodat gemeenten zelf een afweging kunnen maken. Bovendien zou het goed zijn dat er een facultatief advies wordt ingevoerd: vergunningsaanvragen die afhankelijk van de wens van de gemeente aan de Vlaamse overheid voor advies voorgelegd mogen worden, maar niet moeten worden. Nu is een advies verplicht of niet mogelijk. Dat is te zwart-wit. Als een gemeente formeel (dus niet informeel) advies vraagt en het agentschap Onroerend Erfgoed gaat erop in, dan zou het agentschap ook in beroep mogen gaan tegen de beslissing van het college over de aanvraag.

De gemeenten zijn van mening dat er daarnaast nog een belangrijke 'winst' geboekt kan worden in de samenwerking tussen gemeenten en de Vlaamse overheid. Nog te vaak wordt ervaren dat Vlaamse medewerkers teveel focussen op de onroerenderfgoedwaarden van het gebouw. Het voortbestaan van het gebouw op langere termijn, dat mogelijk wordt door de voorgestelde noodzakelijke aanpassingen aan het gebouw of het toevoegen van nieuwe elementen, weegt minder door.

Reactie:

In Vlaanderen was er lange tijd een traditie om alle verantwoordelijkheid voor de erfgoedzorg bij de Vlaamse overheid te leggen. Dit strookte natuurlijk niet met de realiteit. Er waren ook vóór de inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet al vele partners, actoren en betrokkenen die mee aan de kar trokken en er was al een tendens om meer in partnerschap te werken. De inwerkingtreding van het decreet heeft er voor gezorgd dat bevoegdheden en taken scherper worden gesteld. Het is echter van belang om bepaalde verantwoordelijkheden niet te bruusk te lossen en geleidelijk aan meer taken en bevoegdheden over te dragen, naarmate actoren aangeven deze verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Ook de Vlaamse overheid heeft een blijvende rol op te nemen en moet de verschillende actoren op gepaste wijze blijven ondersteunen en begeleiden.

Het blijft een belangrijke beleidslijn dat de verantwoordelijkheid voor het onroerend erfgoed en het beheer ervan wordt gedeeld. Niet alle (beleids)initiatieven, die door bepaalde partners worden opgenomen, hebben nood aan een decretale verankering of een bepaald juridisch instrument. Een coherente visie op de rol van verschillende actoren en betrokkenen hoort niet thuis in de regelgeving. Zo worden de inspanningen die worden geleverd door Monumentenwacht Vlaanderen vzw en de Regionale Landschappen wél erkend en meegenomen in het onroerenderfgoedbeleid maar kennen deze organisaties inderdaad geen decretale verankering. De erkenning van de onroerenderfgoedgemeenten kwam er naar aanleiding van de Interne Staatshervorming, waarbij werd beslist dat nog twee bestuursniveaus zich zouden focussen op de onroerenderfgoedzorg, namelijk Vlaanderen en de gemeenten. Het subsidiariteitsprincipe kreeg wel een decretale verankering door de erkenning van onroerenderfgoedgemeenten, omdat de erkende onroerenderfgoedgemeenten decretaal bepaalde taken opnemen. Het was noodzakelijk om deze rolverdeling te verduidelijken in de regelgeving. De erkenningsvoorwaarden en -procedure werden bewust

toegankelijk en eenvoudig gehouden, onder meer door de integratie binnen de gemeentelijke beleids- en beheerscyclus. De Vlaamse beleidsprioriteiten voor onroerend erfgoed zijn inderdaad nog algemeen gehouden om een eerste erkenningsronde toegankelijk te houden voor die gemeentebesturen die wensten in te stappen. Omdat voor het eerst gemeenten in dit systeem konden instappen, is ervoor gekozen om nog geen al te specifieke erkenningsvoorwaarden te bepalen. Met het oog op de volgende gemeentelijke legislatuur kan er samen met de erkende onroerenderfgoedgemeenten worden nagedacht hoe de Vlaamse beleidsprioriteiten specifiekere kunnen worden gemaakt. Het decreet trad in 2015 in werking maar de gemeenten konden nog geen erkenning aanvragen die werd geïntegreerd in de gemeentelijke meerjarenplanning, enkel via overgangsbepalingen waardoor de administratieve last zwaarder was. Dit verklaart mede waarom er aanvankelijk niet veel aanvragen tot erkenning waren. Intussen zijn er al 17 erkende onroerenderfgoedgemeenten (stand van zaken op 5/5/2017). De erkenning van een onroerenderfgoedgemeente is een weloverwogen keuze waarbij een gemeente steeds een afweging kan maken om al dan niet in te zetten op een onroerenderfgoedbeleid. Het is dus geen streven om op termijn van alle gemeenten erkende onroerenderfgoedgemeenten te maken.

Voor de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten is de financiële ondersteuning ten opzichte van de periode voor de inwerkingtreding van het Onroerenderfgoeddecreet gemiddeld gestegen. Er zijn ook meer intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten die ondersteuning krijgen. Er geldt in geen geval een verplichting om in te stappen in een intergemeentelijk samenwerkingsverband om de zorg voor het onroerend erfgoed op te nemen. Het is inderdaad zo dat enkele gemeenten (veelal centrumsteden) ook al decennialang een beleid voor het onroerend erfgoed uitvoeren. Zij voldoen vaak al in grote mate aan de erkenningsvoorwaarden en kunnen zonder veel aanpassingen aan hun werking de decretaal bepaalde bevoegdheden en taken uitvoeren. Zoals in alle aangeleverde adviezen wordt aangegeven, zijn de budgetten voor het voeren van een onroerenderfgoedbeleid gelimiteerd en moet dus steeds een afweging worden gemaakt waar de middelen het meest nodig zijn en waar ze het meeste effect bereiken. Het samenwerken in een intergemeentelijk samenwerkingsverband vergt een zekere organisatie en inspanning. Daarom is het mogelijk om hier een subsidie voor te ontvangen. Het is een duidelijke keuze van de Vlaamse overheid om geen sectorale subsidiestromen naar de gemeenten te genereren en om de financiering te regelen via het Gemeentefonds.

Het agentschap Onroerend Erfgoed begeleidt en ondersteunt de gemeenten bij het voorbereiden en uitvoeren van een lokaal onroerenderfgoedbeleid, onder andere door netwerken uit te bouwen, handleidingen en afwegingskaders ter beschikking te stellen, kennis te delen, ... Het is niet de bedoeling om individuele schriftelijke adviezen te blijven afleveren, daar waar werd beslist dat dit niet meer de taak van de Vlaamse overheid is. De gemeenten nemen hun verantwoordelijkheid hier in op, in partnerschap met de Vlaamse overheid. Uiteraard zijn de medewerkers van het agentschap toegankelijk om gemeentelijke erfgoedangelegenheden te bespreken en te adviseren hoe een lokaal erfgoedbeleid kan worden uitgebouwd.

Een ministerieel besluit tot bepaling van de vormvereisten voor het register van toelatingen, bekrachtigingen en meldingen, dat de uitwisseling van informatie tussen de Vlaamse overheid en de erkende onroerenderfgoedgemeenten mogelijk maakt, is in opmaak. Dit zal meer duidelijkheid verschaffen over wat dit register moet inhouden.

APB-E dringt aan op verdere verduidelijking en vraagt om werk te maken van een uitvoeringsbesluit hieromtrent zoals voorzien in artikel 7.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet en bij het operationaliseren van sommige instrumenten zoals beheerovereenkomsten of projecten.

APB-E wijst op de noodzaak om de procedure te bepalen voor erfgoedlandschappen, evenals de methodologie, de rechtszekerheid, de financiering, de rechtsgevolgen en de toegevoegde waarde.

APB-E wijst eveneens op de gevolgen van beperkingen bij beschermingen. Voorschriften of verordeningen worden immers opgelegd door de verschillende bevoegde overheden die steeds aan het evenredigheidsbeginsel moeten beantwoorden zoals aangehaald door het Grondwettelijke Hof.

Het beschermingskanaal via stedenbouwwrecht van erfgoedlandschappen of ander erfgoed in RUPs kan niet in de plaats komen van het beschermen van erfgoed. In die zin verwijst APB-E naar de eenzijdige publicatie '*Verankeren van erfgoed in het ruimtelijk beleid*', opgemaakt in opdracht van het agentschap, waarbij een aantal stedenbouwkundige voorschriften voorgesteld worden in functie van verschillende gradaties van behoudsplicht. Er zijn geen bepalingen voor het flankerend instrumentarium, de rechtszekerheid, de financiële begeleiding en de afstemming met de beschermingen. In de handleiding komen tevens nieuwe categorieën van erfgoed aan bod zoals klein erfgoed, markant bouwkundig erfgoed, landschappelijk erfgoed, landschappelijk en bouwkundig geheel, stedenbouwkundig geheel, verborgen erfgoed. Deze nieuwe concepten - naast de verschillende categorieën erfgoed en inventarissen - leiden tot nog meer verwarring.

APB-E heeft begrepen dat er een wil is om hierover oplossingen te vinden. Deze moeten wel een duidelijke juridische basis hebben bij decreet of besluit en niet enkel steunen op richtlijnen of omzendbrieven.

Reactie:

Het bewaken van de samenhang tussen het onroerenderfgoedbeleid en het omgevingsbeleid is een blijvend aandachtspunt en een permanente opdracht, zowel op strategisch als op operationeel niveau. De Raad van Europa wijst in de 4 erfgoedconventies op het belang om het erfgoedbeleid te integreren in ander beleid, in het bijzonder het ruimtelijke ordeningsbeleid. Het integreren van beleid impliceert dat de regelgeving maximaal inzet op inhoudelijke en procedurele afstemming, ook al speelt een groot deel van de beleidsafstemming zich buiten het wettelijk kader af. Bij elk regelgevingsinitiatief (opmaak van nieuwe regels of wijziging van bestaande regels) wordt consequent nagegaan hoe de instrumenten en de procedures optimaal kunnen worden afgestemd met de wetgeving ruimtelijke ordening, de wetgeving complexe projecten, de wetgeving omgevingsvergunning, enz. De inpassing van het archeologisch traject en de integratie van de toelating voor handelingen aan of in beschermd onroerend erfgoed in de (omgevings)vergunningsprocedure zijn hier een voorbeeld van.

In hoofdstuk 6 van het Onroerenderfgoeddecreet wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het sectoraal beschermen van onroerend erfgoed en het afbakenen van erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze instrumenten bestaan naast elkaar; het één komt niet in de plaats van het ander. Beide instrumenten hebben ook een eigen finaliteit. De juridische verhouding tussen klassieke beschermingsvoorschriften en de stedenbouwkundige voorschriften van een ruimtelijk uitvoeringsplan of plan van aanleg is duidelijk. Bovendien is in het Onroerenderfgoeddecreet het algemene principe verankerd dat de beschermingsvoorschriften geen beperkingen kunnen opleggen die werken of handelingen absoluut verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen, noch de realisatie van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften verhinderen.

Voor de ruimtelijke verankering van onroerend erfgoed in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen is in maart 2017 een afsprakenkader meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Dit kader beschrijft de werkwijze die zal gevolgd worden om in de stedenbouwkundige voorschriften concrete randvoorwaarden voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling te bepalen vanuit de aspecten van het landschap of onroerend erfgoed in die gebieden waar karakteristieke landschapselementen en -componenten of gave landschappen voorkomen. De randvoorwaarden kunnen onder meer betrekking hebben op de schaal, het ruimtegebruik en de bouwdichtheid, visueel-vormelijke elementen en cultuurhistorische aspecten en geven zo een verdere invulling aan de decretale beoordelingscriteria uit artikel 4.3.1 van de VCRO. Dit komt een rechtszekere vergunningverlening ten goede. Het afsprakenkader legt dus de uitgangspunten vast voor de omgang met onroerend erfgoed bij de gebiedsspecifieke afweging van de ruimtelijke behoeften van verschillende maatschappelijke behoeften. De methodiek om erfgoedlandschappen af te bakenen wordt hierin duidelijk omschreven, samen met het gebruik van andere gebiedsbestemmingen en het gebruik van overdrukken. Op die manier bestaat er duidelijkheid over de manier waarop de planningspraktijk moet omgaan met het onroerend erfgoed dat is opgenomen in de (al dan niet vastgestelde) inventarissen of beschermd is (zie ook deel 2: reactie op bemerkingen bij art. 6.5.1 van het Onroerenderfgoeddecreet). Het afsprakenkader behoeft geen verdere juridische verankering. Op termijn kunnen de specifieke stedenbouwkundige voorschriften in de definitief vastgestelde RUP's die op basis van de principes van dit kader zijn uitgewerkt, wel worden opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008 tot vaststelling van nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen (cf. doelstelling 12 Beleidsbrief Omgeving 2016-2017 en initiatief 25 Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2016-2017).

Het afsprakenkader biedt een duidelijke houvast bij de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan maar het staat lokale besturen vrij om in de gemeentelijke of provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen gedetailleerder of anders te werk te gaan. Het handboek "Verankeren van erfgoed in ruimtelijk beleid" toont aan dat er verschillende manieren zijn om de zorg voor onroerend erfgoed in te bouwen in de ruimtelijke plan- en besluitvorming. Het handboek focust in de eerste plaats op de omgang met onroerend erfgoed bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en de inzet van stedenbouwkundige voorschriften, waarbij ook aangegeven wordt dat voorschriften de ruimtelijke dimensies of context van het beschermd onroerend erfgoed kunnen aanvullen of verduidelijken. De indeling van specifieke erfgoedelementen in de zes onderscheiden clusters maakt het geheel overzichtelijk en werkbaar, en heeft niet als doel om nieuwe erfgoedcategorieën of statuten te introduceren. Bovendien hoeft de zorg voor erfgoedwaarden niet noodzakelijk via stedenbouwkundige voorschriften in ruimtelijke plannen of verordeningen verankerd te worden. Afhankelijk van de beleidshouding die wordt ingenomen (reguleren, faciliteren,

inspireren, realiseren) kan ook voor andere instrumenten worden gekozen. Het handboek wil lokale besturen inspireren om het lokale erfgoedbeleid te integreren in het ruimtelijk beleid.

Het feit dat er in uitvoering van artikel 7.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet nog geen formele procedureregels zijn vastgesteld in het Onroerenderfgoedbesluit belet niet dat er momenteel 2 onroerenderfgoedrichtplannen in opmaak zijn. Er is bewust voor gekozen om deze proefprojecten binnen het bestaande kader te operationaliseren. Na afloop van deze proefprojecten worden de eindresultaten geëvalueerd en lessen getrokken uit de manier waarop het proces, de samenwerking en de participatie is verlopen. Hieruit moet blijken of het nodig is om nadere regels of minstens enkele juridisch-administratieve inspraakverplichtingen verder in de regelgeving te verankeren.

Het klopt dat aan enkele onderdelen van het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit tot nog toe geen uitvoering is gegeven. De implementatie van het Onroerenderfgoeddecreet moet zich immers inpassen in het budgettaire kader dat de Vlaamse Regering bepaald heeft (budgetneutrale uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet, versterkt met een besparing op werking van de overheid en de subsidiëring van verenigingen). Bijgevolg moeten er in functie van de beschikbare begrotingskredieten prioriteiten gesteld worden. Zo is er voor de gereguleerde subsidies voor geopteerd om prioriteit te geven aan de subsidies voor samenwerkingsovereenkomsten en de eerste jaren geen middelen te koppelen aan de subsidies voor beheersovereenkomsten en projectsubsidies (*cf. evaluatierapport, 2.2.3.1.2*).

10. Energiezuinigheid (Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed)

Om de klimaatdoelstellingen te halen worden inspanningen gevraagd voor de energieprestatie, ook in gebouwen met erfgoedwaarde. Daarvoor worden een aantal faciliterende en informatieve instrumenten ontwikkeld zoals handleidingen, een energieloket, energiezuinige maatregelen in monumenten met een woonfunctie, renovatieadviezen evenals de hulp van energieconsulenten onroerend erfgoed. Financieel denkt men aan de erfgoedpremies voor energiebesparende maatregelen en de reguliere premies van het energierenovatieprogramma.

APB-E vraagt een actief beleid in dit domein gekoppeld aan hedendaagse visies over het gebruik van erfgoed en een dynamische aanpak die verder gaat dan een zuiver behoudsgericht beleid. Er zou decretale aandacht kunnen gegeven worden aan deze problematiek (cf. visies van de Vlaamse Bouwmeester). Ook fiscale maatregelen kunnen van toepassing zijn.

Reactie:

Het beleid inzake energiezuinigheid en de zorg voor het onroerend erfgoed is de laatste jaren sterk geëvolueerd. Het bewustzijn en het belang om het beschermde onroerend erfgoed op een duurzame en toekomstgerichte manier aan hedendaagse woonkwaliteits- en comforteisen te laten voldoen, vindt

zijn weerslag in verschillende beleidsinitiatieven en financiële tegemoetkomingen. Dit beleid dient echter steeds verzoend te worden met de erfgoedwaarden en binnen de budgettaire marges (cf. *conceptnota energiezuinigheid, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 18 december 2015*).

11. Geïntegreerd Beheer (Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed)

APB-E vraagt nog meer aandacht voor de integratie van natuurbeheer en erfgoedbeheer (landschappen, monumenten) met mogelijkheden voor geïntegreerde visies, een betere afstemming van de beheerplannen en de instrumenten. Dit zou echt een ondersteuning zijn bij het beheer van landgoederen, zoals bv. in Nederland van toepassing, met hun maatschappelijke, culturele en toeristische functies waarbij de kost van de ene functie gedekt worden door de baten van andere functies.

Dit kan nuttig vertaald worden door:

- het specifiek opnemen van dit model, bv. in de regelgeving over erfgoedlandschappen.
- aandacht hiervoor in beschermingsbesluiten, visies en beheersdoelstellingen.
- nuttige planologische bestemmingen en voorschriften.
- het instrumentarium.

Reactie:

De integratie van natuurbeheer en erfgoedbeheer wordt geregeld via art. 6.4.4 (toeltingen) en art. 8.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet. De verdere doorvertaling van dit laatste artikel gebeurt gelijktijdig met de actualisatie van de natuurregelgeving. De besluitvorming daarvan is lopende. Concreet wordt een wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de natuurbeheerplannen en de erkenning van natuureservaten. Dit besluit werd voor de eerste keer principiële goedgekeurd op 14 maart 2014 en wordt eerstdaags geagendeerd op de Vlaamse Regering voor tweede principiële goedkeuring. Ondertussen loopt wel reeds een aantal proefprojecten in samenwerking met het agentschap Natuur en Bos om de opmaak van geïntegreerde beheersplannen te initiëren. Bij de opmaak van beschermingsbesluiten wordt ook nu reeds steeds teruggekoppeld met het agentschap Natuur en Bos.

12. Herstel (Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed)

APB-E vraagt een duidelijke visie over beheer en herstel. De verplichtingen zijn nu beperkt tot actieve en passieve behoudsplicht terwijl de visies opgelegd in de beschermingsbesluiten soms herstel vooropstellen. Dit schept verwarring en kan onevenredige/onverantwoorde lasten veroorzaken. Daarenboven is behoud in de (soms ongelukkige) staat bij de bescherming niet altijd adequaat en veel gebouwen zijn vaak verbouwd over de jaren wat herstel zeer subjectief maakt.

//

APB-E meent dat deze problematiek makkelijk kan opgelost worden door enerzijds de beheerders te betrekken bij de visie en door anderzijds het beheer van erfgoed in een dynamische maatschappelijke context te laten gebeuren waarbij het debat over herstel naar het verleden, in stand houden zoals vandaag en hergebruik voor de toekomst een nieuwe dimensie kan krijgen.

Reactie:

De beheersdoelstellingen in een beschermingsbesluit hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden die aan de grondslag liggen van de bescherming tot doel. Het is logisch dat daarbij vaak herstel als wenselijke ontwikkeling naar voor wordt geschoven. Een beheersdoelstelling waarbij herstel of reconstructie wordt ingeschreven is echter nooit afdwingbaar of verplicht. Beheersdoelstellingen geven wenselijke ontwikkelingen weer. De beheersdoelstellingen zijn vrij algemeen geformuleerd en zouden onafhankelijk van het actueel of mogelijk toekomstig gebruik moeten worden geformuleerd zodat ze, zoals terecht gesteld, toekomst-proof zijn.

Het afstemmen van het beheer op de concrete wensen, maatregelen en plannen van de eigenaar of gebruiker dient regelmatig opnieuw te gebeuren. Dat kan het best in een beheersplan. In een beheersplan kan ingespeeld worden op de noden en behoeften van de betrokken eigenaar of gebruiker.

13. Klantvriendelijkheid bij relatie tussen eigenaar en agentschap: elektronische behandeling van de dossiers en tracking (Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed)

APB-E is van mening dat een elektronische behandeling van de dossiers met de nodige trackingsmogelijkheden van de dossiers zeer wenselijk is.

Reactie:

Het agentschap is bezig met de digitalisering van al haar processen en de dossierbehandeling in het kader van de ambitie Vlaanderen Radicaal Digitaal. Ten gevolge daarvan is het vanaf medio 2017 mogelijk digitaal een standaard erfgoedpremie en later in het jaar ook de onderzoekspremies aan te vragen en het dossier online in te zien. Het indienen en behandelen van archeologienota's gebeurt reeds volledig digitaal. De binnen het agentschap digitale behandeling van toelatingsaanvragen is een andere belangrijke bouwsteen die dit jaar wordt opgeleverd. Binnen de kredieten die voorzien zijn op de begroting, worden de volgende jaren ook andere processen digitaal gemaakt en voor het publiek beschikbaar gesteld.

14. Integraal en geïntegreerd decreet (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

Dit decreet kan gezien worden als een eerste poging tot inpassing van de drie disciplines, archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed binnen één gemeenschappelijk juridisch instrument en moet dan ook als lovenswaardig beschouwd worden.

In het Onroerendergoeddecreet wordt het integraal behoud en beheer van ons erfgoed gestimuleerd en wordt er een dossier- en beleidsmatige samenhang gecreëerd. Ook de inzet op een langetermijnvisie, via o.a. beheersplannen, dient hierbij vermeld te worden. Het nieuwe instrument van het onroerendergoedrichtplan, met de twee proefprojecten die intussen opgestart werden, is alvast veelbelovend. Het zet in op een gelijkwaardige samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus en partners, en een door alle partners gedragen, beleidsdomeinoverschrijdende visie.

Niet alleen schenkt het eenheidsdecreet aandacht aan het bijzondere kennispotentieel van bepaalde gebieden (vb. d.m.v. de afgebakende archeologische zones), er wordt ook een luik financiering voorzien voor borging van deze opgedane kennis. Door de mogelijkheden van betoelaging van onroerendergoedprojecten kan eindelijk de doorstroom naar het grote publiek van de gegenereerde data gebeuren.

Het Onroerendergoeddecreet geeft een verdere invulling aan het Verdrag van Malta in de Vlaamse wetgeving. Er dient benadrukt te worden dat de Vlaamse regelgever, met deze implementatie niet enkel de Europees uitgezette lijnen van onroerendergoedbeleid volgt, maar ook tracht een oplossing te bieden aan de moeilijke inpassing van het beheer van het bodemarchief in het aannemingsbedrijf door vroegtijdig te ageren. Daar aan gekoppeld is het ook belangrijk dat er een begin gemaakt wordt met de subsidiëring van de excessieve opgravingskosten voor eenmalige bouwheren en de oprichting van een archeologiefonds door én voor de bouwsector.

Het nieuwe decreet voorziet ook in een integraal beheer van erfgoedsites, waarbij in een beheersplan rekening wordt gehouden met alle soorten erfgoed en de belangen van de verschillende disciplines tegen elkaar worden afgewogen. Daarbij is vooral bijzonder dat nu ook voor bouwkundig erfgoed een beheersvisie op lange termijn nodig is. Het uitgebouwde instrumentarium biedt veel kansen voor eigenaars die een beheersplan opstellen, maar zorgt er tevens goed voor dat de opmaak ervan in veel gevallen niet vrijblijvend is.

Vanuit de specifieke achtergrond van deze nota dient ook aangestipt te worden dat de decretale erkenning van de IOED's en de OEG's als een zeer positieve evolutie wordt ervaren. Het begin dat gemaakt wordt met deze mogelijkheid tot ontvoogding op het gebied van onroerend erfgoed kan als een cruciale stap in het lokaal erfgoedbeleid- en beleving worden beschouwd.

Parallel aan deze evolutie is het ook belangrijk te vermelden dat het loslaten van bepaalde onderdelen van het onroerendergoedbeleid door de overheid door de sector goed onthaald wordt. Het hieraan gekoppelde begin van kwaliteitscontrole aan de hand van erkenningen duidt op de groeiende maturiteit van het werkveld.

Toch is het goed dat amper twee jaar na de inwerkingtreding van het Onroerendergoeddecreet een evaluatie van deze regelgeving voorzien wordt. Vooral de invoering van hoofdstuk 5 lijkt hier voor het voetlicht te treden.

Reactie:

Heel wat zaken die opgenomen zijn op de lijst van bouwkundig erfgoed zijn niet vergunningsplichtig, bijvoorbeeld het vervangen van houten ramen. Gemeenten missen slagkrachtige instrumenten om een dergelijke sluipende verandering van het straatbeeld met behoud van de karakteristieke instrumenten tegen te gaan. Het is een suggestie om het Vrijstellingenbesluit niet van toepassing te laten zijn op bouwkundig erfgoed.

Aan dossiers voor vergunningsaanvragen voor beschermd en geïnventariseerd erfgoed moet een restauratiebestek worden toegevoegd. Dit is in de praktijk onrealistisch.

Reactie:

Het kerntakenplan Onroerend Erfgoed stelt dat de Vlaamse overheid niet langer verantwoordelijkheid neemt voor het geografisch inventariseren van bouwkundig erfgoed en van landschapselementen (cf. VR 2015 1707 DOC.0728/1TER en VR 2015 1707 DOC.0728/7QUATER). De Vlaamse overheid blijft verantwoordelijk voor het thematisch inventariseren en het inventariseren van archeologische waarnemingen, grotere landschappelijke gehelen enz. Dat is zo omdat het thematisch inventariseren de basis vormt voor het beschermingsbeleid dat Vlaanderen voert.

Een lokaal bestuur dat een lokaal onroerenderfgoedbeleid wenst te voeren moet een beeld hebben van het lokaal, geografisch gesitueerd onroerend erfgoed. Binnen het geografisch kader van de gemeentegrenzen inventariseren is bijgevolg de verantwoordelijkheid van de lokale besturen.

Voor het opstellen van wetenschappelijke inventarissen hoeft geen wettelijk kader voorzien te worden. Een wettelijk kader is pas nodig als er rechtsgevolgen gekoppeld worden aan die inventarissen. Elke overheid kan zelf beslissen of en welke rechtsgevolgen het koppelt aan een inventaris. De Vlaamse overheid koppelt in het Onroerenderfgoeddecreet en in andere sectorale regelgeving rechtsgevolgen aan de eigen inventarissen na vaststelling ervan. De Vlaamse overheid behoudt logischerwijs de controle over wat in de inventarissen wordt opgenomen als de rechtsgevolgen uit de Vlaamse regelgeving van toepassing moeten worden gemaakt.

Het verschil in de inventarissen is een logisch gevolg van de duurtijd van het inventariseren en van de veranderingen die het erfgoeddiscours heeft doorgemaakt. De vermeerdering van de subsidiëring voor intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten o.b.v. het aantal goederen opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed en de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde was ingegeven vanuit de adviserende opdracht bij verwijdering of sloop. Deze opdracht werd evenwel geschrapt uit het decreet en vervat in de algemene zorg- en motiveringsplicht voor alle administratieve overheden (art. 4.1.9). In die zin kan de wenselijkheid om hiermee rekening te houden bij het bepalen van het subsidiebedrag voor intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten in vraag worden gesteld.

Van alle lokale besturen wordt verwacht dat ze de zorgplicht toepassen bij sloop of kap van een inventarisitem. Het agentschap werkt een afwegingskader uit voor het toepassen van die zorgplicht. Zo wil de Vlaamse overheid tegemoet komen aan het ontbreken van voldoende kennis bij sommige lokale besturen.

Gemeenten hebben wel degelijk instrumenten in handen om bepaalde niet-vergunningsplichte werken te sturen. Een gemeente kan een gemeentelijk RUP opstellen waarin bepaalde voorschriften zijn opgenomen over bv. het behoud van houten schrijnwerk. Sommige gemeenten verankeren bepaalde zaken ook in een verordening. Het handboek “Onroerend Erfgoed en ruimtelijke ordening” geeft daarvoor inspiratie.

De suggestie om het Vrijstellingenbesluit niet van toepassing te laten zijn op bouwkundig erfgoed zou als gevolg hebben dat alle handelingen aan geïnteriseerd erfgoed vergunningsplichtig worden. Dat lijkt wel heel erg verregaand.

Bij de beoordeling van handelingen aan beschermd erfgoed in een stedenbouwkundige vergunningsprocedure beslist het agentschap meteen ook over de toelatingsplichtige handelingen (cf. geïntegreerde toelating). Een dergelijke beslissing veronderstelt dat voldoende gedetailleerde plannen bij de vergunningsaanvraag worden bezorgd. Als dergelijke plannen ontbreken kan het agentschap zich niet over de handelingen uitspreken en moeten deze uit de vergunning worden gesloten. Dit heeft evenwel enkel betrekking op beschermd erfgoed. De opmerking vanwege VVSG dat dit ook het geval is voor geïnteriseerd erfgoed berust op een vergissing.

19. Erfgoedpremies en meerjarenonderhoudsplannen (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

Het zou moeten mogelijk zijn om standaardpremies en toelatingen over langere termijn (5j) aan te vragen op basis van een meerjarenonderhoudsplan, al dan niet gekoppeld aan een beheersplan. De 90 dagen wachttijd en de administratie van de premieaanvraag is vaak een drempel voor de eigenaars om noodzakelijke werken aan te vatten. Door dit in één aanvraag te bundelen, biedt dit meer flexibiliteit voor de uitvoering van de werken. Bovendien vermindert dit ook de dossierlast voor eigenaar én agentschap Onroerend Erfgoed. De huidige quota voor hoeveel premie per jaar kan worden aangevraagd blijft gelden.

Reactie:

Met een beheersplan is het de facto al mogelijk om voor een langere periode (in principe 20 jaar!) een vrijstelling te krijgen om voor bepaalde werken of maatregelen een toelating te vragen. Voorlopig blijft het onder meer om begrotingstechnische redenen wel nodig om telkens opnieuw een erfgoedpremie aan te vragen. Die dossierlast kan dus niet geschrapt worden. Maar in principe moet het mogelijk zijn om periodiek voor identiek dezelfde werkzaamheden of maatregelen opnieuw dezelfde aanvraag in te dienen zodat de last voor de premienemer minimaal is (met uitzondering van niet-erfgoedgebonden onderhoud, waarvoor geen erfgoedpremie toegekend kan worden). Via het beheersplan kan bovendien perfect opgevolgd worden wanneer deze aanvraag ingediend moet worden, zodat ook de eventuele wachttijd (maximaal 90 dagen) op voorhand ingecalculereerd kan worden, zodat deze geen impact zou mogen hebben.

Men stelt correct dat - met de huidige onroerenderfgoedregelgeving - afhankelijk van het (dubbele) beschermingsstatuut er al dan niet eerst een beheersplan dient gemaakt te worden, vooraleer men aanspraak kan maken op een erfgoedpremie. Deze ongelijkheid werd ook al meegenomen bij de evaluatie van de regelgeving (cf. *evaluatie rapport, 2.2.2.2.1*). In het evaluatierapport wordt dan ook gesteld dat, met het oog op een meer consequente toepassing van de regelgeving, moet worden herbekeken in welke gevallen een goedgekeurd beheersplan een voorwaarde is bij het aanvragen van een erfgoedpremie (cf. *evaluatie rapport, 2.2.2.2.2*).

Het agentschap is een evaluatie gestart van de inhoud van beheersplannen. Ze wil bekijken wat mogelijk is om de dossierlast – en de kostprijs - verder te beperken. Het agentschap heeft sinds enige tijd een richtlijn en een sjabloon via haar website ter beschikking gesteld. Deze geven aan wat een beheersplan minimaal moet bevatten en wat eventueel – afhankelijk van de site en beheersvraag – kan toegevoegd worden. Deze documenten zullen n.a.v. deze evaluatie gescreend en waar mogelijk bijgesteld worden. Het duidelijker formuleren wat een beheersplan moet/kan bevatten kan een positieve impact hebben op de doorlooptijden de kostprijs van de opmaak van beheersplannen.

Het agentschap evalueert de richtlijn over de interpretatie van “opzichzelfstaande gehelen” voor beheersplannen in functie van een optimale toepassing van deze bepaling.

De vroegere herwaarderingsplannen blijven ‘geldig’ en behouden hun looptijd. Zij kunnen indien gewenst aangepast worden met behoud van de structuur en looptijd zoals wanneer een voorstel van werken die vrijgesteld zijn van melding of toelating wordt toegevoegd. Indien de visie of de beheersmaatregelen grondig bijgesteld worden, dient men een nieuw beheersplan op te maken. Voor dit laatste kan een onderzoekspremie worden aangevraagd.

21. Register adviezen en toelatingen voor onroerenderfgoedgemeenten en agentschap Onroerend Erfgoed gemeenschappelijk maken (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

Nu voeren de erkende onroerenderfgoedgemeenten wel de dossiers in het nieuwe portaal in, maar deze kunnen door de consultants niet geraadpleegd worden. Omgekeerd heeft de onroerenderfgoedgemeente geen toegang tot het digitale dossier van het beschermde erfgoed om de toelatingsaanvraag te toetsen.

- Uitwisselen van informatie essentieel in goed beheer van beschermde goederen. Daarom belangrijk dat beide partijen beroep kunnen doen op informatie
- Wat met archief dossiers? Bij Agentschap Onroerend bewaren? Analoog/digitaal?

Reactie:

Het agentschap Onroerend Erfgoed deelt de mening dat een wederzijdse informatie-uitwisseling tussen het agentschap en de erkende onroerenderfgoedgemeenten onontbeerlijk is voor het goed beheer van beschermd onroerend erfgoed. Het agentschap zal de nodige stappen ondernemen om die informatie-uitwisseling zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

- De informatie-uitwisseling heeft zowel technische als niet-technische implicaties. Die laatste hebben voornamelijk te maken met het uitwisselen van persoonsgegevens, waarbij uiteraard de GDPR-wetgeving (General Data Protection Regulation) gevolgd moet worden. Op voorwaarde dat de nodige machtigingen van de privacycommissie verkregen worden, kunnen de medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed toegang krijgen tot het register adviezen en toelatingen dat nu al gebruikt wordt door de erkende onroerenderfgoedgemeenten. Omgekeerd worden in de loop van 2017 de toelatingen die het agentschap de laatste jaren heeft verleend, toegevoegd aan het register. Als voor het delen van die gegevens ook de nodige machtigingen verkregen worden, kan de historiek van de verleende toelatingen gedeeld worden met de onroerenderfgoedgemeenten.
- Verder is het ook belangrijk dat een onroerenderfgoedgemeente naast de eerder verleende toelatingen en adviezen ook toegang heeft tot het volledige beschermingsdossier. Dat omvat het uiteindelijke beschermingsbesluit, de plannen van de beschermde objecten, de inhoudelijke dossiers, de adviezen van externe adviesorganen (KCML, ...), eventuele bezwaren, ... De beschermingsbesluiten en plannen zijn nu al publiek toegankelijk via de besluitendatabank (<https://besluiten.onroerenderfgoed.be>). De andere documenten zijn op dit moment enkel analoog te raadplegen in de bevoegde buitendiensten van het agentschap. Dit is geen ideale situatie, ook niet voor de interne werking van het agentschap. Het agentschap is sowieso van plan om de inhoudelijke dossiers te digitaliseren en te ontsluiten; de uitvoering van dit project hangt af van de beschikbare middelen om alle archiefdossiers in te scannen en te ontsluiten. Omdat hier ook weer persoonsgegevens in terug te vinden zijn, moet bij de digitale ontsluiting opnieuw rekening gehouden worden met de GDPR-wetgeving.

Het agentschap Onroerend Erfgoed zal via het Vlaams netwerk van onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten rapporteren over de stand van zaken van zowel de toegang tot het register van toelatingen en adviezen als van de digitale ontsluiting van de inhoudelijke dossiers.

DEEL 1B: ALGEMENE BEMERKINGEN MET BETREKKING TOT HET ARCHEOLOGIEHOOFDSTUK VAN DE ONROERENDERFgoedREGELGEVING

1. Grote en complexe infrastructuurwerken (MOW) en lijninfrastructuur (VVP): loskoppelen archeologienota van bouwaanvraag (Voka)

[MOW]

De infrastructuurprojecten van MOW zijn vaak groot en complex. Het archeologisch vooronderzoek en de daaruit vloeiende archeologienota dient 1 op 1 te zijn met de infrastructuurplannen die worden ingediend bij de omgevingsvergunningaanvraag. In de praktijk worden de definitieve infrastructuurplannen

vaak aangeleverd net voor de omgevingsvergunningaanvraag. De erkende archeoloog kan pas dan starten met zijn vooronderzoek. Dit levert vertragingen op. MOW is vragende partij om voor grote projecten een archeologisch vooronderzoek te kunnen laten uitvoeren met tijdelijke of minder gedetailleerde plannen zodat: 1° archeologisch vooronderzoek sneller kan worden opgestart en, 2° slechts één overkoepelende archeologienota noodzakelijk is, die telkens kan worden toegevoegd bij elke omgevingsvergunningaanvraag binnen een (groot) project.

[VVP]

De provincies stellen vast dat men niet meer preventief kan werken omdat de archeologienota gekoppeld is aan een bouwaanvraag. Met de huidige regelgeving is het niet mogelijk om een volledig gebied voor de bouwvergunningaanvraag te laten onderzoeken op de aanwezigheid van archeologie. Door de huidige regelgeving moet men voor elke ingreep op een provinciaal domein telkens een archeologienota opmaken. Daarnaast kan met bij gefaseerde verkavelingen (vb. industrieterrein) niet het hele terrein in één keer laten onderzoeken, maar enkel de eerste fase. De VVP stelt voor om de administratieve last te verlagen, de opmaak van een archeologienota over een volledig gebied mogelijk te maken en de nota in bepaalde gevallen los te koppelen van de bouwaanvraag.

[Voka]

Er is ook een nood om globale regelingen mogelijk te maken als er bijvoorbeeld gebiedsdekkende studies voorhanden zijn. Dat betekent dat ook afgestapt moet kunnen worden van de strikte koppeling met de stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning en inschaling mogelijk wordt binnen het archeologietraject van de globale visie op de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. Zo wordt de mogelijkheid geboden om zones met planologisch attest of in een RUP volledig te onderzoeken via het archeologienota traject (en niet het wetenschappelijk traject). De betekenis is dat de unieke koppeling tussen de feitelijke vergunningaanvraag en archeologienota wordt losgelaten. Zo worden de 'overhead' kosten voor de opmaak van verschillende nota's uitgespaard.

Reactie:

Het is ook nu reeds perfect mogelijk dat de erkend archeoloog zijn onderzoek opstart voordat de definitieve infrastructuurplannen gekend zijn. Het klopt niet dat de erkend archeoloog pas kan starten met het vooronderzoek wanneer de definitieve plannen gekend zijn.

Het archeologisch vooronderzoek start steeds met een bureauonderzoek. Daarbij wordt informatie verzameld over ondermeer de geplande werken, de landschappelijke ligging en de archeologische en historische indicatoren van het projectgebied. De erkende archeoloog kan met tijdelijke of minder gedetailleerde plannen reeds een melding van vooronderzoek met ingreep in de bodem indienen. De definitieve infrastructuurplannen dienen pas gekend te zijn wanneer het programma van maatregelen in de archeologienota wordt uitgeschreven. Op dat moment dient een correcte afstemming gemaakt te worden tussen de geplande ingrepen en de voorgestelde maatregelen. Deze voorgestelde maatregelen worden vervolgens gekoppeld aan de omgevingsvergunning. Een overkoepelende archeologienota is dus enkel mogelijk wanneer de concrete plannen reeds gekend zijn voor alle later in te dienen omgevingsvergunningen en in de archeologienota dus duidelijk op de verschillende bouwvergunningen afgestemde programma's van maatregelen kunnen opgemaakt worden. Is dit niet het geval dan is het perfect mogelijk dat het verslag van resultaten opgemaakt op basis van de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

over het ganse terrein gebruikt wordt. De erkende archeoloog kan op basis hiervan, eens de definitieve bouwplannen gekend zijn, een programma van maatregelen opstellen.

Het klopt dus niet dat men niet meer preventief kan werken omdat de archeologienota gekoppeld is aan een bouwaanvraag. De regelgeving is er net op gebaseerd om aan de opdrachtgever voorafgaandelijk aan het vergunningstraject reeds de nodige duidelijkheid te verschaffen over de eventueel te nemen maatregelen. Wel is het zo dat om een correcte omgang met het archeologisch erfgoed te voorzien en behoud in situ na te streven het noodzakelijk is dat de gedetailleerde bouwplannen gekend zijn alvorens het programma van maatregelen kan opgemaakt worden.

Het is ook mogelijk bij de verkaveling van een industrieterrein het vooronderzoek uit te voeren. In eerste instantie dient een vooronderzoek zonder ingreep te gebeuren, aansluitend kan de archeoloog een melding doen voor vooronderzoek met ingreep de bodem voor het ganse terrein. Op basis van de hierdoor bekomen informatie kan een archeologienota opgemaakt worden. Deze archeologienota dient de eerder bekomen resultaten van het vooronderzoek met en zonder ingreep in de bodem weer te geven en een programma van maatregelen. Dit laatste dient afgestemd op de ingrepen in de bodem en op dat moment dienen inderdaad de bouwplannen gekend te zijn.

De ingrepen waarvoor een archeologienota dient opgemaakt te worden voor een provinciaal domein verschillen niet van deze waaraan ook andere publiekrechtelijke bouwheren zijn onderworpen. Voor elke ingreep op een provinciaal domein waarvoor een omgevingsvergunning vereist is, moet inderdaad een bekrachtigde archeologienota bekomen worden indien beantwoordend aan de criteria van art. 5.4.1 en 5.4.2.

De opmaak van een gefaseerde archeologienota voor het indienen van een gefaseerde verkavelingsaanvraag is mogelijk.

Het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is nu reeds mogelijk voor een volledig te ontwikkelen gebied. Het loskoppelen van de archeologienota van de omgevingsvergunning is niet aan de orde.

Volledigheidshalve kan er op gewezen worden dat, los van het archeologietraject gekoppeld aan de omgevingsvergunning (art. 5.4.1 en 5.4.2), in een aantal gevallen ook het traject wetenschappelijke vraagstelling (art. 5.5.1) mogelijk is. Dit kan bijvoorbeeld een oplossing bieden voor initiatiefnemers die de archeologische opgraving wensen uit te voeren voorafgaand aan het verkrijgen van de vergunning.

2. Kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt (GGA-kaart) (MOW, VVP, Boerenbond, VONA, Voka, VVSG)

[MOW]

Het vaststellen van verstoorte gebieden op de GGA-kaart is positief maar lost niet alle problemen op. Ook de 'archeologienota met beperkte samenstelling' die vanaf januari 2017 in voege is, zal voor het merendeel van de projecten van MOW niet noodzakelijk een verlichting betekenen: er moet immers nog steeds een erkend archeoloog worden aangesteld.

Op dit ogenblik is de GGA-kaart opgemaakt in een 2D-omgeving. Sommige verstoringen en reeds uitgevoerd onderzoek kunnen nu niet worden opgenomen in de GGA-kaart omdat de verstoring/het uitgevoerd onderzoek niet geldt voor de volledige diepte. MOW is voorstander van een GGA-kaart in 3D. Hierdoor zouden meer projecten geen bekrachtigde archeologienota vereisen.

[VVP]

Slechts een beperkt deel van Vlaanderen is reeds ingedeeld in archeologische zones of gebieden waar geen archeologie te verwachten valt. Sinds het ministerieel besluit van 25/11/2016 is de oppervlakte van de gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, gestegen naar 1,78% van het totale oppervlak van Vlaanderen. Een verdere pragmatische indeling van Vlaanderen in archeologievrije zones op basis van bestaande criteria, kan voor heel wat aanvraagdossiers een oplossing bieden. De tweemaandelijks aanvulling van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, vindt de VVP een stap in de goede richting maar tegelijk oordeelt men dat dit proces traag verloopt.

De VVP vraagt om blijvend werk te maken van een pragmatische opdeling van de archeologievrije zones in Vlaanderen.

[Boerenbond]

Binnen het agentschap moet er absolute prioriteit worden gemaakt om de GGA-kaart (gebieden waar geen archeologie te vinden is) op een serieuze manier bij te sturen zodanig dat grote delen van Vlaanderen helemaal vrijgesteld kunnen worden van archeologisch onderzoek. Op die manier komt de onderzoekslast, die nu helemaal wordt doorgeschoven naar de initiatiefnemer, terug onder verantwoordelijkheid van de overheid.

[VONA]

Deze zones omvatten gebieden waarvan men weet dat er geen archeologie meer kan aangetroffen worden omdat in het verleden ingrijpende werkzaamheden zijn uitgevoerd of omdat dit door middel van eerder archeologisch onderzoek werd aangetoond (met name dus onder de vroegere regelgeving). Deze zones zijn niet up to date. Onder andere een groot deel van het reeds uitgevoerde onderzoek is nog niet ingevoerd.

Onroerend Erfgoed doet wel inspanningen om deze lacune in te halen maar dit proces verloopt te traag. Alle informatie m.b.t. het onderzoek dat in het verleden werd uitgevoerd is nochtans in handen van Onroerend Erfgoed.

[Voka]

De versnelde vaststellingsprocedure voor de GGA-kaarten is uiteraard positief en de actualisatie van deze kaarten moet een meerwaarde bieden, te meer gezien men zich bij de actualisatie vooral zal richten naar die zones die het meest kans maken voor aanvragen op nieuwe stedenbouwkundige

wordt geleidelijk aan overgestapt naar een procesmatige aanpak. Het merendeel van de gebieden die op basis van voorgaand onderzoek zijn opgegraven of waar door archeologisch onderzoek is vastgesteld dat er geen archeologisch erfgoed te verwachten valt is opgenomen op de kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt voor zover de eindverslagen en rapporten zijn ingediend bij het agentschap.

Alle gebieden die op basis van waarnemingen en wetenschappelijke argumenten kunnen worden toegevoegd aan de kaart van gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt worden gescreend. Dat zal nooit als resultaat hebben dat “grote aaneensluitende delen van Vlaanderen” helemaal vrijgesteld kunnen worden van archeologisch onderzoek. Vlaanderen is nu eenmaal zeer rijk aan materiële sporen van menselijke aanwezigheid in het verleden door een zeer lange en rijke bewoningsgeschiedenis op een in oppervlakte beperkt gebied.

De kostprijs verbonden aan het verzamelen en doorgeven van informatie voor opname op de GGA-kaart voor gemeenten is beperkt. Gemeenten kunnen gegevens waarover ze beschikken en die het agentschap niet bezit bezorgen aan het agentschap. Op basis van die gegevens bakent het agentschap vervolgens gebieden af waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Een groeiend aantal gemeenten heeft reeds meegewerkt aan de verdere uitbouw van de kaart met gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

3. Erkenning archeologen (MOW, VVP, Boerenbond, Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S, Voka, VVSG)

3.1. Erkenning archeologen

[MOW]

Het is aangewezen meer verantwoordelijkheid te geven aan de erkende archeologen. De erkenning door Onroerend Erfgoed moet worden gewaardeerd. Wanneer geen bekrachtiging door het agentschap Onroerend Erfgoed noodzakelijk is, betekent dit een tijdswinst van minstens 3 weken. Het agentschap Onroerend Erfgoed dient wel steekproefsgewijs controles uit te voeren op het terrein om de kwaliteit te bewaken.

[Boerenbond]

Door het invoeren van een erkenningsstelsel voor archeologen had de nieuwe onroerenderfgoedregelgeving als doelstelling om de verantwoordelijkheid te verschuiven van de overheid naar de erkende archeologen. Ondanks dit stelsel van erkenningen blijft de uiteindelijk beslissing over een archeologienota in handen van het agentschap Onroerend Erfgoed. De beslissing wordt meegedeeld aan de erkende archeoloog en de opdrachtgever via aangetekend schrijven en elk (informeel) overleg met het agentschap wordt afgeblokt via een algemene instructies die zou gelden binnen het agentschap.

Boerenbond stelt dat als de vernieuwde erfgoedregelgeving een duidelijke keuze maakt om te werken met een systeem van erkende archeologen men de lijn dan ook verder door moet trekken en er dus geen echte 'goedkeuring' meer nodig is van de archeologienota door het agentschap maar wel een vorm van kwaliteitsbewaking. Dit laatste kan o.a. gebeuren via de code van goede praktijk en een goed werkend erkenningensysteem.

[Voka]

Als de erkenningscriteria voor de archeologen scherp genoeg zijn gesteld, waarom dienen de nota's dan nog zo in detail beoordeeld te worden door de bevoegde administratie? En waarom worden er nog zo veel afgekeurd in eerste versie? Sterker nog, Voka is voorstander dat de procedure zelf wordt herbekeken. Wij zien het nut niet in dat een administratie een nota moet goed- of afkeuren die is opgemaakt door een erkende deskundige die een expertiserapport schrijft aan de hand van een afwegingskader dat door diezelfde administratie is opgemaakt. De kwaliteit van het geleverde werk kan immers nadien nog altijd steekproefsgewijs worden gecontroleerd. Dit kadert perfect in de tendens die wij vaststellen bij andere, soortgelijke procedures waarbij administraties evolueren van een controlerende naar een meer faciliterende rol (zie tendens bij bodem- en Mer-deskundigen). Een overbodige goed-of afkeuringsprocedure zorgt alleen maar voor tijdsverlies terwijl iedereen toch overtuigd is dat we blijvend moeten inzetten. Erkende archeologen dienen voorts toegang te krijgen tot een geactualiseerde databank zodat dubbele archeologische onderzoeken in de toekomst vermeden kunnen worden.

[VVSG]

De gemeenten vragen zich ook af wat de meerwaarde is van een bekrachtiging door de Vlaamse overheid van archeologienota's die onder leiding van een archeoloog tot stand gekomen zijn.

Reactie:

Voor de relevantie van het blijven bekrachtigen van archeologienota's: **cf. evaluatierapport, 3.2.5.**

De aangehaalde vergelijking tussen erkende archeologen en erkende bodem- en MER-deskundigen is relevant. Bij het opstellen van de erkennings- en opvolgingsvoorwaarden voor de erkende archeologen werd dan ook inspiratie gehaald uit de regelgeving inzake bodem- en MER-deskundigen. Het aanduiden van erkende archeologen, het opstellen van een Code van Goede Praktijk en het bekrachtigen van archeologienota's vertoont inderdaad gelijkenissen met het erkennen van MER-deskundigen, het opstellen van richtlijnenboeken en handleidingen en het goed-of afkeuren van plan-MER's en project-MER's door de dienst Mer. Het klopt dat de goedkeurende rol van de dienst Mer recent is bijgesteld, tenminste voor wat het plan-MER betreft. Het decreet van 1 juli 2016 dat de planmilieueffectrapportage en andere effectbeoordelingen in het planningsproces van een ruimtelijk uitvoeringsplan integreert, is sinds 1 mei 2017 van kracht. Indien voor een toekomstig RUP een plan-MER moet opgemaakt worden, verandert de rol van de dienst Mer van controlerend naar eerder participierend in het geïntegreerde planningsproces. Continue kwaliteitsborging komt in de plaats van goedkeuringsbeslissingen. De dienst MER zal daarom deel uitmaken van het planteam. Als lid van het planteam kan de dienst MER de opmaak van het plan-MER gedurende het planproces bijsturen en zo de kwaliteit bewaken. Deze vernieuwde rol zal zich mogelijks ook doorzetten voor project-MER's die aan het nieuwe omgevingsvergunningstraject gekoppeld zijn, maar deze kwestie kadert in de lopende evaluatie van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid. Het is op dit moment nog verre van duidelijk of en

niet-erkende archeologen minderwaardig zouden zijn t.a.v. erkende archeologen. Dit bemoeilijkt op die wijze het moreel gezag van de provinciale archeologen t.o.v. de uitvoerende bureaus van de provinciale werken waarop zij toezicht moeten houden.

De provincies pleiten ervoor, indien zij zelf een erkende archeoloog binnen hun dienst hebben, om deze desgevallend te kunnen inzetten voor het voorbereiden en indienen van de archeologienota en deze een vorm van erkenning te geven.

Volgens de erkenningsvoorwaarden, zoals vermeld in het Onroerenderfgoedbesluit, moet men over een bepaalde archeologische opgravingservaring beschikken om erkend te kunnen worden als archeoloog. Een natuurlijk persoon moet minimaal één jaar ervaring kunnen aantonen in de vijf jaar die voorafgaan aan de aanvraag tot aanduiding. Een rechtspersoon zoals een archeologisch bedrijf moet minstens één natuurlijk persoon in dienst hebben met minimaal 3 jaar ervaring in de tien jaar voor de aanvraag tot aanduiding.

Echter zijn de provinciale archeologen slechts in zeer beperkte mate met veldwerk bezig. Daardoor kunnen zij niet de termijn halen van één jaar op het terrein tijdens de laatste vijf jaar. Indien de provincies een erkende archeoloog aanwerven, zou deze na verloop van tijd zijn erkenning verliezen omdat deze niet meer aan de voorwaarden zal voldoen. Nochtans hebben de provincies een jarenlange ervaring op het vlak van begeleiding van opgravingen.

In het kader daarvan wil de VVP vragen om:

- De erkenningsvoorwaarden om aangeduid te worden als erkend archeoloog te diversifiëren (vb. bureauarcheologen en terreinarcheologen);
- Het inzetten van provinciale archeologen mogelijk te maken voor ten minste het bureauonderzoek;

[Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S]

Er is heel wat wrevel in de sector bij archeologen die jarenlange terreinervaring hebben, maar door de beleidsmatige functie die zij nu uitoefenen niet meer in aanmerking komen voor een erkenning. Dit hypothekeert immers hun inzetbaarheid en gaat voorbij aan de opgebouwde kennis. De tijdslimiet ervaring vervangen door professionele ervaring zou een oplossing kunnen bieden.

Voorstel erkenningsvoorwaarden archeoloog:

- Natuurlijk persoon: één jaar veldwerkervaring (schrappen voorbij vijf jaar) en drie jaar professionele ervaring in archeologie
  - Rechtspersoon: drie jaar veldwerkervaring (schrappen voorbij tien jaar) en zes jaar professionele ervaring in archeologie
- Hierdoor komen er meer archeologen op de 'markt', doordat zij die nu uit de boot vallen alsnog een erkenning kunnen krijgen. Dit zou bijgevolg een oplossing kunnen bieden voor de enorme vraag naar en excessieve prijzen voor dienstverlening van erkende archeologen (bv. archeologienota's).

Reactie:

Om tegemoet te komen aan de vraag naar erkenning van archeologen die niet over de vereiste opgravingservaring beschikken wordt een gedifferentieerde erkenning met twee types van erkenningen in het vooruitzicht gesteld (*cf. evaluatierapport, 3.2.1.3*).

4. Archeologie bij regularisatie-aanvragen (MOW)

Blijkbaar gaat een regularisatieaanvraag voor een bouwwerk of een verlengingsaanvraag van een tijdelijk bouwwerk wat archeologie betreft niet uit van de oorspronkelijke toestand voordat de ingreep plaatsvond. Voor andere disciplines gaat zo'n aanvraag daar logischer wijze wel van uit. Een verduidelijking in communicatie, brochures, code van goede praktijk of dergelijke lijkt gewenst.

Reactie:

Het agentschap plant een communicatie naar vergunningverlenende overheden waarin meerdere aspecten van artikel 5.4.1 en artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet worden toegelicht en verduidelijkt (*cf. evaluatierapport, 3.2.2*). De door MOW gevraagde verduidelijking met betrekking tot regularisatieaanvragen kan hierin mee opgenomen worden.

5. Kostprijs archeologie (VVP, Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw, Boerenbond, SARO, VONA, VCB, Voka)

[VVP]

De VVP is vragende partij voor het voorzien in tussenkomsten voor veldonderzoek en een beter flankerend beleid dat afgestemd is op de reële kosten zodat de maatschappelijke opdracht niet volledig afgewenteld wordt op de individuele initiatiefnemer.

[Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw]

De baksteen- en dakpannensector wil haar verantwoordelijkheid ten aanzien van de integratie van het archeologietraject binnen de ontginning van haar grondstoffen opnemen, maar zij wenst wel dat dit op een dusdanige manier gebeurt dat de economische relevantie van de sector niet in het gedrang komt. Wij zijn van oordeel dat het een terechte vraag is om ook rekening te houden met een aantal economische bekommernissen. De archeologische onderzoeken kunnen immers verregaande gevolgen hebben voor de concurrentiepositie van de baksteen- en dakpannenproducenten. Zo merken wij dat de laatste jaren de kostprijs van de archeologische onderzoeken steeds omvangrijker wordt. Hoewel de sector zich terdege realiseert dat archeologisch onderzoek met haar onderzoeksvragen maatwerk is en kosten niet op voorhand te begrenzen zijn, kan wellicht de 1% norm die in Nederland wordt gehanteerd bij grote rijksprojecten verder verkend worden. Rijkswaterstaat heeft met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed al zeker een decennium de afspraak dat maximaal 1% van de bruto projectkosten voor archeologisch onderzoek worden gereserveerd. In 2006 is door CDA politici aangegeven dat het hen bevreedt 'indien voor particuliere verstoorders een volledig andere normstelling zou gelden dan voor de overheid zelf'.

[Boerenbond]

Het Europees verdrag van Valletta met betrekking tot archeologie bepaalt dat de verstoorder (bouwheer) de kosten voor het archeologisch onderzoek betaalt. De vernieuwde regelgeving voorziet in flankerende maatregelen via een premie voor buitensporige kosten. Deze premie wordt berekend op basis van een

forfaitair berekende kostprijs met een maximale tussenkomst van 40% en een franchise van 1.500 euro. Daarbij komt dat de kosten van het vooronderzoek niet in aanmerking komt voor een premie. De factuur van het archeologisch onderzoek blijft dus, zelfs met de flankerende maatregelen, voor een groot deel bij de individuele ondernemer liggen. Binnen de landbouwsector kunnen, in tegenstelling tot de professionele bouwheren, de bijkomende kosten niet doorgerekend worden waardoor complexere opgravingen een zware hypotheek leggen op agrarische bouwprojecten (tot projecten die helemaal niet meer door kunnen gaan).

Boerenbond vraagt om de flankerende maatregelen bij te sturen zodanig dat meer rekening wordt gehouden met (1) de financiële draagkracht van de verstoorder, (2) de kosten van het archeologisch onderzoek t.o.v. bruto-projectkost, (3) de mogelijkheid van de initiatiefnemer om kosten door te rekenen, (4) de mogelijkheid om naar andere locatie uit te wijken.

[SARO]

- De kosten voor opmaak van een archeologienota zijn hoog, ook voor archeologienota's die geen kenniswinst opleveren. Niettegenstaande de invoering van een vereenvoudigde procedure is nu reeds duidelijk dat de nood nog steeds groot is om het aantal dossiers - waarvoor een archeologienota opgemaakt moet worden - stevig te verminderen waarbij rekening wordt gehouden met o.a. de diepte van de ingreep (vb. infrastructuurwerken of terreinophogingen), de locatie (vb. havengebieden met opgespoten gronden), de voorgeschiedenis van de site (vb. gronden waarop eerder een bodemsanering werd uitgevoerd of waarop reeds gebouwen staan), de feitelijke verstoring (vb. glastuinbouw-bedrijven), enz. De raad uit tevens zijn bezorgdheid dat de problematiek van de hoge (en steeds toenemende) kost van de opmaak van een archeologienota niet op korte termijn zal verbeteren aangezien alle uitgestelde onderzoeken met ingreep in de bodem nu op gang komen en tegen het najaar ook heel wat opvolgende archeologische opgravingen zullen gestart worden.
- De (financiële) gevolgen van de afbakening van archeologische zones zijn groot (o.a. opgravingskosten, wachttijden, problematiek inzake vergunningen, kosten archeologienota). Daarnaast moet werk worden gemaakt van een serieuze update van de GGA-kaart (gebieden waar geen archeologie verwacht wordt). Nu stelt deze kaart met moeite enkele procenten van Vlaanderen vrij van archeologisch vooronderzoek waardoor telkens een zeer grote onderzoekskost wordt doorgeschoven naar de individuele burger en/of gemeenten. Er is een nood om globale regelingen mogelijk te maken als er bijvoorbeeld gebiedsdekkende studies voorhanden zijn. Er zou gewerkt kunnen worden met o.a. zogenaamde 3D-kaarten waardoor bodemlagen opgenomen kunnen worden op de lijst van zones waar geen archeologie te verwachten valt. Hierdoor kunnen initiatiefnemers in deze gebieden worden vrijgesteld van de verplichting tot opmaak van een archeologienota.
- Alternatieve financieringsmechanismen moeten verder worden uitgebouwd. Er zijn nog geen archeologische solidariteitsfondsen opgericht; onder meer wegens het gebrek aan stimuli.

[VONA]

Alhoewel de overheid wijst op het algemeen belang van Onroerend Erfgoed, wordt slechts in beperkte mate financieringsmechanismen voorzien.

De occasionele verstoorder kan 40% van de kostprijs voor archeologisch vervolgonderzoek recupereren, maar het zou wenselijk zijn indien deze subsidieregeling ook voor het voortraject kan aangevraagd worden.

VONA pleit ook voor blijvende inspanningen vanuit de overheid om een solidariteitsfonds op te richten, waarin ook de overheid participeert. Het decreet voorziet in de mogelijkheid hiervan, er wordt ook vaak politiek over gediscussieerd, maar tot op heden zijn nog geen concrete stappen gezet. Het is ondertussen duidelijk dat op basis van vrijwilligheid er niet veel zal bewegen. Is de tijd rijp om hierin dwingender op te treden? VONA wil alleszins graag meehelpen om een werkbaar fonds op poten te zetten.

Voor sommige types van onderzoek, vaak met een uitzonderlijk maatschappelijk belang, lopen de kosten bijzonder hoog op. Concreet denken we aan grootschalige steentijdonderzoeken of het onderzoek van grafvelden. Dit soort uitzonderlijk onderzoek kan leiden tot grote kenniswinst, maar de kostprijs hiervan kan flink oplopen. Financiële ondersteuning voor de verstoorder/ initiatiefnemer die conform het principe `de verstoorder betaalt` voor de kosten instaat, lijkt aangewezen. Een goede onderzoeksagenda, die voorafgaande selectie van relevante onderzoeksvragen toelaat maar tegelijk ook een maatstaf biedt om de kenniswinst te bepalen, zal uiteraard ook helpen (zie punt 6).

[VCB]

De ambities van het Vlaams onroerendergoedbeleid en de beschikbare financiële middelen zijn niet op elkaar afgestemd.

Voor wat betreft de vergoeding voor buitensporige archeologiekosten blijkt de maximale tussenkomst van 40% in de totale archeologiekost (die soms oploopt tot enkele honderdduizenden euro's) volstrekt onvoldoende te zijn voor een bouwheer om de kosten draaglijk te houden. De archeologische kosten staan vaak helemaal niet in verhouding met de totale waarde van het te realiseren project waardoor projecten met een hoge archeologiekost simpelweg niet gerealiseerd zullen worden. Bovendien heeft de uitsluiting van financiële tussenkomst wegens buitensporige kosten van professionele bouwheren een kostprijsverhogend effect op de eindconsument.

De VCB pleit dan ook voor een selectievere inzet aan financiële instrumenten in samenhang met een gericht beschermingsbeleid. Voor wat betreft de buitensporige archeologiekost, stelt de VCB voor deze kosten niet te plafonneren op een percentage van de archeologiekost, maar deze in verhouding tot de eigenlijke waarde van het bouwproject toe te kennen.

[Voka]

Vandaag merken we dat de gemiddelde kost voor de opmaak van een archeologienota al boven de 3.000 euro stijgt (ook voor archeologienota's die geen kenniswinst opleveren). Deze kosten zijn ook bijzonder hoog in vergelijking met de kosten van de vroegere vooronderzoeken (prospectie met ingreep in de bodem). Waar er vroeger vaak alleen proefsleuven gevraagd werden, zijn er nu zeer veel onderzoeken waar er naast proefsleuven ook nog een boortraject ingeschreven wordt, wat vaak zeer duur is.

De archeologische kosten staan ook dikwijls niet in verhouding met de totale waarde van het te realiseren project. De schrapping van het plafond van 40.000 euro is een tegemoetkoming, doch de maximale tussenkomst van 40% in de totale archeologiekost is voor projecten met een hoge archeologiekost, in verhouding tot de totale projectdossier, nog steeds onvoldoende voor een bouwheer om de kosten draaglijk te houden.

Voka blijft dan ook aandringen op een tegemoetkoming van de overheid welke in verhouding staat met de waarde van het bouwproject, zo niet zullen verschillende bouwprojecten simpelweg niet gerealiseerd worden.

Reactie:

Het evaluatierapport en bijlage 1ter gaan uitgebreid in op de kosten van archeologisch onderzoek in 2016. Voorgesteld wordt bijkomend te voorzien in een premie voor verplicht uit te voeren archeologisch vooronderzoek en de premie voor buitensporige opgravingskosten aan te passen, waardoor er voorzien wordt in een premie die tegemoet komt aan gemiddeld 80% van de opgravingskosten (cf. *evaluatierapport, 3.2.3*). Op de vraag om maximaal 1% van de bruto projectkosten voor archeologisch onderzoek te reserveren wordt niet ingegaan. Evenmin wordt ingegaan op het voorstel de premie voor buitensporige opgravingskosten toe te kennen in verhouding tot de eigenlijke waarde van het bouwproject. Met de nieuwe premie voor archeologisch vooronderzoek en het verhogen van de premie voor buitensporige opgravingskosten wenst de Vlaamse overheid occasionele bouwers financieel tegemoet te treden. Voor de overige geldt het instrument van de archeologische solidariteitsfondsen.

6. Selectie van onderzoeksvragen bij een vervolgonderzoek en de interpretatie van de resultaten van het onderzoek (Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw), ontbrekend onderzoekskader (VONA, VCB)

[Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw]

De onderzoeksvragen dienen duidelijk betrekking te hebben op het te onderzoeken gebied. We zien hier een tendens naar het steeds verder gaan in deze onderzoeksvragen en het archeologisch onderzoek riskeert te evolueren in een vorm van wetenschappelijk onderzoek. Er moet hier duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen onderzoeksvragen die vallen onder de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever en onderzoeksvragen die verder gaan dan de verplichtingen van de opdrachtgever onder het Onroerendergoeddecreet en die eigenlijk thuishoren onder verdergezet wetenschappelijk onderzoek. Waar natuurwetenschappelijk onderzoek in het kader van de archeologische (voor)onderzoeken wordt uitgevoerd zien wij dat hier niet altijd deze grens duidelijk kan getrokken worden. In feite kan men spreken over archeologie in het kader van vergunningverlening en academische archeologie. De regelgeving blijft dus op dit moment te vaag over waar de verantwoordelijkheid van de bouwheer/opdrachtgever eindigt in het kader van archeologische onderzoeken. Er is bijgevolg nood aan objectieve selectiecriteria die leiden tot de onderzoeksvragen en af te bakenen zones die relevant zijn voor een vervolgonderzoek. Een mogelijk instrument om deze selectiecriteria op te nemen is de Code van Goede Praktijk, waarbij de bestaande en gewenste kennis geobjectiveerd kan worden weergegeven in de actuele Onderzoeksbalans. Hierbij dient een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen onderzoeksvragen die vallen in de categorie

“nice to know” en die in “need to know”. We zouden in dit kader dan ook graag het begrip proportionaliteit hanteren: een (per project) in overleg vast te stellen optimale verhouding tussen kennis en kosten.

Bij de realisatie van het archeologisch onderzoek moet dus gezocht worden naar een aanvaardbaar compromis tussen enerzijds het inwinnen van voldoende informatie om op een objectieve manier een inschatting te kunnen maken van de archeologische potentie van een zone en de wetenschappelijke relevantie van een archeologische site en het noodzakelijke verdere onderzoek. Anderzijds moet men ook rekening houden met de economische realiteit en de financiële consequenties voor degene die de factuur betaalt. In die zin lijkt het ons billijk dat bij opgravingen de sporen nauwgezet ingetekend, de vondsten geïnventariseerd en de nodige stalen voor verder onderzoek genomen worden, maar dat niet noodzakelijk al het verdere onderzoek dat daaruit kan volgen binnen deze opgraving uitgevoerd wordt. Zo is het perfect mogelijk dat stalen bewaard blijven voor verder onderzoek op een later moment, als er in functie van wetenschappelijke vraagstelling een bredere studie gebeurt over een bepaald onderwerp. Dit valt dan buiten de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever.

Belangrijk is dus dat de onderzoeksvragen steeds gesteld worden in functie van een actuele Onderzoeksbalans. Het heeft geen zin om een bepaald soort site nauwgezet op te graven als de archeologische kennis over die periode al uitgebreid is. Een voorwaarde hierbij is dan ook dat de Onderzoeksbalans steeds up-to-date gehouden wordt. Het proces van kennisborging ligt al enige jaren stil, waardoor kennisontwikkeling veelal gekoppeld is aan erfgoedconsulenten en derhalve niet objectief meetbaar. Dit bemoeilijkt een zinvolle en transparante invulling van proportioneel onderzoek.

Belangrijk hierbij is ook de evolutie in de onderzoeksmethoden die voor de archeologische (voor)onderzoeken kunnen toegepast worden. De verfijning van bepaalde niet destructieve onderzoekstechnieken zoals bijvoorbeeld het op punt stellen van geofysisch onderzoek voor archeologische onderzoeken is een belangrijke evolutie die op termijn mogelijk de kostprijs van archeologische onderzoeken kan doen dalen. Uiteraard is verder wetenschappelijk onderzoek nodig waarvoor ook de nodige budgetten vanuit de overheid ter beschikking zouden kunnen gesteld worden. Het kan niet zo zijn dat onderzoekstechnische ontwikkelingen louter ten laste komen van onze sector en andere initiatiefnemers.

[VONA]

In Vlaanderen ontbreekt een recent onderzoekskader. Het enige wat dit benadert is de onderzoeksbalans. Een beknopte synthese van het archeologisch onderzoek in Vlaanderen tot 2008. Deze onderzoeksbalans raakte nooit afgewerkt, is onevenwichtig opgesteld en werd niet geactualiseerd. De opzet ervan was een synthese, maar ze is weinig kritisch en biedt geen leidraad voor toekomstig onderzoek.

Daarnaast is er de Centrale Archeologische Inventaris, een database met daarin alle gekende archeologische vindplaatsen. Deze database is uiterst beknopt en laat geen doorgedreven analyse toe.

Dit betekent aldus dat de kennis die de afgelopen 8 jaar werd opgebouwd momenteel niet gevaloriseerd of ontsloten werd. Dit heeft tot gevolg dat:

- Er niet kan gewerkt worden op basis van voortschrijdend inzicht. De kennis die werd opgebouwd de laatste jaren zit opgesloten in de honderden rapporten die werden aangeleverd aan Onroerend Erfgoed. De info is met andere woorden voor handen. Uit de recente beleidsnota van minister Bourgeois begrijpen we echter dat de ontsluiting van deze data geen prioriteit heeft.
- Door het ontbreken van deze kennis kan geen waarde kader opgesteld worden en kunnen geen beleidskeuzes gemaakt worden. En selectie kan een belangrijke rol spelen in een beter verteerbaar archeologisch proces.
- Door het ontbreken van een evaluatie wordt niet geleerd uit de fouten die gemaakt werden, dit met name op vlak van methodieken en onderzoekstrategieën.

Tot slot bieden al deze niet-ontsloten rapporten bijzondere verhalen die aan een breed publiek verteld moeten worden. Ze zijn een essentieel onderdeel in het creëren van een breder draagvlak.

Er is absolute noodzaak aan een kritische, complete onderzoeksbalans. Deze balans moet leiden tot:

- Een waarde kader waarin duidelijk wordt op welke facetten van ons verleden prioritair dient ingezet te worden. Dit waarde kader moet toelaten om keuzes te maken.
- Concrete leidraden met betrekking tot de toe te passen methodieken. Dit houdt niet in dat er een keurslijf wordt gecreëerd waarbinnen een erkend archeoloog dient te werken, maar wel dat er duidelijke krijtlijnen worden uitgezet zodat zowel voor de uitvoerende archeoloog als opdrachtgevers een transparant beleid wordt gevoerd.
- Een regelmatige herevaluatie van onderzoeksbalans, waarde kader én leidraden zodat continu kan ingezet worden op voortschrijdend inzicht.

[VCB]

In het verleden werd al veel kennis vergaard bij vroegere archeologische vondsten. Deze kennis wordt momenteel echter onvoldoende gecentraliseerd en beheerd. De databank waarin een overzicht zou moeten bestaan van alle reeds uitgevoerde onderzoeken werd de voorbije jaren niet meer geactualiseerd. Hierdoor worden vaak op dezelfde locatie opnieuw archeologische onderzoeken uitgevoerd. Een snelle actualisatie van deze databank zou naar de toekomst dubbel werk (en onnodige bijkomende kosten) kunnen vermijden. Dergelijke databank moet het bovendien mogelijk maken om sneller een wetenschappelijke uitspraak te doen over de bijkomende vondsten in een bepaalde regio. Het heeft immers niet altijd zin om dezelfde soorten vondsten met dezelfde intensiteit te blijven onderzoeken. De wetenschappelijke studie rond archeologische vondsten zal toelaten om op middellange termijn prioriteiten te stellen rond de meerwaarde van archeologische vondsten. Naar de toekomst toe zullen archeologen hierop beroep kunnen doen bij de opmaak van latere archeologienota's.

Reactie:

Om het nieuw uitgetekende archeologietraject mogelijk te maken heeft de overheid enerzijds archeologen erkend op basis van voorgelegde ervaring, waardoor men een zekere graad van expertise en knowhow mag verwachten en anderzijds heeft zij kaders geschapen waarbinnen de erkend archeoloog kan werken. Het belangrijkste kader hierin is de Code Goede Praktijk. In deze code wordt onder punt 5.2 aandacht besteed aan het proces over de afweging van

de noodzaak voor verder onderzoek en in punt 5.3 aan het bepalen van de onderzoeksstrategie waaronder ook de kosten-batenanalyse bij de verschillende methodes. Vervolgens wijdt de code twee volledige hoofdstukken aan assessment: hoofdstuk 11 aan het assessment bij vooronderzoek en hoofdstuk 22 aan assessment bij opgravingen. Naast de Code Goede Praktijk stelt het agentschap eveneens handleidingen ter beschikking betreffende deze onderwerpen: *Assessment. Een handleiding voor de archeoloog en Handleiding. Een theoretisch kader voor onderzoeksvragen bij archeologische ingrepen in de bodem.*

Het assessment is een selectiemethode: het bepaalt enerzijds het uit te voeren onderzoek, ter exploitatie van het aanwezige potentieel en anderzijds de kaders waarbinnen dit onderzoek moet plaatsvinden. Bij opgravingen is er een opdeling in enerzijds onderzoek dat noodzakelijk is voor het begrijpen van de opgegraven archeologische site en anderzijds onderzoek dat wel nuttig is voor het beantwoorden van onderzoeksvragen maar buiten het kader van de rapportering over de individuele opgraving valt. Dit laatste onderzoek moet in de toekomst binnen andere kaders uitgewerkt worden.

In zowel de Code als de handleiding over de onderzoeksvragen wordt duidelijk gesteld dat de onderzoeksvragen die door de studie van een welbepaald archeologisch ensemble kunnen aangepakt worden moeten gesteld worden maar er is tegelijkertijd de noodzaak om te beslissen wat binnen een project kan of moet uitgewerkt worden en wat voor later onderzoek wordt aanbevolen. Bij het verplicht archeologisch onderzoek voorafgaand aan de vergunningverlening is een grote verantwoordelijkheid aan de erkend archeoloog toegekend. De erkend archeoloog heeft de taak om uit elk archeologisch ensemble binnen de mogelijkheden van het project een optimum aan resultaten te halen. Om de erkend archeoloog hierin te ondersteunen heeft de overheid de boven vernoemde handleidingen sinds april 2016 ter beschikking gesteld.

Met betrekking tot de beschikbaarheid van gegevens wordt er enerzijds gerefereerd naar de onderzoeksbalans en de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) en anderzijds naar de verschillende bruikbare onderzoeksmethodes en technieken. De onderzoeksbalans is nog steeds beschikbaar maar inderdaad niet helemaal up-to-date. Een up-to-date onderzoekskader zou inderdaad toelaten gericht te werken en andere vragen te stellen. Het agentschap bekijkt momenteel dan ook hoe de actualisatie van de onderzoeksbalans kan worden aangepakt (cf. [evaluatie rapport, 3.2.5.3](#)). De Centraal Archeologische Inventaris werd wel volledig bijgewerkt met de laatste rapporten. De CAI is niet louter een databank. De CAI bevat gegevens zoals de locatie, de aard/structuur, de datering, de bron en de gebeurtenissen, binnen deze databank zijn ook zoekfuncties beschikbaar. Bij de opgegeven bron staat de referentie naar het rapport dat veelal beschikbaar is in de bibliotheek van het agentschap. Sommige commerciële bedrijven stellen hun rapporten nu al reeds digitaal beschikbaar op hun eigen website. Op basis van hoofdstuk 7 van de Code Goede Praktijk zal de erkend archeoloog de door hem/haar bepaalde relevante informatie van de Centraal Archeologische Inventaris integreren en analyseren met de gegevens die hij/zij nuttig acht om aldus zijn beslissingen te nemen en te motiveren. De erkend archeoloog doet dit op basis van zijn expertise. Voor de onderzoeksmethodes werkt de overheid met handleidingen of onderzoeksrapporten zoals bijvoorbeeld *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie*. Het agentschap herkent ook bepaalde noden bij het beoordelen van meldingen en archeologienota's. Dit gaf onder meer aanleiding voor het vormingsmoment *steentijdonderzoek in functie van het archeologietraject*. Uiteraard dienen nog bijkomende handleidingen en vormingssessies aangeboden te worden over andere relevante onderwerpen zoals bijvoorbeeld een afwegingskader voor de uitvoering van geofysisch onderzoek (cf. [evaluatie rapport, 3.2.5.3](#)).

7. Evaluatie archeologie (MOW, Boerenbond, VONA)

[MOW]

Wat zal de evaluatie van het agentschap Onroerend Erfgoed precies inhouden? Heeft het agentschap ook zicht op de projecten die nu worden uitgesteld/grote vertraging oplopen/niet worden uitgevoerd door de nieuwe regelgeving of in het laatste geval, een te hoge archeologiekost hebben?

[Boerenbond]

De nieuwe archeologieregelgeving gaat ervan uit dat het archeologisch vooronderzoek plaatsvindt voorafgaand aan de aanvraag van stedenbouwkundige vergunning. De bedoeling van de beleidsmakers was om op die manier meer rechtszekerheid te geven aan initiatiefnemers (duidelijkheid over de noodzaak van verder onderzoek, kosten, termijnen, ...) en een optimale omgang met eventuele archeologische relicten te garanderen. Alleen in uitzonderlijke omstandigheden geven de regels nog de mogelijkheid om het archeologisch onderzoek uit te stellen tot na het verkrijgen van de vergunning. Door heel wat omstandigheden 'moet' bij landbouwprojecten gekozen worden voor het uitgestelde traject: de grond is nog niet in eigendom of verpacht, er staan nog vruchten op het veld, er is onzekerheid over de stedenbouwkundige vergunning, het sleuvenonderzoek veroorzaakt teveel structuurschade. De initiatiefnemer moet dus telkens zelf het risico inschatten:

- Volgt hij het normale, nieuwe archeologische traject dan maakt hij bijkomende kosten voor een archeologisch vooronderzoek in de bodem vooraleer hij zeker weet of hij de nodige vergunningen krijgt voor zijn project.
- Probeert hij een uitgesteld traject te motiveren, dan loopt hij net zoals vroeger het risico op onverwachte kosten voor archeologisch onderzoek in de loop van het traject.

Ook blijkt in de praktijk dat de mogelijkheden beperkt te zijn om na archeologisch vooronderzoek de plannen bij te sturen met als doel maximaal behoud in situ van archeologisch relicten te bekomen:

- Criteria goede ruimtelijke ordening pleiten voor compacte, aaneengesloten bebouwing op bestaande locatie. Een bijkomende stal inplanen op een andere locatie verdere van bestaande erf is vaak niet gewenst of moeilijk omwille van andere regelgeving/beleidsdoelen.
- Inplantingsmogelijkheden op kavel kunnen ook ruimtelijk beperkt zijn of omwille van eigendom situatie
- In de westhoek is een hele grote zone 'besmet' met archeologische relicten waardoor een aangepaste locatie meestal dezelfde discussies, vooronderzoeken en kosten met zich meebrengen.

Boerenbond vraagt dat de vooropgestelde doelstelling van de nieuwe archeologieregelgeving namelijk om meer rechtszekerheid te bieden aan ondernemers op een objectieve manier mee onderdeel uitmaakt van de vooropgezette evaluatie.

Reactie:

//

in beperkte mate geïnteresseerd zijn in degelijk – en dus potentieel duur- archeologisch onderzoek. Pas nadat de overheid voor zichzelf een heldere ambitie creëert waar ze heen wil met de archeologische erfgoedzorg, kan ze haar rol opnemen als scheidsrechter in dit spanningsveld tussen kosten en inhoud.

Reactie:

De evaluatie van hoofdstuk 5 Archeologie van het Onroerendergoeddecreet staat ingeschreven in het decreet zelf onder artikel 5.6.1. Onder dat artikel wordt gesteld dat er een jaarlijkse evaluatie over de effectiviteit van het hoofdstuk archeologie zal gebeuren. In dat evaluatierapport dienen de sterktes en de te verbeteren punten beschreven en beoordeeld te worden evenals de kansen en de moeilijkheden bij het archeologische onderzoek en de financiering ervan. Een door de overheid aangereikte set van criteria zou dit doel missen.

De doelstellingen die men wil bereiken evenals de rol van de overheid staan in het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019, het decreet met bijhorende Memorie van Toelichting en uitvoeringsbesluit te lezen. Het decreet maakt het bijvoorbeeld mogelijk een gemeente te erkennen als onroerendergoedgemeente en hierbij bepaalde taken en verantwoordelijkheden over te dragen aan deze onroerendergoedgemeente. Dezelfde lijn kan men trekken bij de erkende archeologen, ook zij krijgen bepaalde taken en verantwoordelijkheden toegewezen waarbij de overheid een kader biedt. Hiervoor kan worden verwezen naar de uitleg in de Code Goede Praktijk en de handleidingen. Dit ligt volledig in de lijn van de overgang van een regulerende overheid naar een kaderstellende overheid.

8. Eenvoudigere en snellere procedures (Boerenbond, VCB)

[Boerenbond]

Naast meer rechtszekerheid voor de initiatiefnemer beloofde de nieuwe archeologieregelgeving snellere en eenvoudigere procedures. Vaststelling vandaag is dat enkel het archeologisch vooronderzoek twee tot drie maanden extra tijd in beslag neemt (zelfs als nota van de eerste maal wordt goedgekeurd). De opmaak van een archeologienota kan immers maar starten als de bouwplannen voldoende concreet zijn en men voldoende zicht heeft op de diepte en de locatie van de bodemingrepen. Daarnaast zit er een groot vertragende effect door de lange wachtlijsten die bestaan bij de erkende archeologen en die waarschijnlijk nog zullen oplopen van zodra de opgravingen bij de opgestarte projecten van start zullen gaan.

Boerenbond stelt dat de impact van de nieuwe regelgeving op de doorlooptijd van vergunningsprocedures zwaar werd onderschat. Dit negatieve aspect zal een belangrijke onderdeel moeten zijn van de vooropgestelde evaluatie-oefening. Bijsturing zal nodig zijn om diverse punten opgenomen in deze nota om effectief tot een verbetering te komen: meer archeologen, soepelere procedures, beperktere archeologienota's, prioriteiten stellen, beter kaartmateriaal, ...

[VCB]

De strenge evaluatie van archeologienota's geeft aanleiding tot de opmaak van zeer lijvige archeologienota's die in vele gevallen hun doel voorbij schieten, wat resulteert in lange wachttijden voor de goedkeuring van de archeologienota. Een vereenvoudiging en een versoepeling van de archeologieregelgeving dringt zich op.

[Voka]

Een belangrijk doel van het onroerend erfgoeddecreet was het vermijden dat bouwheren plots voor een voldongen feit stonden doordat allerlei archeologische voorwaarden werden opgenomen in de bouwvergunningen conform het archeologiedecreet van 1993. Het nieuwe decreet wil de bouwheer op voorhand tijd geven om de bodem archeologisch te screenen en zo tijdsverlies en oplopende kosten te vermijden.

Door de soms stringente houding van de bevoegde administratie en het niet correct inschatten van de stedenbouwkundige en ontwikkelingsrealiteit blijkt dat de huidige doorlooptijd veel langer is.

Het aantal archeologen blijkt ook nog steeds te beperkt. Daar staat tegenover dat het aantal archeologienota's en opvolgende archeologie-onderzoeken exponentieel toeneemt. De uitgestelde onderzoeken met ingreep in de bodem komen nu op gang en eind 2017 moeten ook heel wat opvolgende archeologische opgravingen gestart worden. Voor dit veldwerk zullen opnieuw veel mensen nodig. De vrees is dat de bestaande problemen inzake vertraging en kosten alleen maar zullen toenemen.

[VVSG]

De invoering van het 'systeem' van archeologienota's had als doel om vroegtijdig rechtszekerheid te bieden. We constateren dat deze werkwijze in de praktijk ook nadelen heeft (meerkost, administratieve verzwarende,...). De archeologienota is teveel een puur formeel gegeven, terwijl deze nota op het terrein tot een betere bescherming van archeologie zou moeten leiden.

De meerwaarde van de opmaak van archeologienota's is in bepaalde gevallen niet duidelijk en de ervaring is ook dat archeologienota's te gedetailleerd zijn. Het gaat om zeer lijvige archeologienota's die hun doel voorbijschieten. Bovendien is –wellicht door het tekort aan archeologen- de opmaak van deze nota's duur en neemt de opmaak ervan enige tijd in beslag. Dit alles ondermijnt het draagvlak voor archeologie, in plaats dat het draagvlak wordt vergroot.

Reactie:

De aanhoudende kritiek dat inzake archeologie geen versnelling in procedure werd gerealiseerd, is onterecht. Het Onroerenderfgoeddecreet plaatst het archeologisch vooronderzoek voorafgaand aan de vergunningsaanvraag. Dat betekent inderdaad een tijdsinvestering voorafgaand aan het indienen van de vergunning. Een goede planning en afstemming tussen de bouwheer, de architect en de erkende archeoloog moeten evenwel mogelijk maken dat dit geen onnodige vertraging oplevert. Het agentschap komt enkel nog tussenbeide in geval van melding archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem en

bekrachtiging archeologienota. In vergelijking met de regelgeving overeenkomstig het Archeologiedecreet betekent dit een duidelijke stap voorwaarts (*cf. evaluatierapport, 3.2.5.2*).

Initiatiefnemers die het reguliere archeologietraject doorlopen, weten perfect op voorhand of en welk archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Zij kunnen dit dan ook inplannen bij het uitvoeren van de werken van zodra de vergunning is verkregen. Dit was geenszins het geval ten tijde van het Archeologiedecreet.

Erkende archeologen geven in het e-portaal aan dat zij gemiddeld ca. 7 werkdagen en een mediaan van 6 werkdagen spenderen aan de opmaak van archeologienota's die enkel gebaseerd zijn op een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Voor de opmaak van een archeologienota, met inbegrip van de uitvoering en de rapportering van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, is dat gemiddeld ca. 14,5 werkdagen en een mediaan van 14 werkdagen. Voor de opmaak van nota's is dat gemiddeld 12 werkdagen en een mediaan van 8,5 werkdagen (EVREG 074).

Voor een indicatie van het aantal kalenderdagen wordt het aantal kalenderdagen geteld tussen de aanvraag van de eerste projectcode die gekoppeld is aan een (archeologie)nota en de bekrachtiging van die (archeologie)nota. Op basis van een dergelijke meting bekomt men voor 2016 een gemiddelde van ca. 63 kalenderdagen en een mediaan van 55 kalenderdagen voor de opmaak van archeologienota's die enkel gebaseerd zijn op een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Voor de opmaak van een archeologienota met inbegrip van de uitvoering en de rapportering van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, bekomt men een gemiddelde van ca. 125 kalenderdagen en een mediaan van 128 kalenderdagen. Voor de opmaak van nota's bekomt men een gemiddelde van ca. 56 kalenderdagen en een mediaan van 46,5 kalenderdagen (EVREG 73). Deze cijfers hebben betrekking op de periode april-december 2016 en dus de eerste maanden van de uitvoering van de nieuwe regelgeving. Verwacht mag worden dat op kruissnelheid deze termijnen en periodes beter ingecalculleerd gaan worden in het geheel.

Vanzelfsprekend neemt archeologisch onderzoek tijd in beslag. Hierbij moeten opdrachtgevers er zich van bewust zijn dat erkende archeologen niet direct kunnen starten met het gevraagde onderzoek. Hetzelfde geldt ook voor architecten, aannemers, schrijnwerkers, loodgieters, enz. Een goede planning en tijdige bevraging van de erkende archeoloog kan hier al heel wat oplossen. Bovendien leert de praktijk dat de wachttijd reeds behoorlijk ingekort is en dat het met de opgravingen van de in 2016 opgestarte projecten in 2017 (nog) geen vaart loopt.

Op de vraag naar meer erkende archeologen kan het voorstel van gedifferentieerde erkenning zeker een antwoord bieden. Het voorzien in een erkenning voor archeologen die geen archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem verrichten laat toe een bijkomende groep archeologen te erkennen die archeologienota's, opgemaakt o.b.v. vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, kan indienen (*cf. evaluatierapport, 3.2.1.3*). Dat maakt het aantal beschikbare erkende archeologen groter. De Code van Goede Praktijk wordt in 2017, in overleg met VONA, verder aan evaluatie onderworpen. Dit moet resulteren in een versie 3.0 tegen begin 2018. Tegelijkertijd blijft het agentschap inzetten op allerhande tools en hulpmiddelen (*cf. evaluatierapport, 3.2.5.3*).

De archeologieregelgeving overeenkomstig het Onroerendergoeddecreet kende een moeizame start. Het feit dat er naast de onderzoeken uit de ‘nieuwe’ regelgeving ook nog archeologische onderzoeken in uitvoering van het Archeologiedecreet gestart en lopende zijn maakt dat het niet onlogisch is dat de markt zwaar bevreemd werd. Ondertussen is er al een eerste aanpassing van de Code van Goede Praktijk doorgevoerd met onder meer de invoering van de archeologienota met beperkte samenstelling. Er mag van uit worden gegaan dat zowel de archeologen als de regelmatige initiatiefnemers ondertussen een betere kennis hebben van de procedure waardoor projecten sneller kunnen verlopen. Het Onroerendergoeddecreet laat namelijk wel degelijk toe archeologie beter in te plannen in het hele bouwtraject. Het is dus een zaak om het archeologische traject tijdig aan te vatten. Het te doorlopen project wordt in onderling overleg tussen de initiatiefnemer en de erkend archeoloog uitgetekend. Met het Onroerendergoeddecreet heeft de overheid bewust gekozen om de initiatiefnemer ruimte te geven om zijn project en de erbij horende maatregelen in functie van archeologie zelf in te plannen. De rol van de overheid in het traject is beperkt tot hooguit 2 fases: namelijk de melding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem en de archeologienota in het reguliere traject en de archeologienota en de nota in het uitgestelde traject. Dit staat in schril contrast met de regelgeving overeenkomstig het Archeologiedecreet waarin de overheid op minstens 4 en in het uiterste geval 8 momenten een beslissing of voorwaarde oplegde. De beoordeling van deze 2 fases is bovendien voor de overheid sterk beperkt in tijd, voor de meldingen 15 dagen en de archeologienota’s en nota’s 21 dagen.

De lijvige archeologienota’s zijn niet noodzakelijk een weerslag van de complexiteit van de archeologische context maar zijn veelal het resultaat van het feit dat de erkend archeoloog de initiatiefnemer wil informeren door het bijkomend opnemen van algemene informatie die niet project-specifiek is. Zo nemen veel bedrijven delen uit de Code van Goede Praktijk en het Onroerendergoeddecreet over, hoogstwaarschijnlijk met als doel om de initiatiefnemer een schriftelijke weerslag te bieden van de verschillende opties die hij had, voor welk traject hij gekozen heeft en welke gevolgen, wat de verder te doorlopen stappen zijn, enz.. Andere meer algemene delen die regelmatig in archeologienota’s opduiken zijn algemene verwachtingsmodellen, dit om de initiatiefnemer inzicht te bieden in het gevarieerde scala aan archeologisch erfgoed dat er zich al dan niet op zijn terrein kan bevinden.

9. Inzetten op niet-destructieve technieken (sensoren) in archeologisch onderzoek (Boerenbond)

Het verdrag van Malta (art. 3) stelt dat niet-destructieve technieken zoveel mogelijk gebruikt moet worden bij archeologisch onderzoek. Er bestaan ondertussen voldoende bewezen technieken om via sensoren objecten in de bodem precies in kaart te brengen. Door het gebruik te maken van deze nieuwe technologie kunnen kostelijke en tijdrovende meer traditionele proefsleuven vermeden worden.

Boerenbond vraagt om in kader van de evaluatie van de archeologieregelgeving/code goede praktijk meer aanknopingspunten te voorzien voor het prioritair gebruik van deze nieuwe en minder dure technieken.

Reactie:

- Tussentijdse evaluaties bij uitvoering indien afwijking van Programma Van Maatregelen: mogelijkheid bieden voor erkende archeoloog om terug te koppelen tijdens uitvoering veldwerk om discussies achteraf te vermijden vb. vrijgave op basis van landschappelijke boringen, ook al waren er nog proefsleuven voorzien.

[Voka]

Als bouwheren of de door hen aangestelde archeologen de administratie onroerend erfgoed vragen om hun dossier vooraf informeel te bespreken, wordt dit steevast geweigerd. Dat is onbegrijpelijk. Een informeel vooroverleg kan immers veel tijd en moeite sparen.

Reactie:

Het agentschap Onroerend Erfgoed beantwoordt steeds vragen van bouwheren en initiatiefnemers indien het een verduidelijking betreft van de onroerenderfgoedregelgeving, of van de beslissingen of werkwijze van het agentschap. Sinds de inwerkingtreding van hoofdstuk 5 van het Onroerenderfgoeddecreet voert het agentschap echter op dossierniveau doelbewust geen overleg meer met initiatiefnemers. Het agentschap adviseert ook de erkende onroerenderfgoedgemeenten om dit niet te doen. Het bespreken van individuele archeologiedossiers met initiatiefnemers, past namelijk niet in de rol die het agentschap en de erkende onroerenderfgoedgemeenten toebedeeld kregen in de regelgeving. Het is immers de autonome verantwoordelijkheid van de erkende archeologen om het archeologisch potentieel van een terrein in te schatten en om in overleg met de initiatiefnemer een plan van aanpak te formuleren. In gesprek met initiatiefnemers zou het agentschap of de erkende onroerenderfgoedgemeente al snel geconfronteerd worden met vragen over de archeologische verwachting en de te nemen maatregelen. Dit zijn evenwel zaken die een initiatiefnemer dient te bespreken met een erkende archeoloog. Noch het agentschap, noch de erkende onroerenderfgoedgemeente kan daarover standpunten innemen, zonder de autonomie van de erkende archeologen te ondermijnen. Hoewel het agentschap bemerkt dat nog niet alle erkende archeologen even bedreven zijn om rechtstreeks met initiatiefnemers in overleg te gaan, is het ervan overtuigd dat het geen van beide partijen een dienst bewijst door in dit proces steeds tussenbeide te blijven komen. Het idee van de onafhankelijke erkende archeoloog wordt daarbij niet achterhaald door de praktijk. Integendeel, het agentschap wil de erkende archeologen het nodige vertrouwen en de ruimte bieden om hun verworven verantwoordelijkheden ten volle te benutten. Het agentschap beoordeelt meldingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem en archeologienota's bovendien louter op hun kwaliteit en gaat daarbij na of:

- de archeologische verwachting voldoende onderbouwd werd ingeschat;
- het programma van maatregelen dat voortvloeit uit die verwachting doeltreffend en goed gemotiveerd is;
- het programma van maatregelen praktisch en juridisch uitvoerbaar is.

De sleutel tot een aanvaarde melding of een bekrachtigde archeologienota is met andere woorden een gedegen en objectieve motivatie. Archeologienota's worden dus niet geweigerd omdat de persoonlijke visie van een consulent niet strookt met de maatregelen zoals opgenomen in een archeologienota of de aanpak van een archeologisch vooronderzoek zoals voorgesteld in een melding.

Ook met de erkende archeologen bespreekt het agentschap in principe geen individuele dossiers meer, maar neemt het een coachende rol op. Bij deze coachende rol geldt dat het agentschap altijd inhoudelijke vragen beantwoordt, wetenschappelijke referenties bezorgt, ervaringen deelt of verschillende

strategieën en opties bespreekt, maar nooit de nodige maatregelen bepaalt, nooit keuzes maakt over de aanpak op het terrein of nooit beslissingen neemt over de noodzaak tot vervolgonderzoek. Zoals gesteld is dat niet langer de rol van het agentschap Onroerend Erfgoed. Die keuzes moeten de erkende archeologen maken en gelet op hun erkenningsvoorwaarden beschikken zij daarvoor over voldoende kennis en ervaring. Waar die kennis toch zou ontbreken, horen de erkende archeologen hun netwerk aan te spreken en zich wetenschappelijk te laten begeleiden.

Het agentschap neemt haar coachende rol onder meer op door:

- het beantwoorden van algemene inhoudelijke vragen van erkende archeologen;
- het organiseren van feedbackgesprekken met erkende archeologen;
- het organiseren van vormingsdagen voor archeologen, zowel gevoed door vragen van de sector als gevoed door de ingediende archeologienota's en de hierin gedetecteerde problemen en moeilijkheden met bepaalde aspecten van de Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie. Het agentschap streeft er naar om deze vormingsdagen steeds in samenwerking te organiseren met een zo breed mogelijk segment van de sector (universiteiten, bedrijven, depots,...);
- het publiceren van handleidingen en studies die bijdragen aan een (betere) praktische toepassing van de Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie;
- het begeleiden van erkende archeologen;
- het bespreken van bijzonder complexe projecten of ontwikkelingen van zeer grote omvang met erkende archeoloog die aangesteld is om hiervoor een archeologienota op te stellen.

In uitzonderlijke situaties gaat het agentschap weldegelijk in op vragen tot vooroverleg. In bepaalde gevallen neemt het agentschap ook zelf contact op met erkende archeologen zoals bijvoorbeeld na weigering van archeologienota's bij ontwikkelingen van een uitzonderlijke aard. Het bespreken van dergelijke moeilijke en ongewone dossiers gebeurt in de eerste plaats met de erkende archeoloog en beperkt zich tot de technische aspecten ervan. Initiatiefnemers kunnen daarbij aanwezig zijn, maar mogen van het agentschap geen standpunten verwachten met betrekking tot de archeologische verwachting van een bepaald terrein en de te treffen maatregelen.

11. Evaluatie implementatie archeologieregelgeving: pijnpunten en verbeteringen tegenover vroeger (VONA)

De implementering van het nieuwe decreet inzake archeologie resulteerde in een volledige ommezwaai op vlak van archeologische wetgeving.

Het archeologisch traject is dankzij deze wetgeving duidelijk verankerd in de ruimtelijke wetgeving en start reeds in de planfase, voorafgaand aan de aanvraag van een vergunning. Vanuit de archeologische sector werd dit als positief ervaren. Het laat toe om nog bij de totstandkoming van een project de archeologische impact in te schatten. Zo zijn bijvoorbeeld ook nog aanpassingen aan een bouwplan mogelijk, wat kostenbesparend kan werken. Opdrachtgevers ervaren dit meestal niet in de huidige wetgeving. Een archeologienota wordt nu te vaak gepercipieerd als een last die verdragend werkt en leidt tot extra kosten.

VONA onderscheidt en nuanceert verschillende pijnpunten die mee de negatieve beeldvorming rond de archeologienota hebben bepaald.

Ten eerste merken we vaak een gebrekkige kennis van de wetgeving bij opdrachtgevers. Onze leden investeren maandelijks tientallen uren in de kennis van onze opdrachtgevers om dit zoveel mogelijk te verhelpen. Het is duidelijk dat de communicatie bij de opstart onvoldoende was. Men moet beseffen, ook bij toekomstige communicatie, dat de archeologieregelgeving gevolgen heeft voor duizenden mensen tewerkgesteld in openbare besturen, private bedrijven, maar ook voor particulieren en landbouwers.

Ten tweede is het de praktijk dat opdrachtgevers pas aan het eind van hun voorbereiding definitieve plannen opmaken. Het zijn net deze plannen die nodig zijn voor de opmaak van de archeologienota. Dat betekent automatisch dat een archeoloog vaak laat wordt betrokken in een bouwproces. Om dit enigszins te remediëren is het sinds 1 januari 2017 voldoende om bij het indienen van de vergunningsaanvraag een bewijs te voegen dat een archeologienota is ingediend. De bekrachtiging kan dan later toegevoegd worden. Dit geeft een drietal weken extra ruimte, wat in sommige gevallen helpt maar gezien de huidige beschikbaarheid bij de archeologische bedrijven blijkt dit vaak onvoldoende. Deze regeling, zo is gebleken, is niet juridisch sluitend. Dit moet zo snel mogelijk verholpen worden.

Ten derde was er de golf van weigeringen bij de inwerkingtreding van het decreet. Deze zorgde voor ergernis en vertraging bij archeologen en opdrachtgevers. Door een wijziging bij de beoordeling van de nota's merken we sinds het najaar een duidelijke afname van het aantal weigeringen.

Ten vierde is er de impact op tijd die het gevolg is van het grote aantal dossiers en de intensiteit waarmee dossiers behandeld moeten worden. Sinds 1 juni ligt helder vast in welke gevallen een archeologienota nodig is. Deze dossiers moeten behandeld worden volgens de richtlijnen van een erg strikte en omvangrijke Code van Goede Praktijk. In samenspraak met VONA heeft de overheid al wat schaaftwerk verricht aan deze code, maar deze weg is nog niet ten einde. Vermoedelijk op 1 januari 2018 wordt een derde versie van de code neergelegd.

Een vijfde element is de prijs. Terwijl onder de oude wetgeving het advies van een erfgoedconsulent ten laste van de belastingbetaler was, dient een initiatiefnemer zich nu te beroepen op een erkend archeoloog, over het algemeen vertegenwoordigd door een bedrijf. Van belang is eveneens dat het aantal dossiers dat nu onderhevig is aan advies sterk toegenomen is in vergelijking met vroeger én dat de manier waarop dat advies dient gemotiveerd te worden veel uitgebreider moet aangezien een erkend archeoloog zich moet beroepen op de Code van Goede Praktijk, die niet bestond voorafgaand aan het decreet. De financiële impact is vooral een stevige last voor particuliere opdrachtgevers en kleinere bedrijven, zoals landbouwers. Dit terwijl het financiële aspect voor grote ontwikkelingen minder doorweegt.

Vona wijst ook op duidelijke verbeteringen tegenover vroeger, dankzij het nieuwe decreet.

De nieuwe wetgeving heeft een positieve economische impact met name op de tewerkstelling binnen de archeologische bedrijven. Lonen en werkzekerheid binnen de archeologische sector zijn toegenomen. Steeds vaker slagen we er als bedrijven in om onze mensen een correct loon te betalen. Het nieuwe decreet biedt de kans om tot een volwassen sector uit te groeien waarin archeologen een volwaardige carrière kunnen uitbouwen, naar analogie met wat reeds in de buurlanden is gebeurd. Een stabiele regelgeving en duidelijke visie vanuit de politiek is daarbij essentieel.

Het nieuwe decreet zorgt ervoor dat er een nieuwe rol is weggelegd voor bedrijven en erfgoedconsulenten. Terwijl de bedrijven onder het oude decreet vooral uitvoerden wat de overheid oplegde, kunnen ze nu een volwaardige rol als adviseur spelen. Via hun directe contacten met de klant en kennis van het bouwdoosje kunnen ze daarbij ook meer rekening houden met randvoorwaarden en een advies op maat opstellen. Onder het oude decreet hadden de betrokken ambtenaren noch de tijd, noch de middelen om dit te doen, wat soms tot niet-realiseerbare eisen leidde.

Het feit dat dossiers goed onderbouwd dienen te worden zorgt voor een inhoudelijke verbetering van het onderzoek. Vooraleer beslist wordt om veldwerk uit te voeren wordt afgewogen welke bronnen er voor handen zijn, wat te verwachten valt en hoe dit best onderzocht wordt. Daartegenover staat echter dat er momenteel enkele belangrijke randvoorwaarden ontbreken. Zo is er geen recente synthese voor handen met betrekking tot het archeologisch onderzoek dat de laatste decennia werd uitgevoerd, en zijn er slechts in beperkte mate leidraden beschikbaar met betrekking tot onderzoeksmethodologieën.

Richtlijnen over wanneer welke methode dient toegepast te worden ontbreken volledig. Dit resulteert in verschillen van aanpak van bedrijf tot bedrijf, afhankelijk van de ervaring en specialisatie, evenals commerciële keuzes. Bovendien biedt het weinig transparantie voor opdrachtgevers. Belangrijk is dat door het ontbreken van deze synthese er geen afwegingskader voor handen is over welke aspecten van ons verleden al voldoende of net weinig kennis is.

Gelinkt aan het nieuwe decreet is de Code van Goede Praktijk. Deze vervangt de vroegere zogenaamde minimumnormen en stipuleert gedetailleerd aan welke formele eisen het archeologisch onderzoek dient te voldoen. De eerste versie van deze Code bleek in de praktijk niet goed te werken. De strenge formele eisen leidden tot zeer uitgebreide nota's en frustratie bij zowel uitvoerders als initiatiefnemers. De ontevreden signalen werden door het kabinet en het agentschap ernstig genomen. In nauw overleg met VONA werd de code herzien. Naast een versoepeling van een aantal formele eisen leidde dit onder meer tot de mogelijkheid tot het opstellen van een archeologienota "met beperkte samenstelling" voor dossiers waar blijkt dat archeologie niet wordt verwacht, niet geraakt wordt of wanneer er bij eventueel onderzoek geen kenniswinst zal behaald worden. Dit is een belangrijke verwezenlijking omdat hierdoor onzinnig onderzoek wordt vermeden. Echter stelt VONA vast dat de communicatie omtrent deze zogenaamde 'light nota's' vanuit de overheid niet helder verloopt. Bouwheren en ontwikkelaars gaan er al te vaak van uit dat hun dossier onder deze maatregel kan vallen. Bovendien werd een verkeerde verwachting gecreëerd op vlak van de kostprijs van een dergelijk dossier. Ook de opmaak van deze dossiers kost namelijk tijd en dus geld.

Reactie:

Waarvan akte.

zoals het updaten van de Onderzoeksbalans, het inzetten op synthetiseren van archeologische kennis en het opstellen van handleidingen (**cf. evaluatierapport, 3.2.5.3**).

[VCB]

Sinds januari 2017 werd de archeologienota met beperkte samenstelling ingevoerd, de zogenaamde archeologienota "light". Momenteel is het nog onduidelijk of met de invoering van de beperkte archeologienota de grote problemen die men in 2016 ondervond zijn opgelost. Belangrijk is dat de meeste dossiers gebruik kunnen maken van deze vereenvoudigde procedure. Rekening houdende met verschillende eigenschappen van het project, zoals de diepte van de ingreep (bv. infrastructuurwerken of terreinophogingen), de locatie (bv. havengebieden met opgespoten gronden), de voorgeschiedenis van de site (bv. gronden waarop eerder een bodemsanering werd uitgevoerd of waarop reeds gebouwen staan), de feitelijke versterking (bv. glastuinbouwbedrijven) moet het immers mogelijk zijn een meerderheid aan dossiers in het toepassingsgebied van deze vereenvoudigde procedure te laten vallen. Dit uiteraard in de wetenschap dat de regels met betrekking tot toevalsvondsten onverkort blijven bestaan.

Reactie:

Sinds 1 januari 2017 is het inderdaad mogelijk een archeologienota met beperkte samenstelling op te maken wanneer op basis van de beschrijving van de geplande werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging, de historische of archeologische beschrijving blijkt dat geen verdere maatregelen nodig zijn. In veel van de voorbeelden die hier aangehaald worden zal inderdaad een archeologienota met beperkte samenstelling afdoende zijn om aan te tonen dat geen verdere maatregelen nodig zijn. Stellen dat dit het merendeel van de dossiers betreft is niet correct. In het merendeel van de dossiers blijft een confrontatie nodig van alle voorliggende elementen (landschappelijk , historisch, archeologisch). Enkel op deze manier kan een correcte impactanalyse gemaakt worden en kan een gefundeerde beslissing genomen worden over de al dan niet te nemen maatregelen. Deze gedegen afweging gebeurt niet enkel in het voordeel van het archeologisch erfgoed maar ook in het voordeel van de opdrachtgever. Een bij aanvang goed gefundeerde inschatting vermijdt immers ook dat onnodige bijkomende onderzoeken worden voorgesteld.

Bij de erkende archeologen bestaat er onduidelijkheid en in een aantal gevallen twijfel over het al dan niet inzetten op de archeologienota met beperkte samenstelling (zie ook reactie wanneer kenniswinst in bovenstaande reactie van VONA). Ook bij opdrachtgevers is er onduidelijkheid over het al dan niet inzetten van de archeologienota met beperkte samenstelling. Enerzijds heeft dit te maken met het feit dat de archeologienota beperkte samenstelling pas sinds 1 januari 2017 ingevoerd is, anderzijds blijkt uit bovenstaande reactie dat zowel naar bouwheren als naar erkende archeologen bijkomende duiding nodig is.

13. Draagvlak als instrument voor erfgoedbeleid (VONA)

Draagkracht wordt gecreëerd wanneer een win-win situatie wordt bereikt bij de betrokken partners. Dat is vandaag de dag duidelijk niet het geval. Sterker nog, draagvlakverbreding lijkt absoluut geen prioriteit te zijn voor het huidige beleid. In het erfgoeddecreet wordt ten aanzien van archeologie veel nadruk gelegd op de procedurele aspecten van de erfgoedzorg, maar ontbreekt enig instrument of maatregel om een breder draagvlak te bekomen.

De echte reden waarom aan archeologisch onderzoek wordt gedaan mag niet uit het oog worden verloren. Graag reiken we de hand aan de overheid om hierin nog verder te gaan en de archeologische verhalen door te vertalen in creatieve ruimtelijke ontwerpen, tentoonstellingen, lezingen, via sociale media en dergelijke. De maatschappelijke nood hieraan is hoog, onze bedrijven zijn graag bereid om hieraan mee te werken, maar ze kunnen deze verantwoordelijkheid zeker niet alleen dragen.

Reactie:

In het evaluatierapport wordt gewezen op een aantal mogelijkheden om het draagvlak voor archeologie en dan vooral een betere kennisoverdracht te verhogen, nl. het agentschap zet mee in op het synthetiseren van de archeologische kennis om een kader te bieden voor de evaluatie en interpretatie van de resultaten van het archeologisch onderzoek (*cf. evaluatierapport, 3.2.5.3*) en het activeren van de projectsubsidies voor onderzoek als belangrijke stimulans zijn voor het genereren van syntheserapporten over archeologisch onderzoek (*cf. evaluatierapport, 2.2.3.1.2*). Draagvlakverbreding en ontsluiting van onderzoeksresultaten zijn een gedeelde verantwoordelijkheid, niet alleen het agentschap heeft hierin een opdracht, ook lokale besturen, IOED'en, universiteiten, verenigingen, ...

14. Timing onderzoek (VONA)

Het nieuwe decreet houdt een strak kader aan wat betreft de timing van onderzoek. Dit heeft soms een erg zware impact op de planning en financiering van projecten. We halen twee pijnpunten aan.

Bij het uitvoeren van vooronderzoek in uitgesteld traject bestaat de kans dat werven enige tijd stil liggen na het uitvoeren, zelfs indien geen waardevolle archeologie gevonden werd. Voor de invoering van het decreet werd in dergelijke gevallen een terrein officieus vrijgegeven zodat de bouwwerken geen hinder meer ondervonden. Dat is nu niet langer het geval. Elk vooronderzoek, ook met een negatief resultaat (geen archeologie) moet eerst bekrachtigd worden. Ook hier kijken we dus best naar de praktijk van voor de nieuwe regelgeving.

Opgavingen kunnen pas starten na het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning. Dit is vaak hinderlijk voor een opdrachtgever omdat hij bij het verkrijgen van die vergunning wil starten met zijn eigenlijke bouwproject. Bovendien wil hij in functie van stabiliteitsproblematiek liever niet dat archeologen

te dicht bij de start van een bouwproject de bodem omwoelen. Een opdrachtgever zou zelf moeten kunnen afwegen of hij een opgraving laat uitvoeren vooraf aan het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning. In het oude decreet werd deze handelswijze regelmatig toegepast.

Reactie:

De nieuwe regelgeving voorziet net in de mogelijkheid om deze factor van onzekerheid en vertraging te vermijden door het invoeren van de melding van vooronderzoek met ingreep in de bodem en het opleggen van het bekomen van een bekrachtigde archeologienota vóór het verlenen van de omgevingsvergunning. Het uitgesteld traject is in het Onroerendergoeddecreet dan ook opgenomen als een uitzonderingsmaatregel. De eerste ervaringen in 2016 tonen ook aan dat de keuze voor het uitgesteld traject in de totaliteit van het bouwproces vertragend werkt en dit vooral op het tijdstip van de start van de uitvoering van de bouwwerken.

Opteren voor het uitgesteld traject brengt inderdaad met zich mee dat na het uitvoeren van een vooronderzoek met ingreep in de bodem nog een bekrachtigde nota moet bekomen worden. Enkel op deze manier kan het agentschap Onroerend Erfgoed beoordelen of de door de erkende archeoloog voorgestelde maatregelen correct zijn. Dit houdt dus in dat de erkende archeoloog aansluitend op het vooronderzoek met ingreep in de bodem een nota moet opmaken en indienen. Het agentschap of de erkende onroerendergoedgemeente hebben vervolgens 21 dagen de tijd om de nota al dan niet te bekrachtigen. In de praktijk betekent dit dus dat wanneer men voor het uitgesteld traject kiest er rekening moet gehouden worden met een periode van minimum 1 maand alvorens men de bouwactiviteiten kan opstarten (in het geval na het uitgestelde vooronderzoek ook nog bijkomende maatregelen nodig zijn dient een langere periode voorzien te worden). Een periode van 1 maand lijkt ons niet problematisch aangezien pas gestart kan worden met de bouwwerken 35 dagen na de aanplakking van de omgevingsvergunning. Het niet meer “officieus” vrijgeven van de werf hoeft dus geen enkele vertraging te betekenen.

15. Inpassing in ruimtelijke ordening (VONA, Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S, Voka, VVSG)

[VONA]

Een grote winst van het erfgoeddecreet is dat de archeologische erfgoedzorg duidelijk werd verankerd in de wetgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening. Dit neemt niet weg dat hierdoor nieuwe problemen kunnen ontstaan. In 2016 werden bijvoorbeeld 1.002 archeologienota's en 4 nota's door het agentschap bekrachtigd. In 423 van deze nota's betrof het een zogenaamd "uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem als maatregel". In de praktijk betekent dit meestal dat de bijhorende proefsleuven nog niet konden worden gegraven. Deze maatregel zou als bindende voorwaarde moeten worden opgenomen in de bouw- of verkavelingsvergunning. Onze leden zien op het ogenblik van het schrijven van deze evaluatie echter maar weinig offerte-aanvragen verschijnen die om dit onderzoek vragen. Bovendien stelden we vast dat in het archeologieportaal nog maar 12 "uitgestelde nota's" (dus inclusief de proefsleuven) werden opgenomen. We vermoeden dan ook sterk dat er iets mis gaat op het ogenblik van het verlenen van deze vergunningen door de (gemeentelijke) overheden. Nader onderzoek hiernaar en ingrijpen dringt zich dan ook op.

Bovendien dringt de vraag zich op of een opgraving die wordt opgelegd na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning, nl. als ze voortkomt uit uitgesteld vooronderzoek, juridisch afdwingbaar is.

Of anders geformuleerd, archeologie is niet langer een sectorale bekommernis voor enkel de professionele archeologen werkzaam bij bedrijven, overheden, universiteiten en dergelijke, maar moet ook waar worden gemaakt door nieuwe beleidsniveaus. Het wordt een werk van lange adem om de inpassing van de erfgoedzorg te waarborgen op een decentraal, gemeentelijk niveau dat hiervoor vaak onvoldoende capaciteit en inhoudelijke kennis heeft.

[Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S]

De vergunningverlenende overheid dient het naleven van een bekrachtigde archeologienota op te nemen in de vergunning. Deze opname is niet alleen juridisch van groot belang maar heeft mogelijk ook grote gevolgen voor het archeologisch erfgoed indien dit niet zou gebeuren, zeker in de gevallen waar nog verder onderzoek moet gebeuren. Ook dient de vergunningverlener binnen de 10 dagen een afschrift van de vergunning te sturen naar het agentschap Onroerend Erfgoed. Omdat de regelgeving voor de vergunningverlenende overheden nog nieuw is en een bekrachtigde archeologienota al deel uitmaakt van de dossiersamenstelling van de vergunningsaanvraag, bestaat er de mogelijkheid dat de opname in de eigenlijke afgeleverde vergunning over het hoofd wordt gezien en het afschrift ook niet tijdig het agentschap Onroerend Erfgoed bereikt. Vergunningverleners dienen hier extra attent op gemaakt te worden en een goeie controle en opvolging is noodzakelijk.

[VMSG]

De invoering van het 'systeem' van archeologienota's had als doel om vroegtijdig rechtszekerheid te bieden. We constateren dat deze werkwijze in de praktijk ook nadelen heeft (meerkost, administratieve verzwarening,...). De archeologienota is teveel een puur formeel gegeven, terwijl deze nota op het terrein tot een betere bescherming van archeologie zou moeten leiden.

De meerwaarde van de opmaak van archeologienota's is in bepaalde gevallen niet duidelijk en de ervaring is ook dat archeologienota's te gedetailleerd zijn. Het gaat om zeer lijvige archeologienota's die hun doel voorbijschieten. Bovendien is –wellicht door het tekort aan archeologen- de opmaak van deze nota's duur en neemt de opmaak ervan enige tijd in beslag. Dit alles ondermijnt het draagvlak voor archeologie, in plaats dat het draagvlak wordt vergroot.

Reactie:

Ook in uitvoering van het Archeologiedecreet dienden de voorwaarden met betrekking tot archeologie in de stedenbouwkundige vergunning opgenomen te worden. Samen met VONA wordt vastgesteld dat de uitgestelde vooronderzoeken die aanleiding geven tot een nota inderdaad traag op gang komen. Dit kan enerzijds liggen aan het feit dat er enige tijd verstrijkt tussen het bekrachtigen van de archeologienota, het indienen van de vergunningsaanvraag en de aflevering van de vergunning of anderzijds een foutieve opname in de stedenbouwkundige vergunning. Het agentschap gaat er evenwel van uit dat de erkend archeoloog het volledige te volgen archeologietraject doorgenomen heeft met de initiatiefnemer en dat deze laatste dus op de hoogte is van de nog te nemen maatregelen en de te volgen procedure. Los daarvan onderzoekt het agentschap de mogelijke oorzaken en oplossingen voor dit fenomeen.

De archeologieregelgeving overeenkomstig het Onroerendergoeddecreet kende een moeizame start. Het feit dat er naast de onderzoeken uit de ‘nieuwe’ regelgeving ook nog archeologische onderzoeken in uitvoering van het Archeologiedecreet gestart en lopende zijn maakt dat het niet onlogisch is dat de markt zwaar bevraagd werd. Ondertussen is er al een eerste aanpassing van de Code van Goede Praktijk doorgevoerd met onder meer de invoering van de archeologienota met beperkte samenstelling. Er wordt van uitgegaan dat zowel de archeologen als de regelmatige initiatiefnemers een betere kennis hebben van de procedure waardoor projecten sneller kunnen verlopen. Het Onroerendergoeddecreet laat namelijk wel degelijk toe archeologie beter in te plannen in het hele bouwtraject. Het is dus een zaak om het archeologische traject tijdig aan te vatten. Het te doorlopen project wordt in onderling overleg tussen de initiatiefnemer en de erkend archeoloog uitgetekend. Met het Onroerendergoeddecreet heeft de overheid bewust gekozen om de initiatiefnemer ruimte te geven om zijn project en de erbij horende maatregelen in functie van archeologie zelf in te plannen. De overheid heeft haar inmenging in het traject beperkt tot hooguit 2 fases: namelijk de melding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem en de archeologienota in het reguliere traject en de archeologienota en de nota in het uitgestelde traject. Dit staat in schril contrast met de regelgeving overeenkomstig het Archeologiedecreet waarin de overheid op minstens 4 en in het uiterste geval 8 momenten een beslissing of voorwaarde oplegde. De beoordeling van deze 2 fases is bovendien voor de overheid sterk beperkt in tijd, voor de meldingen 15 dagen en de archeologienota’s en nota’s 21 dagen.

De lijvige archeologienota’s zijn niet noodzakelijk een weerslag van de complexiteit van de archeologische context maar zijn veelal het resultaat van het feit dat de erkend archeoloog de initiatiefnemer wil informeren door het bijkomend opnemen van algemene informatie die niet project-specifiek is. Zo nemen veel bedrijven delen uit de Code van Goede Praktijk en het Onroerendergoeddecreet over hoogst waarschijnlijk met als doel om de initiatiefnemer een schriftelijke weerslag te bieden van de verschillende opties die hij had, voor welk traject hij gekozen heeft en welke gevolgen, wat de verder te doorlopen stappen zijn, enz.. Andere meer algemene delen die regelmatig in archeologienota’s opduiken zijn algemene verwachtingsmodellen, dit om de initiatiefnemer inzicht te bieden in het gevarieerde scala aan archeologisch erfgoed dat er zich al dan niet op zijn terrein kan bevinden.

16. Archeologieportaal (Vlaams netwerk IOED’S en OEG’S)

- Algemeen: intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten zijn er van overtuigd dat de databank een krachtig instrument is waarin digitale archivering en het openbaar maken van data vooropstaan. Ook zorgt dit archeologieportaal voor een digitale tool die erkende archeologen kunnen gebruiken binnen het archeologietraject. Het verder digitaliseren van de processtromen en administratie kan alleen maar worden toegejuicht. Omdat deze databank verankerd wordt in de regelgeving en ook deadlines, projectplanningen, beslissingstermijnen uit de regelgeving afhankelijk worden van de werking van dit portaal is een goede werking van dit portaal eens te meer belangrijk. Het systeem dient ten allen tijde operationeel te zijn en de verdere ontwikkeling dient met de verschillende gebruikers besproken te worden.
- Gebruik door onroerendergoedgemeenten: de huidige erkende onroerendergoedgemeenten maken momenteel dankbaar gebruik van het archeologie loket dat door het agentschap Onroerend Erfgoed is opgezet om heel het archeologietraject te stroomlijnen en om een snelle digitale manier van werken mogelijk te maken. Dit zorgt ervoor dat erkende archeologen in heel Vlaanderen via één gelijkaardig systeem kunnen werken. Momenteel is het portaal

nog niet helemaal afgestemd op het gebruik door de lokale besturen en weten erkende archeologen ook niet altijd dat ze indienen bij een OEG. Hier dient bij verdere ontwikkeling en decretale verankering van de databank rekening mee gehouden te worden.

- Wat met 'bekrachtiging met voorwaarden'?: de voorwaarden kunnen nergens in het portaal ingegeven worden en zijn ook niet raadpleegbaar online. Worden opgenomen in de bekrachtigingsbrief en de bouwvergunning. De uitvoering wordt mogelijk door een andere erkende archeoloog gedaan en als deze niet deze bouwvergunning meekrijgt (of leest) weet hij niet wat de voorwaarden zijn.

Reactie:

Het agentschap is verheugd te horen dat het archeologieportaal als instrument positief ontvangen wordt. Ondanks deze positieve signalen kan niet worden ontkend dat er door de snelle lancering van dit portaal ook een moeilijke fase met 'kinderziektes', 'groeipijnen' en remediëringen is geweest. De goedgekeurde archeologienota's zijn al een tijdje publiek beschikbaar; in 2017 worden ook de ingediende eindverslagen publiek ontsloten voor het archeologische veld en andere geïnteresseerden. Daarnaast worden er dit jaar regelmatig wijzigingen aan het archeologieportaal doorgevoerd om de werking te optimaliseren. Het is namelijk de bedoeling ervoor te zorgen dat het archeologieportaal een nuttig instrument blijft. En uiteraard wordt alles in het werk gesteld om problemen tot een minimum te beperken en de performantie van de bestaande systemen te verbeteren.

Aangezien het gebruik van het archeologieportaal door de onroerendergoedgemeenten een nieuw gegeven is, is de afstemming van het portaal op de lokale besturen inderdaad voor verbetering vatbaar. Het agentschap nodigt de intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten uit om hierover in dialoog te gaan en de mogelijke verbeteringen voor te stellen. Rekening houdend met de verschillende noden en de beschikbare kredieten kan dan nagegaan worden welke van deze verbeteringen haalbaar zijn en op welke termijn.

Het klopt dat de voorwaarden in het geval van 'bekrachtiging met voorwaarden' niet ontsloten worden via het archeologieportaal. Het agentschap onderzoekt welke mogelijkheden er zijn om dit probleem op te lossen, rekening houdend met de GDPR-wetgeving (General Data Protection Regulation) rond de digitale ontsluiting van persoonsgegevens.

17. Wetenschappelijke begeleiding door IOED's of OEG's (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

De begeleiding door deze actoren verankeren in archeologietraject. In de praktijk wordt de regionale kennis te weinig opgevraagd, waardoor gegevens niet mee in afweging worden genomen of wordt het archeologisch potentieel verkeerd ingeschat. Het inschrijven van deze actoren in dit traject past ook in de visie dat de IOED's fungeren als kenniscentrum.

Reactie:

Momenteel zit in de regelgeving (Code van Goede Praktijk voor Archeologie en Metaaldetectie) verankerd dat de erkende archeoloog bij de opmaak van de archeologienota in het kader van bureauonderzoek de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren dient te inventariseren. De manier waarop hij dit doet of bij wie hij deze opvraagt wordt niet opgelegd. De Code van Goede Praktijk laat het met andere woorden aan de erkende archeoloog om te bepalen of hij zelf persoonlijk of binnen zijn organisatie over de noodzakelijke expertise beschikt, dan wel hiervoor de hulp van anderen moet inschakelen.

Het spreekt voor zich dat de intergemeentelijke onroerendergoeddiensten kunnen fungeren als kenniscentrum. Het zo goed mogelijk verspreiden van regionale kennis vanuit het kenniscentrum ten behoeve van erkende archeologen kan enkel worden toegejuicht. Het decreetaal vastleggen van de manier waarop de erkende archeoloog zijn bureauonderzoek moet uitvoeren en wie hij hiervoor verplicht moet consulteren is in strijd met de filosofie van het decreet (responsabiliseren erkende actoren) en het uitgangspunt dat de Vlaamse overheid kaderstellend moet optreden.

18. Toegang voor intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten tot de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

Om hun rol als kenniscentrum beter te vervullen en er ook voor te kunnen zorgen dat archeologienota's gebaseerd zijn op de meest recente en volledige informatie, zouden de IOED's en OEG's nieuwe gegevens moeten kunnen invoeren of gegevens aanpassen in de CAI.

Reactie:

Intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten die informatie hebben die relevant is voor de CAI kunnen deze gegevens steeds doorgeven aan het agentschap. De IT-toepassing laat momenteel niet toe om derden gegevens te laten invoeren in de CAI.

19. Overleg met metaaldetectoristen in IOED regio (Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S)

De identiteit van de vele erkende metaaldetectoristen en hun woonplaats kunnen niet aan de intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten bezorgd worden omwille van privacy redenen. De namen van erkende archeologen zijn dan weer wel openbaar beschikbaar. De intergemeentelijke onroerendergoeddiensten en onroerendergoedgemeenten willen graag meewerken aan de sensibilisering en begeleiding van deze actoren uit het decreet. Als regionaal kenniscentrum moet het mogelijk kunnen zijn, rekening houdend met de regels rond privacy om deze actoren in de aangesloten gemeenten aan te spreken.

Reactie:

Omwille van de privacyregelgeving is het inderdaad niet toegestaan om de identiteits- en woonplaatsgegevens van erkende metaaldetectoristen door te geven. Wat de erkende archeologen betreft werd aan hen conform de privacyregelgeving telkens toestemming gevraagd hun gegevens openbaar te stellen.

Artikel 5 van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens bepaalt wanneer persoonsgegevens mogen worden doorgegeven. De in dit artikel vermelde gevallen zijn niet van toepassing op erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten en hun opdracht. Bijgevolg kunnen de identiteits- en woonplaatsgegevens van erkende metaaldetectoristen niet worden doorgegeven.

DEEL 2: BEMERKINGEN BIJ HET ONROENDERFGOEDDECREET EN -BESLUIT

ONROENDERFGOEDDECREET	GEFORMULEERD ADVIES/OPMERKING EN VERMELDING INSTANTIE DIE ZE FORMULEERDE	REACTIE OF WIJZIGINGSVOORSTEL
Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen		
Hoofdstuk 2. Definities		
<p>Art. 2.1. In dit decreet wordt verstaan onder:</p> <p>21°/1 cultuurgoederen: roerende goederen, die omwille van hun erfgoedwaarde van algemeen belang zijn, waarvan het samen voorkomen met het gebouw een bijzondere waarde heeft en die ofwel ontworpen zijn voor of vervaardigd met het beschermd goed ofwel gerelateerd zijn aan de functie van het beschermd goed en waarvoor historische verbondenheid met het beschermd goed kan aangetoond worden. Voor beschermde onroerende goederen in eigendom van privé-personen of -rechtspersonen moeten de cultuurgoederen opgenomen zijn in een beschermingsbesluit of een goedgekeurd beheersplan of er moet voorheen voor het beheer ervan een premie verleend zijn opdat ze als cultuurgoederen beschouwd kunnen worden;</p>	<p><u>VlaNot</u>: op vandaag vermeldt het Onroerderfgoeddecreet het begrip “cultuurgoederen” reeds in tal van artikelen. Een definitie ervan is echter niet opgenomen. Hiervoor moet men het Onroerderfgoedbesluit raadplegen. VlaNot stelt voor om de definitie van het begrip “cultuurgoederen” reeds te voorzien in het Onroerderfgoeddecreet. Hiertoe kan het volstaan de huidige definitie uit het Onroerderfgoedbesluit in het decreet over te nemen en deze in het besluit te schrappen.</p>	<p>Akkoord. De definitie van “cultuurgoederen” wordt geschrapt in artikel 2, 8° Onroerderfgoedbesluit en toegevoegd in artikel 2.1 Onroerderfgoeddecreet</p>
Hoofdstuk 3. Instanties en actoren van het onroerderfgoedbeleid		
Hoofdstuk 4. Inventarissen		

<p>Art. 4.1.3. De Vlaamse Regering onderwerpt de vast te stellen inventaris aan een openbaar onderzoek van zestig dagen dat minstens wordt aangekondigd door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1° een bericht op te hangen in elke gemeente waar een onroerend goed gelegen is, dat opgenomen is in de vast te stellen inventaris; 2° een bericht op de website van elke gemeente waar een onroerend goed gelegen is, dat opgenomen is in de vast te stellen inventaris; 3° een bericht in het Belgisch Staatsblad; 4° een bericht in ten minste drie dagbladen die in het Vlaamse Gewest worden verspreid; 5° een bericht op de website van het agentschap. <p>De berichten, vermeld in het eerste lid, vermelden minstens:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1° het voorwerp van het openbaar onderzoek; 2° de begin- en einddatum van het openbaar onderzoek; 3° de plaats waar de inventaris ter inzage ligt of geraadpleegd kan worden; 4° de website waarop de inventaris te raadplegen is; 5° het adres waar opmerkingen en bezwaren over feitelijkheden dienen toe te komen of kunnen worden afgegeven. <p>Tijdens het openbaar onderzoek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1° ligt de inventaris, vermeld in het eerste lid, 	<p><u>Boerenbond</u>: Met het onroerendergoeddecreet werd een openbaar onderzoek geïntroduceerd voor de vaststelling van een wetenschappelijke inventaris. Bezwaren tijdens het openbaar onderzoek kunnen echter enkel gaan over feitelijkheden (bv. bouwjaar, bouwstijl, ligging...) en niet over de opportuniteit om een goed op te nemen in een inventaris. Tegelijkertijd worden er wel (beperkte) rechtsgevolgen gekoppeld aan de inventarissen.</p> <p>Vermits betrokkenen geen mogelijkheid krijgen zich uit te spreken over de opportuniteit van de opname van een goed in een vastgestelde inventaris vraagt Boerenbond om alle (negatieve) rechtsgevolgen gekoppeld aan de opname in een inventaris te schrappen.</p>	<p>Het vaststellen van de inventarissen vormt een beleidsmatig waardeoordeel bij het uittekenen van het onroerendergoedbeleid. Door de vaststelling spelen de inventarissen een rol in het proces van afweging en besluitvorming. Het kerntakenplan, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 juli 2015, erkent dat het bij inventarissen in hoofdzaak gaat om beslissingen in kader van lokaal erfgoedbeleid. De vaststelling moet garanderen dat de erfgoedwaarden bij deze bestuurlijke beslissingen in overweging worden genomen. De rechtsgevolgen die aan de vaststelling gekoppeld zijn, dragen hiertoe bij.</p> <p>De beperking van het openbaar onderzoek tot feitelijkheden wordt in het evaluatierapport als niet-klantvriendelijk bestempeld. Er wordt dan ook voorgesteld het openbaar onderzoek over feitelijkheden te vervangen door een volwaardig openbaar onderzoek (cf. evaluatierapport, 2.3.2.3).</p>
--	---	---

<p>ter inzage of is raadpleegbaar bij het agentschap;</p> <p>2° is de inventaris te raadplegen op de website van het agentschap;</p> <p>3° kunnen opmerkingen en bezwaren over feitelijkheden worden ingediend en afgegeven bij het agentschap.</p> <p>De opmerkingen en bezwaren worden uiterlijk de laatste dag van de termijn, vermeld in het bericht, aan het agentschap per beveiligde zending bezorgd.</p> <p>Met opmerkingen en bezwaren die laattijdig aan het agentschap worden bezorgd, moet geen rekening worden gehouden.</p> <p>De Vlaamse Regering wint over de inventaris en de opmerkingen en bezwaren afkomstig van het openbaar onderzoek advies in bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. Dit advies wordt uitgebracht binnen een vervaltermijn van dertig dagen, ingaand de dag na deze van de ontvangst van de adviesvraag. Als deze termijn wordt overschreden, mag aan de adviesvereiste worden voorbijgegaan. De termijn van dertig dagen kan door de Vlaamse Regering eenmalig worden verlengd met dertig dagen op vraag van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de adviesprocedure.</p>		
--	--	--

<p>De Vlaamse Regering stelt na het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed de inventaris vast. De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor de vaststelling van de inventarissen en het openbaar onderzoek bepalen</p>		
<p>Art. 4.1.9. Elke administratieve overheid neemt zo veel mogelijk zorg in acht voor de erfgoedkenmerken van onroerende goederen die opgenomen zijn in een aan een openbaar onderzoek onderworpen vastgestelde inventaris als vermeld in artikel 4.1.3.</p> <p>De administratieve overheid geeft in al haar beslissingen over een eigen werk of activiteit met directe impact op geïnventariseerd erfgoed aan hoe ze rekening heeft gehouden met de verplichting vermeld in het eerste lid.</p> <p>De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor die motiveringsplicht en zorgplicht. Dit artikel doet geen afbreuk aan strengere voorschriften voor beschermde goederen.</p>	<p><u>Boerenbond</u>: Voor goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris geldt vandaag de zorgplicht enkel voor eigen werken van administratieve overheden. Er werden in het verleden reeds verschillende pogingen ondernomen om deze zorgplicht uit te breiden naar alle werken of activiteiten waarover de administratieve overheid een beslissing neemt. Boerenbond stelt dat de zorgplicht voor goederen opgenomen op een vastgestelde inventaris zeker niet nog kan worden uitgebreid. Dit zou leiden tot nog meer onzekerheid, administratieve last en uitgebreide motiveringsplicht.</p> <p><u>VVSG</u>: Bij elke beslissing over een eigen werk of activiteit aan geïnventariseerd erfgoed geldt een zorgplicht. De gemeenten onderschrijven het belang om de nodige zorg aan dergelijk erfgoed te besteden, maar vinden dat dit in de praktijk een grote bijkomende werklast betekent, ook al kan aan de zorgplicht worden voldaan via een 'modelformulier'. Wij stellen voor de zorgplicht voor lokale besturen gelijk te trekken met de zorgplicht zoals die geldt voor particuliere</p>	<p>Waarvan akte.</p> <p>De zorgplicht voor geïnventariseerd erfgoed is niet vergelijkbaar met het actief- en passiefbehoudsbeginsel voor beschermde goederen. De zorgplicht gaat niet over werken en activiteiten aan deze goederen, niet over het opleggen van integraal behoud en niet over het verbinden van werken aan deze goederen aan toelatingsplichten. De zorgplicht stelt de publieke beslissingnemer voor de verantwoordelijkheid om bij elke beslissing over een eigen werk of activiteit deze te motiveren rekening houdend met het</p>

	eigenaars en gebruikers van beschermde goederen.	aanwezig geïnventariseerd erfgoed en het eigen lokale erfgoedbeleid.
<p>Art. 4.1.10. Als voor de sloop van een onroerend goed opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed of voor de kap van een onroerend goed, opgenomen in de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde een vergunning vereist is, motiveert de vergunningverlenende overheid haar beslissing en geeft ze in haar beslissing aan hoe ze de erfgoedwaarden in acht heeft genomen.</p>	<p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S: Aanpassing art. 4.1.10 Onroerenderfgoeddecreet:</u> alle vergunningsplichtige werken aan bouwkundig erfgoed zouden een verplichte motivering moeten krijgen i.p.v. alleen bij sloop.</p> <p>Momenteel wordt de manier waarop een vergunningsaanvrager rekening houdt met de aanwezige erfgoedwaarden in zijn project, pas afgetoetst wanneer de vergunningverlenende overheid de (vaak al definitieve) plannen te zien krijgt. Een aanvrager moet nu geen moeite doen om in zijn plannen het erfgoed in beschouwing te nemen. Het is daarom belangrijk dat de aanvrager zelf voorafgaandelijk aan de indiening van een vergunningsaanvraag een degelijke motivering moet geven over de manier waarop hij met de erfgoedwaarde van zijn gebouw omgaat. Hierdoor wordt de verantwoordelijkheid bij de ontwikkelaar gelegd en krijgt de vergunningverlenende overheid voldoende informatie om een beslissing te nemen.</p> <p>Deze erfgoedtoets zou in de beschrijvende nota (omgevingsvergunning) kunnen ingevoegd worden, maar hier is geen definitie van opgesteld in de omgevingsvergunning noch in de VCRO. Misschien is de aanpassing van art. 4.1.10 Onroerenderfgoeddecreet wel mogelijk:</p> <p>Art. 4.1.10. <i>Indien voor handelingen aan een onroerend goed opgenomen in de vastgestelde</i></p>	<p>Het motiveren van beslissingen is één van de basisbeginselen van behoorlijk bestuur. De Wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen maakt een onderscheid tussen de formele en materiële motiveringsplicht. De overheid is verplicht om haar besluiten goed te motiveren: de feiten moeten kloppen en de motivering moet voor de rechtsonderhorige logisch en begrijpelijk zijn.</p> <p>Artikel 4.1.10 concretiseert deze motiveringsplicht in die zin dat de overheid verplicht wordt om in haar beslissing aan te geven hoe ze de erfgoedwaarden in acht neemt bij het behandelen van vergunningsaanvragen die strekken tot het verwijderen (lees: vernietigen) van vastgesteld bouwkundig of houtig erfgoed. Het voorstel om de motiveringsplicht via een erfgoedtoets te verschuiven van het bestuur naar de vergunningsaanvrager strookt niet met het algemene motiveringsbeginsel en de principes van behoorlijk bestuur. Initiatieven van lokale besturen die initiatiefnemers responsabiliseren in de zorg voor erfgoedwaarden zijn uiteraard zinvol en wenselijk, maar het is niet de bedoeling om de bestaande dossiersamenstelling voor dergelijke vergunningsaanvragen te verzwaren met een bijkomende nota.</p>

inventaris van het bouwkundig erfgoed of aan een onroerend goed, opgenomen in de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde een vergunning vereist is, motiveert de aanvrager in een toegevoegde nota op welke wijze de aangevraagde handelingen al dan niet rekening houden met de erfgoedwaarden die beschreven zijn in de inventaris.

De vergunningverlenende overheid controleert vervolgens de motivatie, ook aan de hand van toegevoegde foto's.

In de normenboeken OMV (dossiersamenstelling omgevingsvergunning) staat het volgende over de inventaris: "Voor alle vergunningsplichtige handelingen aan een onroerend goed, opgenomen in de vastgestelde inventaris van bouwkundig erfgoed, of van een onroerend goed, opgenomen in de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, worden de foto's in aantal en qua beeld dusdanig aangevuld dat ze de actuele staat van elke zijde van het te verwijderen onroerend goed, alsook het grotere geheel waartoe het onroerend goed behoort, visualiseren. De foto's geven in elk geval een actueel beeld van de onderdelen beschreven in de inventaris, onder het grotere geheel waartoe het onroerend goed behoort worden onder meer de volgende elementen verstaan: al dan niet aansluitende gebouwen, de omgevende gronden en het straatbeeld." Dit houdt echter geen rekening met het interieur van het gebouw,

<p>Art. 5.3.1. De Vlaamse Regering stelt een code van goede praktijk vast voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren.</p>	<p><u>VONA:</u> De afgelopen maanden is een constructief overleg tussen Onroerend Erfgoed gepleegd. Dit heeft geresulteerd in een eerste herziening van de Code. Deze was vooral gericht op het onderdeel bureauonderzoeken en leidde tot een belangrijke vereenvoudiging van het proces. De onderdelen met betrekking tot boringen en gravend onderzoek worden momenteel herzien. Ook daar worden belangrijke pijnpunten ervaren. Ze leiden tot lange uitvoeringstermijnen en hoge kosten. Het is absoluut noodzakelijk dat dit overleg tussen VONA en Onroerend Erfgoed verder gezet wordt, om als dusdanig te resulteren in een derde herziening. VONA engageert zich om hierin een trekkersrol op te nemen en ook met de andere stakeholders in de archeologische sector te overleggen.</p> <p><u>Voka:</u> De Code van Goede Praktijk zou beschouwd worden als louter een afwegingskader, waardoor aan de erkend archeoloog de nodige vrijheid wordt gegeven om binnen diens expertise in te schatten op welke wijze omgegaan moet worden met archeologische onderzoeken. De code van Goede Praktijk brengt vandaag een zware last met zich mee. De code is vandaag geen keuze menu van bepaalde onderdelen, maar een zeer gedetailleerde uitgeschreven procedure.</p>	<p>Op 26 januari 2017 werd een overleg tussen VONA en het agentschap georganiseerd met als enige agendapunt een verdere herziening van de Code van Goede Praktijk. Tijdens dit overleg werd afgesproken dat een vervolgoverleg zal doorgaan in augustus aangezien de erkende archeologen dan meer ervaring zullen hebben met de bepalingen in de Code van Goede Praktijk m.b.t. opgravingen. Bedoeling is in het najaar van 2017 een voorstel van Code van Goede Praktijk, versie 3.0 uit te werken, waarna deze begin 2018 in werking kan treden.</p> <p>De Code van Goede Praktijk heeft als doel een standaard te bieden voor de kwaliteit van archeologisch onderzoek in Vlaanderen. De bepalingen in de Code situeren zich voornamelijk op generiek niveau, met de nadruk op het te bereiken doel en de te leveren producten, meer dan op de weg die daartoe gevolgd moet worden (doel in plaats van middel). De Code laat m.a.w. wel degelijk ruimte aan het deskundige oordeel van de erkende archeoloog om de bepalingen te vertalen naar de specifieke situatie waar hij mee geconfronteerd wordt. De Code is bovendien samengesteld uit bouwstenen, die gecombineerd moeten worden</p>
--	---	--

		<p>naargelang het soort onderzoek en de doelstelling daarvan. Sommige bouwstenen, zoals de deontologie en de begrippenlijst, zijn steeds van toepassing. Andere zijn enkel te gebruiken in welbepaalde gevallen. Hoewel de Code een lijvig document is, heeft de gebruiker op die manier op eenzelfde moment nooit meer dan een beperkt deel ervan nodig. Naargelang het soort onderzoek en het kader waarbinnen men dit uitvoert, selecteert men de relevante delen.</p> <p>In overleg met de VONA plant het agentschap ook in 2017 een revisie van de Code van Goede Praktijk. Bedoeling is in het najaar van 2017 een voorstel van Code van Goede Praktijk, versie 3.0 uit te werken, waarna deze begin 2018 in werking kan treden.</p>
<p>Art. 5.4.1. Een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 wordt bij de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem toegevoegd in volgende situaties:</p> <p>1° aanvragen met betrekking tot percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;</p> <p>2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische</p>	<p><u>MOW</u>: vereenvoudiging is gewenst, voornamelijk m.b.t. 3°. Minstens voorstel om grenswaarde i.v.m. oppervlakte waarop de aanvraag betrekking heeft te wijzigen in grenswaarde i.v.m. oppervlakte waarop de vergunningsplichtige werken van toepassing zijn.</p>	<p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 3: Voor het berekenen van 'de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem' gebeurt een eenduidige communicatie naar de vergunningverlenende overheden.</p> <p>Voor het berekenen van 'de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem' moet enkel rekening worden gehouden met de vergunningsplichtige handelingen en niet met alle handelingen die deel uitmaken van de vergunningsaanvraag. Hierover zal actief worden gecommuniceerd naar de vergunningverlenende overheden.</p>

<p>zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;</p> <p>3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.</p> <p>Voor de toepassing van het eerste lid, 2° en 3°, op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.</p> <p>De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning wordt van die verplichting vrijgesteld:</p> <p>1° indien de aanvraag betrekking heeft op een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;</p> <p>2° indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;</p> <p>3° indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en</p>	<p><u>MOW</u>: “bodemingreep”. De memorie van toelichting geeft een zeer brede interpretatie hieraan (o.a. ophogingen, grondwaterverlagingen). MOW pleit ervoor om een meer enge interpretatie te hanteren zodat enkel projecten die effectief een effect op archeologie kunnen hebben gevat zijn.</p> <p>Op dit moment luidt de definitie: <i>“Elke wijziging van de eigenschappen van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, door verhoging of verlaging van de grondwatertafel, of door samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat.”</i> Het is aangewezen het begrip te verengen naar <i>“ingrepen in ongeroerde grond”</i>. Nu valt daar heel wat meer onder, meer bepaald elke wijziging van de eigenschappen van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, door verhoging of verlaging van de grondwatertafel, of door samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat. Voorbeelden zijn uitgraven, baggeren, aanvoeren van nieuw materiaal, ophogen, opspuiten, langdurig verhogen of verlagen van de grondwatertafel en compacteren van de ondergrond. Het begrip wordt ruim bekeken: het is niet beperkt tot de effectieve uitgravingen (bv. individuele funderingsputten), maar slaat op de volledige bebouwde of bewerkte zone, inclusief randinfrastructuur, omgevingsaanleg en werfzone. Vanuit MOW wordt uitdrukkelijk gepleit deze meer enge definitie te hanteren.</p>	<p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 2: De definitie van ‘bodemingreep’ blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed.</p> <p>Alle in de definitie van ‘bodemingreep’ aangehaalde handelingen kunnen een negatieve impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Het is dan ook van belang om ‘ingreep in de bodem’ nog steeds in haar ruime betekenis te vatten. De graad van aantasting is namelijk zeer plaats- en site-specifiek en dient dus deel uit te maken van de afweging door de erkend archeoloog.</p> <p>De voorgestelde verenging naar “ingrepen in ongeroerde grond” veronderstelt nog steeds dat er een afweging gemaakt moet worden. Ook hier geldt dat deze afweging moet worden gemaakt door een erkende archeoloog.</p>
---	---	--

<p>de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites.</p> <p>De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor deze vrijstellingen bepalen.</p> <p>Voor de toepassing van het derde lid, 3°, op terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.</p> <p>De aanvrager van een stedenbouwkundige vergunning met ingreep in de bodem kan een archeologienota indienen die in het kader van een vorige vergunningsaanvraag is bekrachtigd, als de stedenbouwkundige vergunning betrekking heeft op hetzelfde perceel of dezelfde percelen en als de ingreep in de bodem van de te vergunnen werken overeenkomt met de ingreep in de bodem van de werken omschreven in de bekrachtigde archeologienota.</p>	<p><u>MOW</u>: Het archeologisch onderzoek bij lijntrajecten draagt weinig bij tot kenniswinst. Een herdefinitie of verruiming van de term ‘gabarit van bestaande lijninfrastructuur’ is noodzakelijk. Een bredere zonering is nodig (extra buffer buiten het nu beschouwde gabarit), ook m.b.t. in te nemen zones tijdens bouwfase. Een ingreep die beperkt afwijkt van het bestaande lijngabarit zou moeten worden vrijgesteld van een archeologienota. Concreet dient nu bijv. voor elke kaaimuur een archeologienota te worden toegevoegd.</p> <p><u>VVP</u>: De provincies zijn het fietsbestuur bij uitstek met als belangrijk onderdeel de uitwerking en aanleg van fietssnelwegen. Het toevoegen van een archeologienota zorgt in deze context voor ongerustheid binnen de sector. Omdat fietssnelwegen over aanzienlijke afstanden lopen is de archeologienota heel complex terwijl het eindresultaat beperkt is op het vlak van erfgoedwaarden. De provincies zijn van oordeel dat wanneer men de impact van een ingreep kan beperken tot 60 cm (normale dunne ploeglaag) of op een bestaande lijninfrastructuur zit, de</p>	<p><u>Cf. voorstel van decreet</u>: Werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden zijn op vandaag vrijgesteld van het toevoegen van een archeologienota (art. 5.4.1, derde lid, 2°). Teneinde ook beperkte aanpassingen en uitbreidingen aan de lijninfrastructuur buiten het bestaande gabarit mogelijk te maken, wordt de bestaande tekst in punt 2° vervangen door een nieuwe bepaling waarbij eveneens een vrijstelling geldt indien ook buiten het gabarit gegaan wordt. Om geen ongewenste effecten en verstoring van het bodemarchief te creëren, wordt de oppervlakte van de ingreep in de bodem buiten het bestaande gabarit beperkt tot 100 m² binnen een vastgestelde archeologische zone en 1000 m² buiten een vastgestelde archeologische zone of een voorlopig of definitief beschermd archeologische site.</p> <p><u>Cf. evaluatierapport, 3.2.2</u>, meer bepaald voorstel 1: We overwegen het verhogen van de drempelcriteria in artikel 5.4.1 en 5.4.2. en voorstel 2: De definitie van ‘bodemingreep’ blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed.</p> <p>Een algemene vrijstelling bij ingrepen minder dan 60 cm kan niet worden bijgetreden. Bepaalde types sites bevinden zich voor een deel of soms zelfs uitsluitend in de huidige bouwvoor. In het</p>
---	--	---

	<p>toegevoegde waarde van een uitgebreide archeologie beperkt is.</p> <p>De VVP stelt vast dat met de wijzigingen van 1/1/2017 een 'archeologienota met beperkte samenstelling' mogelijk is waardoor deze problematiek als deels wordt aangepakt. Enkel voor specifieke zones (beschermd monumenten en vastgestelde archeologische zones) lijkt een uitgebreide archeologienota nog verplicht. Maar aangezien men een archeologienota niet kan opsplitsen per gedeelte, betekent dit dat men voor het hele traject een uitgebreide nota moet opmaken.</p> <p>Samengevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De provincies vragen een verfijning van de definitie van 'ingreep in de bodem'; - Behoud van 5000 m² in buitengebied als ondergrens om een archeologienota op te maken; - Provincies stellen voor om 5000 m² als ondergrens voor het opmaken van een archeologienota, voor zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke aanvragers te hanteren; - Vrijstelling van archeologienota bij ingrepen minder dan 60 cm. <p><u>Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw</u>: Het begrip 'ingreep in de bodem' dient verder verduidelijkt en beter gedefinieerd te worden. Het is niet altijd duidelijk op te maken wanneer een archeologienota dient</p>	<p>geval van prehistorische sites, slagvelden maar ook andere sites kan de link met de informatie die vervat zit in de bouwvoor van cruciaal belang zijn bij de interpretatie en evaluatie van een site (bv. rituele sites en sites met specifieke activiteiten zoals ontginningen). Het verwijderen van de bouwvoor maakt dat delen van een site volledig uit context geplaatst worden en dus hun ruimtelijke informatie verliezen.</p> <p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 3: Voor het berekenen van 'de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem' gebeurt een eenduidige communicatie naar de vergunningverlenende overheden.</p>
--	--	--

	<p>opgemaakt te worden. Een voorbeeld waar deze onduidelijkheid zich stelt is bij het ontbossen en bebossen. Zeer concreet stelt zich de vraag of een archeologienota dient opgesteld te worden bij een vergunningsaanvraag in volgende gevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bebossen van een perceel; - Het kappen van bomen, maar de wortels worden niet verwijderd; - Het ontbossen en enkel het verwijderen van de teelaarde. <p><u>Boerenbond</u>: Of je al dan niet verplicht ben een archeologienota op te maken is onder meer gekoppeld aan de grootte van de 'ingreep in de bodem'. Een ingreep in de bodem wordt in de huidige regelgeving zeer breed geïnterpreteerd en slaat op elke wijziging van de eigenschappen van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, verhoging of verlaging van de grondwatertafel, of samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat. Het gaat hier in de feite dus om veel meer dan de werkelijk uitgegraven oppervlakte maar ook om werfzones, opritten, verharde oppervlakte ... Hierbij wordt er ook geen rekening gehouden met de diepte van de verstoring in relatie tot het potentieel aanwezige erfgoed. Naast oppervlakte van de ingreep is ook de ligging sterk bepalend</p>	<p>Een archeologienota moet worden opgemaakt wanneer er sprake is van een ingreep in de bodem (voor de definitie, zie Memorie van Toelichting bij artikel 5.4.1 en 5.4.2), de handeling vergunningsplichtig is en de oppervlakte van de percelen en/of bodemingreep een archeologienota opleggen in artikel 5.4.1 en 5.4.2 Onroerenderfgoeddecreet. Het bebossen en ontbossen van percelen betreffen beide een ingreep in de bodem, ook als enkel de teelaarde wordt verwijderd. Het kappen van bomen zonder verwijderen van de wortels is geen ingreep in de bodem en dus vrijgesteld van archeologienota.</p> <p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 2: De definitie van 'bodemingreep' blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog om na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed.</p> <p>Dat geen rekening gehouden wordt met de diepte van de verstoring is omdat geen algemene vrij te stellen diepte voor gans Vlaanderen kan worden vooropgesteld. Immers bepaalde types sites bevinden zich voor een deel of soms zelfs uitsluitend in de huidige bouwvoor zoals prehistorische sites en slagvelden (cf. supra).</p> <p>Dat slechts weinig projecten uitgesloten worden van archeologisch vooronderzoek klopt niet. Wanneer het totaal aantal in de periode juni-december 2016 bekrachtigde archeologienota's</p>
--	--	--

	<p>(beschermde archeologische site, archeologische zone, ...).</p> <p>Objectieve criteria die bepalen of een archeologienota moet opgemaakt worden sluiten vandaag slecht zeer weinig projecten uit van een archeologisch vooronderzoek. Boerenbond verwacht een bijsturing van de regelgeving en het bijhorende kaartmateriaal zodanig dat in de toekomst het merendeel van de projecten wordt uitgesloten van archeologisch vooronderzoek of gebruik kan maken van een sterk vereenvoudigde procedure. Minder maar meer betekenisvol archeologisch onderzoek.</p> <p>Doordat meer rekening wordt gehouden met de verschillende eigenschappen van een project zoals de diepte van de ingreep (infrastructuurwerk, verharding, terreinophoging), de voorgeschiedenis van de site (bv opgespoten of gesaneerde gronden, sterk bewerkte gronden, gronden waar reeds gebouwen op staan) , de feitelijke verstoring (bv. glastuinbouwbedrijven) moet dit niet leiden tot een verhoogd risico van verstoring van bodemarchief.</p> <p><u>SARO</u>: Er is nood aan een nauwkeuriger en realistischer omschrijving van 'ingreep in de bodem' die o.a. ook rekening houdt met de effectieve diepte van bodemverstoring in de bodem. De code van goede praktijk biedt de leidraad, maar moet de mogelijkheid laten om verschillende types van nota's op te maken,</p>	<p>en nota's wordt afgezet ten opzichte van het totaal aantal verleende bouwvergunningen, blijkt dat bij 11,24% van de stedenbouwkundige vergunningen voor nieuwbouw en 5,06% van alle stedenbouwkundige vergunningen (nieuwbouw en renovatie) een archeologienota werd bekrachtigd.</p> <p><i>Cf. evaluatierapport, 3.2.2</i>, meer bepaald voorstel 1: We overwegen het verhogen van de drempelcriteria in artikel 5.4.1 en 5.4.2.</p> <p><i>Cf. evaluatierapport, 3.2.2</i>, meer bepaald voorstel 2: De definitie van 'bodemingreep' blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog om na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed en voorstel 3: Voor het berekenen van 'de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem' gebeurt een</p>
--	--	--

	<p>afhankelijk van de concrete situaties. Bovendien zorgt deze onduidelijkheid van de definitie voor een gebrek aan uniformiteit, vermits elke vergunning-verlenende overheid deze definitie anders kan interpreteren. Heel wat projecten met minimale bodembelasting worden nodeloos geconfronteerd met een verplicht op te maken archeologienota omwille van een ruime interpretatie van ‘ingreep in de bodem’.</p> <p><u>VONA</u>: De bodemingrepen waarbij tot op heden een archeologienota noodzakelijk is worden omschreven als ‘elke wijziging van de ondergrond door verwijdering of toevoeging van materie, door verhoging of verlaging van de grondwatertafel, of door samendrukken van de materialen waaruit de ondergrond bestaat’. De impact op archeologie van aantal van deze ingrepen, zoals grondwaterverlaging of de invloed van ophogingen, werden tot op heden niet gemonitord. Een impactbepaling is met andere woorden bijzonder moeilijk te maken. Een bijstelling van de ingrepen die in de wetgeving omschreven worden verdient aanbeveling.</p> <p><u>Vlaams netwerk IOED’S en OEG’S</u>: Uit de praktijk blijkt dat niet alle oppervlaktecriteria voor de opmaak van een archeologienota even goed werken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Algemeen: het decreet voorziet een aantal criteria gebaseerd op de totale oppervlakte 	<p>eenduidige communicatie naar de vergunningverlenende overheden.</p> <p>Dat geen rekening gehouden wordt met de diepte van de verstoring is omdat geen algemene vrij te stellen diepte voor gans Vlaanderen kan worden vooropgesteld. Immers bepaalde types sites bevinden zich voor een deel of soms zelfs uitsluitend in de huidige bouwvoor zoals prehistorische sites en slagvelden (cf. supra).</p> <p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 2: De definitie van ‘bodemingreep’ blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog om na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed.</p> <p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 3: Voor het berekenen van ‘de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem’ gebeurt een eenduidige communicatie naar de vergunningverlenende overheden.</p>
--	---	--

	<p>van de percelen en ook de oppervlakte van de geplande bodemingreep. Het is niet altijd eenduidig voor initiatiefnemers en vergunningverlenende overheden om te bepalen welke elementen gelden als bodemingreep, ook al wordt het begrip heel ruim gelezen. Uit verschillende dossiers blijkt ook duidelijk dat ontwikkelaars heel bewust hun bodemingrepen uitmeten om onder de oppervlaktecriteriën te blijven die vooropgesteld werden in het decreet. Dit kan in de ergste gevallen er dan toe leiden dat er een halve hectare aan archeologisch erfgoed verloren gaat. Ook worden sommige projecten opgesplitst in meerdere bouwaanvragen om zo ook de bodemingreep per aanvraag te beperken. Deze manier van werken zorgt mogelijk voor een onherroepelijk verlies van bodemarchief en moet zeker als aandachtspunt meegenomen worden bij het opvolgen van de regelgeving.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppervlaktecriteriën archeologische zones variabel maken: niet overal is wenselijk om de huidige lage criteria op te leggen in een afgebakende archeologische zone, bv. in landelijk gebied. Dit kan worden opgelost door de mogelijkheid in te bouwen dat bij vaststelling kan afgeweken worden van de oppervlaktecriteriën naar boven toe. De huidige 300 m² perceelsgrootte en 100 m² blijft het minimum. Een IOED kan hier ook een 	<p>Er kan niet worden opgetreden tegen ontwikkelaars die bewust de bodemingrepen uitmeten om onder de oppervlaktecriteriën te blijven. Zij doen immers niets wat strijdig is met de bepalingen uit het Onroerenderfgoeddecreet. Wat het opsplitsen van projecten in meerdere bouwaanvragen betreft, is een verantwoordelijkheid weggelegd voor vergunningverlenende overheden.</p>
--	---	--

	<p>meerwaarde bieden bij de vaststelling en het bepalen van deze oppervlaktecriteria.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppervlaktecriteria gabarit lijninfrastructuur: momenteel moet men het hele plangebied in rekening brengen als men eigenlijk maar een klein stuk buiten bestaand gabarit graaft. Dit is makkelijk op te lossen door hier de criteria voor de oppervlakte waar buiten bestaand gabarit wordt gegraven (en niet het volledige plangebied zoals nu) inclusief werfzone. - Volledige toekomstige ruimtelijke ontwikkeling in rekening brengen: indien een plangebied deel uitmaakt van een groter ruimtelijk ontwikkelingsplan, dat echter gefaseerd wordt ontwikkeld dan dient de totale oppervlakte en de potentiële verstoring van de gehele ontwikkeling in rekening te worden gebracht in één omvattende archeologienota. Deze schaalvergroting zorgt ervoor dat tijd en middelen voor de opmaak van deze archeologienota's en het eventuele onderzoek dat eruit voortvloeit efficiënter ingezet kan worden. Hierdoor zal men niet alleen grotere oppervlakten kunnen bestuderen en daardoor meer kenniswinst kunnen boeken, maar ook de volledige projectduur zal sneller verlopen. Zaken zoals plan-alteratie en behoud in situ worden beter mogelijk via deze aanpak. Via één globale aanpak kan de overheadkost van verschillende kleine projecten gereduceerd worden. Spijtig genoeg worden projecten ook 	
--	--	--

	<p>vaak bewust opgesplitst om onder de oppervlaktenormen uit het decreet te blijven waardoor er potentieel ook veel archeologisch erfgoed verloren gaat.</p> <p><u>VCB:</u> Er is nood aan een duidelijke definitie van "ingreep in de bodem". Heel wat projecten met een minimale bodembelasting worden nodeloos geconfronteerd met een verplicht op te maken archeologienota omwille van de ruime interpretatie van "ingreep in de bodem". Bovendien liggen de kosten voor de opmaak van een archeologienota nog erg hoog, te meer daar er op dit moment onvoldoende erkend archeologen werkzaam zijn.</p> <p><u>Voka:</u> Ondanks de recente wijzigingen, is nu al duidelijk dat verder ingezet moet worden om het aantal dossiers waarvoor een archeologienota opgemaakt moet worden, stevig te verminderen. Bij het merendeel van deze dossiers is immers op voorhand duidelijk dat er geen kenniswinst te rapen valt. Bovendien mag niet vergeten worden dat de regels inzake toevalvondsten onverminderd van toepassing blijven.</p>	<p><u>Cf. evaluatierapport, 3.2.2</u>, meer bepaald voorstel 2: De definitie van 'bodemingreep' blijft behouden. Het is aan de erkende archeoloog om na te gaan wat de impact is van de handeling op het aanwezige archeologisch erfgoed.</p> <p>Alle in de definitie van 'bodemingreep' aangehaalde handelingen kunnen een negatieve impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Het is dan ook van belang om 'ingreep in de bodem' nog steeds in haar ruime betekenis te vatten. De graad van aantasting is namelijk zeer plaats- en site-specifiek en dient dus deel uit te maken van de afweging door de erkend archeoloog.</p> <p><u>Cf. evaluatierapport, 3.2.2</u>, meer bepaald voorstel 1: We overwegen het verhogen van de drempelcriteria in artikel 5.4.1 en 5.4.2.</p> <p>Een algemene vrij te stellen diepte van bodemingreep voor gans Vlaanderen voorstellen is onmogelijk. Immers bepaalde types sites bevinden zich voor een deel of soms zelfs uitsluitend in de huidige bouwvoor zoals prehistorische sites en slagvelden (cf. supra).</p>
--	---	---

	<p>Zoals in het verleden al meermaals gesteld, dient bij het verkleinen van toepassingsgebied rekening worden gehouden met o.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - de diepte van de ingreep (bv. infrastructuurwerken of terreinophogingen), - de locatie (bv. havengebieden met opgespoten gronden), - de voorgeschiedenis van de site (bv. gronden waarop eerder een bodemsanering werd uitgevoerd of waarop reeds gebouwen staan), - de feitelijke verstoring (bv. glastuinbouwbedrijven), - ... <p>Hiermee samenhangend merkt Voka op dat er duidelijk nood is aan een duidelijke definitie van het begrip <i>'ingreep in de bodem'</i>. Heel wat projecten met een minimale bodembelasting worden nodeloos geconfronteerd met een verplicht op te maken archeologienota omwille van een ruime interpretatie van het begrip <i>'ingreep in de bodem'</i>. Bovendien zorgt deze onduidelijkheid van de definitie voor een gebrek aan uniformiteit, vermits elke vergunningverlenende overheid deze definitie anders kan interpreteren.</p>	<p>Alle in de definitie van 'bodemingreep' aangehaalde handelingen kunnen een negatieve impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Het is dan ook van belang om 'ingreep in de bodem' nog steeds in haar ruime betekenis te vatten. De graad van aantasting is namelijk zeer plaats- en site-specifiek en dient dus deel uit te maken van de afweging door de erkend archeoloog.</p> <p>Cf. evaluatierapport, 3.2.2, meer bepaald voorstel 3: Voor het berekenen van 'de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem' gebeurt een eenduidige communicatie naar de vergunningverlenende overheden.</p>
<p>Art. 5.4.2. Een bekrachtigde archeologienota zoals vermeld in artikel 5.4.8 wordt bij de aanvraag van een verkavelingsvergunning toegevoegd in volgende situaties: 1° aanvragen met betrekking tot percelen die</p>	<p><u>Vlanot:</u> Voor wat de archeologienota betreft in geval er sprake is van een verkavelingsaanvraag voor percelen van meer dan 3000m² gebeurt het in de praktijk soms dat er kosten gemaakt worden voor het opstellen van de nota maar de</p>	<p>In het geval van verkavelingsaanvragen wordt er geen rekening gehouden met de ingreep in de bodem (omdat deze niet ten volle gekend is) maar wordt voor het hele terrein een inschatting gemaakt van de archeologische waarde van het</p>

<p>gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;</p> <p>2° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;</p> <p>3° aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, liggen.</p> <p>[...]</p>	<p>verkavelingsvergunning (omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden) uiteindelijk niet wordt verkregen.</p> <p>Dit probleem zou verholpen kunnen worden door de verplichting om een archeologienota op te maken, te verschuiven naar het moment tussen het verkrijgen van de verkavelingsvergunning en het verlijden van de verkavelingsakte. De gemeente zou het verkoopbaarheidsattest (noodzakelijk voor het verlijden van de verkavelingsakte) pas kunnen afleveren indien het bewijs van het bestaan van de archeologienota voorligt. Op die manier dient de ontwikkelaar van de grond pas kosten te betalen wanneer er zekerheid heerst over het al dan niet verkrijgen van de verkavelingsvergunning.</p>	<p>terrein. Deze analyse, beslissing en de eventueel te nemen vervolgstappen staan in de archeologienota uitgeschreven. Men kan in het kader van een verkavelingsaanvraag om de aangehaalde reden (het niet zeker zijn van het verkrijgen van een vergunning) kiezen voor het uitgestelde traject. In dit geval kan het onderzoek voor de opmaak van de archeologienota beperkt worden tot het bureauonderzoek. In de archeologienota staat dan het verslag van de resultaten van dat onderzoek en het bijhorende programma van maatregelen waarin de vervolgstappen/het nog uit te voeren onderzoek gespecificeerd zijn. Na het verkrijgen van de vergunning wordt het uitgestelde onderzoek uitgevoerd en de resultaten en de te nemen maatregelen opgenomen in de nota. Omdat de archeologienota uitspraken doet over het gehele terrein heeft het decreet de mogelijkheid voorzien om een archeologienota die in het kader van een vorige vergunningsaanvraag is bekrachtigd opnieuw te gebruiken. Indien de verkavelingsaanvraag geweigerd werd kan men bij een nieuwe aanvraag de vorige bekrachtigde archeologienota hergebruiken onder voorwaarde dat het projectgebied in zijn geheel hetzelfde blijft. Bekrachtigde archeologienota's worden digitaal ontsloten, bijgevolg is er hier geen financieel verlies.</p>
<p>Art. 5.4.9. Binnen een vervaltermijn van eenentwintig dagen na de ontvangst van de</p>	<p><u>SARO:</u> De strenge evaluatie van de archeologienota's en de code goede praktijk</p>	<p>Voor de relevantie van het blijven bekrachtigen van archeologienota's: cf. evaluatierapport, 3.2.5.</p>

<p>archeologienota bekrachtigt of weigert het agentschap of in voorkomend geval de erkende onroerendergoedgemeente de archeologienota of koppelt er voorwaarden aan. Het agentschap of in voorkomend geval de erkende onroerendergoedgemeente bezorgt de gemotiveerde beslissing per beveiligde zending aan de initiatiefnemer en de erkende archeoloog. Als deze termijn wordt overschreden, wordt de archeologienota geacht bekrachtigd te zijn. De Vlaamse Regering kan daarvoor de nadere regels bepalen.</p> <p>Als het agentschap of de erkende onroerendergoedgemeente de archeologienota bekrachtigt, weigert of er voorwaarden aan koppelt, kan de initiatiefnemer, de door de initiatiefnemer aangestelde erkende archeoloog of het agentschap een georganiseerd administratief beroep instellen bij de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering kan over het beroepschrift advies inwinnen bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels daarvoor.</p> <p>In voorkomend geval geldt de bekrachtigde archeologienota als toelating voor de in de archeologienota omschreven archeologische opgraving in de mate dat de vergunde werken, vermeld in artikelen 5.4.1 en 5.4.2, overeenstemmen met de werken zoals omschreven in de bekrachtigde</p>	<p>geven aanleiding tot de opmaak van zeer lijvige archeologienota's die in vele gevallen hun doel voorbij schieten en resulteren in lange wachttijden voor de goedkeuring van de archeologienota. Flexibilisering van de rapportering dringt zich op. SARO stelt zich de vraag of een bekrachtiging door het agentschap onroerend erfgoed van een archeologienota, die reeds door een erkende archeoloog is opgesteld, wel noodzakelijk is. De raad uit tevens zijn bezorgdheid dat de problematiek van de lange wachttijden niet op korte termijn zal verbeteren aangezien alle uitgestelde onderzoeken met ingreep in de bodem nu op gang komen en tegen het najaar ook heel wat opvolgende archeologische opgravingen zullen gestart worden.</p> <p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S:</u> Momenteel is in het uitvoeringsbesluit niet duidelijk omschreven binnen welke termijn de onroerendergoedgemeente de betekening van de genomen beslissing aan de erkende archeoloog en initiatiefnemer moet doen. De beslissing zelf moet volgens de wetgeving binnen de 21 dagen genomen zijn, maar er is niet bepaald wanneer de kennisgeving hiervan moet gebeuren. Voorstel is om dit naar analogie met de bekendmaking van de beslissing van de toelating op 10 dagen in te schrijven in de regelgeving.</p>	<p>Voor de wachttijden en bezorgdheden opvolgende archeologische opgravingen: cf. supra, deel 1B, 8. Eenvoudigere en snellere procedures</p> <p>De rapportering over het archeologisch onderzoek wordt geregeld in de Code van Goede Praktijk. Na een eerste aanpassing eind 2016 wordt ook in 2017, in overleg met VONA, werk gemaakt van een verdere herziening van de Code van Goede Praktijk. Bedoeling is in het najaar van 2017 een voorstel van Code van Goede Praktijk, versie 3.0 uit te werken, waarna deze begin 2018 in werking kan treden.</p> <p>Het inschrijven van een termijn van 10 dagen voor het bekendmaken van de beslissing over de ingediende archeologienota's en nota's is niet wenselijk, gelet op de aanhoudende vraag naar snellere procedures. De beslissing wordt dan ook bij voorkeur onverwijld meegedeeld.</p>
---	---	--

<p>archeologienota. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.</p> <p>De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels over het verspreiden van de informatie uit de bekrachtigde archeologienota ten aanzien van alle belanghebbenden.</p>	<p>In het uitvoeringsbesluit wordt er bij de beslissingen rond de toelatingen steeds gesproken over het 'College van Burgemeester en Schepenen van een onroerendergoedgemeente'. Bij het bekrachtigen of weigeren van een archeologienota staat er enkel 'de onroerendergoedgemeente'. Er wordt voorgesteld om overal en consequent enkel 'onroerendergoedgemeente' bij de takenoverdracht doorheen de gehele regelgeving te gebruiken. Dit biedt juridisch voor de gemeenten meer flexibiliteit in de interne taakverdeling.</p>	<p>Akkoord. In het Onroerendergoeddecreet en Onroerendergoedbesluit worden de woorden 'College van Burgemeester en Schepenen van een onroerendergoedgemeente' consequent vervangen door de woorden 'de erkende onroerendergoedgemeente'.</p>
<p>Art. 5.4.11. De archeologische opgraving, beperkt tot de zone die daadwerkelijk verstoord wordt door de geplande ingreep in de bodem, moet worden uitgevoerd overeenkomstig de voorwaarden van de bekrachtigde archeologienota en de code van goede praktijk. Bij verkavelingsdossiers heeft de opgraving betrekking op de volledige zone die voor ontwikkeling in aanmerking komt en op het volledige projectgebied.</p>	<p><u>Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw</u>: Een aandachtspunt betreft de afbakening van de op te graven zone. Op basis van welke criteria wordt de op te graven zone (de waarde van de vindplaats) vastgesteld? Welke criteria zijn er en hoe worden deze gewogen? Als kenniswinst een criterium is, hoe wordt deze dan objectief ingevuld? Daarbij zijn wij van mening dat een opgraving buiten de te verstoren zone wettelijk gezien niet van ons kan worden verwacht worden.</p>	<p>De afbakening van de op te graven zone wordt bepaald door de erkend archeoloog op basis van zijn assessment (cf. supra, deel 1B, 6. Selectie onderzoeksvragen en interpretatie resultaten onderzoek). Voor de op te graven zone dient men een onderscheid te maken tussen de stedenbouwkundige aanvragen en verkavelingsaanvragen. Voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen is het mogelijk om de opgraving te beperken tot die zone die daadwerkelijk verstoord wordt en voor de overige zones is er dan ofwel geen impact ofwel worden er maatregelen voorzien voor een behoud in situ. Bij verkavelingsaanvragen zijn op dat moment niet alle ingrepen bekend vandaar dat de maatregelen over het gehele terrein gaan. Deze maatregelen kunnen eveneens gaan over opgravingen of</p>

		maatregelen te nemen om een behoud in situ te verzekeren.
<p>Art. 5.4.12. In het geval dat er alleen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem plaatsvond omdat een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem onmogelijk of juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk was voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning bezorgt de door de initiatiefnemer aangestelde erkende archeoloog een archeologienota aan het agentschap per beveiligde zending. Die archeologienota bevat minstens de volgende gegevens: [...]</p>	<p><u>MOW:</u> Voorgesteld wordt om als bouwheer bewust te kunnen kiezen voor een uitgesteld traject. Nu dient het archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd vóór de omgevingsvergunningaanvraag, een uitgesteld traject is een uitzondering (wanneer percelen niet in eigendom zijn, bij complexe uitvoeringsmethode,...).</p> <p><u>VVP:</u> De provincies pleiten voor een meer pragmatische houding van de administratie (agentschap Onroerend Erfgoed) die bereid is de procedure af te stemmen op het concrete dossier.</p>	<p>Sinds medio november 2016 worden archeologienota's niet meer geweigerd indien onvoldoende gemotiveerd gekozen wordt voor het uitgesteld vooronderzoek. Bouwheren kunnen dus bewust kiezen voor het uitgesteld traject, ondanks de nadelen verbonden aan deze procedure. Het regulier traject daarentegen kent enkel voordelen. Vandaar dat verwacht mag worden dat ook opdrachtgevers op termijn van deze procedure overtuigd zullen geraken naarmate zij meer vertrouwd zijn met de nieuwe regelgeving.</p> <p>Via melding van vooronderzoek met ingreep in de bodem en via de procedure van de wetenschappelijke vraagstelling is er nu ook reeds de mogelijkheid de procedure af te stemmen op het concrete dossier.</p>
<p>Art. 5.4.17. Binnen een vervaltermijn van eenentwintig dagen na de ontvangst van de nota bekrachtigt of weigert het agentschap de nota of koppelt er voorwaarden aan. Het agentschap bezorgt de gemotiveerde beslissing per beveiligde zending aan de initiatiefnemer en de erkende archeoloog. Als deze termijn wordt overschreden, wordt de nota geacht bekrachtigd te zijn. De Vlaamse Regering kan daarvoor de nadere regels bepalen.</p> <p>[...]</p>	<p><u>MOW:</u> Samenhangend met opmerking bij artikel 5.4.12 (zie hoger) volgend pijnpunt: wanneer het vooronderzoek met een uitgesteld traject wordt uitgevoerd (na de omgevingsvergunningaanvraag) en hieruit blijkt dat er geen archeologisch potentieel is, dan dient de bouwheer opnieuw 3 weken te wachten op de bekrachtiging van de nota. In de oude regelgeving werden percelen snel vrijgegeven door de erfgoedconsulent zodat de bouwkunde kon starten. Nu is er 3 weken (onnodig) tijdverlies. MOW stelt voor om meer verantwoordelijkheid te geven aan de erkende</p>	<p>Voor de wachttijd van 21 dagen voor het bekrachtigen van de nota en de vraag naar vrijgave terreinen: cf. supra, deel 1B, 14. Timing onderzoek</p> <p>Voor de relevantie van het blijven bekrachtigen van archeologienota's: cf. evaluatierapport, 3.2.5.</p>

	archeoloog en de bekrachtiging uit de regelgeving te schrappen.	
Art. 5.4.19. De archeologische opgraving, beperkt tot de zone die daadwerkelijk verstoord wordt door de geplande ingreep in de bodem, moet worden uitgevoerd overeenkomstig de voorwaarden van de bekrachtigde nota en de code van goede praktijk.	<u>Belgische Baksteenfederatie/Overlegcomité Vlaamse Ontginners vzw</u> : Zie hoger bij artikel 5.4.11	Zie hoger bij artikel 5.4.11
Art. 5.4.22. Het agentschap stelt een databank van meldingen van vooronderzoek met ingreep in de bodem, archeologienota's en nota's digitaal beschikbaar. Die databank bevat: 1° de meldingen van een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, vermeld in artikel 5.4.6, §1, en artikel 5.4.14, en de beslissing die daarover is genomen in eerste administratieve aanleg, vermeld in artikel 5.4.6, §2; [...]	<u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S</u> : Dit is momenteel niet het geval	Het agentschap stelt een archeologieportaal ter beschikken waarin de erkend archeoloog de meldingen, archeologienota's, nota's, rapporten en eindverslagen kan opladen en de aanvang van zijn onderzoeken kan melden. Bekrachtigde archeologienota's, nota's en de eindverslagen worden digitaal ontsloten. De erkende onroerenderfgoedgemeente heeft eveneens toegang en zicht op dit archeologieportaal voor alle acties die onder haar bevoegdheid vallen. Voor erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten geldt deze toegang tot het archeologieportaal niet omdat de behandeling van meldingen, archeologienota's en nota's decretaal toegewezen is aan erkende onroerenderfgoedgemeenten en niet aan erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten.
Hoofdstuk 6. Beschermingen en erfgoedlandschappen		
Art. 6.1.4. §1. De Vlaamse Regering stelt het besluit tot voorlopige bescherming vast. [...]	<u>Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed</u> : APB-E vraagt een evaluatie van de beschermingsprocedure die op dit ogenblik bestaat uit twee	Het Onroerenderfgoeddecreet herneemt de tweestapsprocedure uit de vroegere regelgeving. In het evaluatierapport (cf. 2.2.1.4 en 2.3.2.5)

<p>Art. 6.1.6. Het besluit tot voorlopige bescherming van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht wordt met bijlagen per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders ter kennis gebracht.</p> <p>Het agentschap hoort, op hun verzoek, de zakelijkrechthouders.</p> <p>[...]</p> <p>Art. 6.1.7. Het besluit tot voorlopige bescherming wordt per beveiligde zending aan de betrokken gemeenten bezorgd voor een openbaar onderzoek van dertig dagen.</p> <p>[...]</p>	<p>stappen: een voorlopige en een definitieve bescherming. Reeds bij de voorlopige bescherming van het onroerend erfgoed zijn de rechtsgevolgen van de bescherming van toepassing. Niettegenstaande de mogelijke ernstige beperkingen voor het eigendomsrecht gebeurt dit zonder enige wettelijk of reglementair voorafgaande inspraakmogelijkheid van de eigenaar. Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet pas in een hoorrecht en openbaar onderzoek na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming. De inspraak in deze fase van het proces is vaak evenwel weinig effectief aangezien de Vlaamse overheid met de voorlopige bescherming reeds een positie heeft ingenomen inzake de erfgoedwaarde van het goed. Het voorlopig beschermingsbesluit wordt in de praktijk bijna steeds omgezet in een definitieve bescherming en is nagenoeg niet omkeerbaar. Daartegenover is de eigenaar/beheerder vaak de best geplaatste om met zijn kennis van het goed de beheersvisie en doelstellingen te bepalen. Dit is trouwens elementair wat betreft het eigendomsrecht en het verantwoordelijkheidsbeginsel dat daaruit voortvloeit. De adviesprocedure bij de voorlopige bescherming laat daarenboven een periode van onzekerheid bestaan wat betreft de instandhouding van het goed. De zogezegde discretie tegenover de “malafide” beheerder kan in vraag gesteld worden aangezien de meeste</p>	<p>wordt eveneens vastgesteld dat de zakelijkrechthouders pas geconsulteerd worden nadat het goed voorlopig beschermd is, terwijl de betrokken gemeenten, entiteiten van de Vlaamse overheid en VCOE wél voorafgaandelijk geconsulteerd worden. Voorgesteld wordt de ongelijke behandeling van de zakelijkrechthouders te remediëren door ofwel de vroege consultatie in de beschermingsprocedure te schrappen en pas in een formeel inspraakmoment (incl. adviesronde) te voorzien na de voorlopige bescherming ofwel alle belanghebbenden voorafgaand aan de voorlopige bescherming om advies te vragen, inclusief de organisatie van een openbaar onderzoek, waarna direct tot definitieve bescherming kan worden overgegaan (cf. <i>evaluatie rapport, 2.2.1.4.2 en 2.3.2.5</i>).</p> <p>In het <i>evaluatie rapport (cf. 2.2.1.4.1)</i> werd verder vastgesteld dat de zakelijkrechthouders tot nog toe amper gebruik maakten van het hoorrecht. De stelling dat een voorlopig beschermingsbesluit als het ware onomkeerbaar zou zijn, is niet gefundeerd. De procedure voorziet immers dat bij het definitieve beschermingsbesluit een document wordt gevoegd waarin het agentschap zich uitspreekt over de ingediende bezwaren en opmerkingen, de eventueel uitgebrachte adviezen en het eventuele verslag van de hoorzitting. Het organiseren van inspraak is geen maat voor niets, maar leidt waar dat nodig of wenselijk is wel</p>
--	---	---

	<p>goederen al opgenomen zijn in inventarissen die een basisbescherming verzekeren.</p> <p>APB-E vraagt het voorgaande te vervangen door een systeem waarbij de eigenaar of beheerder van in het begin volwaardig betrokken wordt bij de beschermingsprocedure. In het Waals en Brussels erfgoedrecht is dit veel meer het geval. Dit zou trouwens het evenredigheidsbeginsel waarop het Grondwettelijk Hof de Vlaamse regering attent maakte versterken.</p> <p>Een optie is dat de voorlopige bescherming vervangen wordt door een beslissing van de minister tot het opstarten van een beschermingsprocedure waarbij ook aandacht gaat naar het juridisch uitwerken van een vorm van tijdelijke ‘bevrozing’ van de onroerenderfgoedwaarden van het goed en naar confidentialiteit van de geplande bescherming. Tijdens de beschermingsprocedure worden vervolgens alle gewenste adviezen opgevraagd en wordt inspraak georganiseerd. Er is tevens overleg met de eigenaar onder meer betreffende de opmaak van de beheersvisie. Uiteindelijk wordt - op basis van het volledige dossier - een beslissing genomen over een (definitieve) bescherming en wordt de bevrozing vervangen door de beschermingsregels.</p>	<p>degelijk tot bijstellingen of aanpassingen van het voorlopige beschermingsbesluit. Het als bijlage bij het definitieve beschermingsbesluit te voegen document geeft in die zin een weerslag van de behandeling van de bezwaren en opmerkingen. Het spreekt voor zich dat de bezwaren en opmerkingen die door de zakelijkrechthouder of gebruiker werden geformuleerd hierin ook aan bod komen.</p> <p>Met het voorstel om ofwel de vroege consultatie in de beschermingsprocedure te schrappen en pas in een formeel inspraakmoment (incl. adviesronde) te voorzien na de voorlopige bescherming ofwel alle belanghebbenden voorafgaand aan de voorlopige bescherming om advies te vragen, inclusief de organisatie van een openbaar onderzoek, waarna direct tot definitieve bescherming kan worden overgegaan (<i>cf. evaluatierapport, 2.2.1.4.2 en 2.3.2.5</i>) wordt tegemoet gekomen aan de vraag van APB-E naar gelijke behandeling. Het klopt dat eigenaars en beheerders een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de uitwerking van de beheersvisie en -doelstellingen, maar de procedure laat voldoende ruimte voor overleg. Anderzijds is het niet uitgesloten dat kennis over een nakende bescherming, in sommige gevallen een bedreiging voor het onroerend goed kan inhouden. Dat laatste erkent APB-E zelf door te stellen dat een brede adviesprocedure tot een periode van</p>
--	--	---

		onzekerheid leidt voor wat de instandhouding van het goed betreft.
<p>Art. 6.1.6. Het besluit tot voorlopige bescherming van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht wordt met bijlagen per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders ter kennis gebracht.</p> <p>Het agentschap hoort, op hun verzoek, de zakelijkrechthouders.</p> <p>De zakelijkrechthouders die, overeenkomstig het eerste lid, van het besluit tot voorlopige bescherming op de hoogte gebracht zijn:</p> <p>1° brengen de gebruikers en de eigenaars van de cultuurgooierden per beveiligde zending op de hoogte van het besluit tot voorlopige bescherming binnen een termijn van dertig dagen, die ingaat op de dag na de kennisgeving. Die verplichting wordt in de beveiligde zending vermeld;</p> <p>2° brengen het agentschap per beveiligde zending op de hoogte van de eventuele verkoop, overdracht van het eigendomsrecht of overdracht van een ander zakelijk recht, waarbij de nodige stavingsdocumenten gevoegd zijn, binnen een termijn van tien dagen, die ingaat op de dag na de kennisgeving. Die verplichting wordt in de beveiligde zending vermeld. De nieuwe zakelijkrechthouders worden op hun beurt, overeenkomstig het eerste lid, op</p>	<p><u>VlaNot</u>: Het Onroerendergoeddecreet voorziet niet in een persoonlijke kennisgeving van de zakelijkrechter in geval zijn onroerend goed in een voorlopig dan wel een definitief beschermd cultuurhistorisch landschap komt te liggen en dit in tegenstelling tot hetgeen wel gebeurt bij de bescherming van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht. De aanplakking van het voeren van een openbaar onderzoek, de publicatie van de voorlopige bescherming van het cultuurhistorisch landschap in minstens drie dagbladen die in de betrokken gemeente worden verspreid, het informeren van de gemeente wanneer het cultuurhistorisch landschap voorlopig/definitief wordt beschermd en een publicatie van het definitief beschermingsbesluit in het Belgisch staatsblad garanderen in de praktijk niet dat de zakelijkrechter effectief op de hoogte is van de (voorlopige/definitieve) bescherming. Bijgevolg kan hij ook geen rekening houden met de gevolgen die een bescherming met zich brengt. Om deze redenen lijkt het aangewezen in een persoonlijke kennisgeving van het voorlopig en definitief beschermingsbesluit van een cultuurhistorisch landschap aan de zakelijkrechter te voorzien. VlaNot stelt dan ook voor om in de artikelen 6.1.6, eerste lid en 6.1.16, eerste lid de woorden “van een</p>	<p>Cf. evaluatierapport, 2.3.2.5.</p> <p>Er wordt gekozen voor een pragmatische aanpak door geen individuele betekening formeel in te schrijven, maar wel te streven naar een maximale individuele betekening van zakelijkrechthouders. Het formeel inschrijven voor landschappen houdt namelijk een juridisch risico in: als een van de zakelijkrechthouders door een administratieve vergissing niet betekend wordt, wordt dit door de Raad van State als een procedurefout beschouwd.</p>

de hoogte gebracht van het besluit tot voorlopige bescherming.	archeologische site, monument of stad- of dorpsgezicht” te schrappen.	
Art. 6.1.16. Het besluit tot definitieve bescherming ~~van een archeologische site, monument of stads- of dorpsgezicht~~ wordt met bijlagen per beveiligde zending aan de zakelijkrechthouders ter kennis gebracht. [...]	<u>VlaNot</u> : zie hoger bij art. 6.1.6	Zie hoger bij art. 6.1.6
Art. 6.4.8. Iedereen die voor eigen rekening of als tussenpersoon een beschermd goed verkoopt, verhuurt voor meer dan negen jaar, inbrengt in een vennootschap, een erfpacht of een opstalrecht <u>vestigt of overdraagt</u> of op andere wijze de eigendomsoverdracht met een vergeldend karakter van het goed bewerkstelligt, vermeldt in de hieraan verbonden publiciteit dat het onroerend goed beschermd is en de rechtsgevolgen die aan de bescherming verbonden zijn. De Vlaamse Regering kan de nadere regels vaststellen voor de vorm en de modaliteiten van de vermeldingen in de publiciteit en voor de vrijstelling van deze bepalingen voor bepaalde vormen van publiciteit.	<u>VlaNot</u> : zie hoger bij art. 4.1.11	Akkoord. Art. 6.4.8 wordt in die zin aangepast.
Art. 6.4.9. Iedereen die voor eigen rekening of als tussenpersoon een beschermd goed verkoopt, verhuurt voor meer dan negen jaar, inbrengt in	<u>VlaNot</u> : zie hoger bij art. 4.1.11	Akkoord. Art. 6.4.9 wordt in die zin aangepast.

<p>een vennootschap, een erfpacht of een opstalrecht <u>vestigt of</u> overdraagt of op andere wijze de eigendomsoverdracht met een vergeldend karakter van het goed bewerkstelligt, vermeldt in de onderhandse of authentieke akte dat het onroerend goed beschermd is en de rechtsgevolgen die aan de bescherming verbonden zijn door een verwijzing naar hoofdstuk 6 van dit decreet en het beschermingsbesluit in de akte op te nemen. De instrumenterende ambtenaar meldt de overdracht aan het agentschap.</p> <p>Als de instrumenterende ambtenaar een onderhandse akte in een authentieke akte dient op te nemen, waarbij de eerste niet beantwoordt aan de voorschriften van het eerste lid, dan wijst hij de partijen bij de opmaak van de akte op het eerste lid. ~~De partijen kunnen geen vordering tot vernietiging inroepen als de inbreuk op de informatieplicht is rechtgezet bij de authentieke akteverlening en de informatiegerechtigde in deze akte verzaakt aan de vordering tot nietigverklaring op basis van een inbreuk op de informatieplicht.~~</p> <p>De Vlaamse Regering kan de nadere regels voor de informatieplicht bepalen.</p>	<p><u>VlaNot:</u> Artikel 6.4.9 voorziet in de mogelijkheid voor de partijen bij één van de door het artikel geviseerde overeenkomsten te verzaken aan de nietigheidsvordering in geval niet alle wettelijk verplichte informatie in de onderhandse akte werd vermeld. De nietigheidsvordering kan niet meer ingeroepen worden als de inbreuk op de informatieplicht door de notaris in de authentieke akte werd rechtgezet en de informatiegerechtigde in deze akte verzaakt aan de nietigheidsvordering. Het ontwerp van decreet bevatte aanvankelijk in artikel 4.1.11 eenzelfde mogelijkheid voor wat de informatieverplichtingen over geïnventariseerde goederen betreft. Naar aanleiding van de</p>	<p>Akkoord. De volgende zin wordt geschrapt in artikel 6.4.9.: <i>“De partijen kunnen geen vordering tot vernietiging inroepen als de inbreuk op de informatieplicht is rechtgezet bij de authentieke akteverlening en de informatiegerechtigde in deze akte verzaakt aan de vordering tot nietigverklaring op basis van een inbreuk op de informatieplicht.”</i></p>
---	---	---

	<p>parlementaire bespreking werd deze passage echter terecht geschrapt. Het decreet voorziet immers nergens in de mogelijkheid voor de koper, ..., de nietigheid te vorderen. Het spreekt voor zich dat het niet naleven van de informatieverplichtingen aanleiding kan geven tot het inroepen van de burgerrechtelijke nietigheidssanctie indien er sprake is van dwaling en/of bedrog.</p> <p>VlaNot stelt om dezelfde redenen voor de verwijzing naar de nietigheidsvordering in artikel 6.4.9 te schrappen. Vanzelfsprekend blijft het voor de informatiegerechtigde mogelijk zich, in voorkomend geval, te beroepen op de burgerrechtelijke nietigheidsvordering.</p>	
<p>Art. 6.5.1. Op basis van de onroerenderfgoedrichtplannen, vermeld in artikel 7.1.1, of van een vastgestelde inventaris, vermeld in artikel 4.1.1, kunnen in ruimtelijke uitvoeringsplannen erfgoedlandschappen worden afgebakend.</p>	<p><u>Boerenbond</u>: Erfgoedwaarden worden naast de klassieke beschermingsinstrumenten, ruimtelijk verankerd door de afbakening van erfgoedlandschappen in een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP). Om een erfgoedlandchap te kunnen afbakenen moet een goed eerst opgenomen zijn in een vastgestelde inventaris. Deze vastgestelde inventarissen moet men beschouwen als louter sectorale visies (geen inspraak mogelijk over opportuniteit). De opzet was dan ook dat er tijdens het RUP-overleg voldoende ruimte zou zijn om een afweging te maken met de sectorale visies van andere actoren zowel wat betreft het afgebakende gebied als de doorvertaling van stedenbouwkundige voorschriften. Vandaag stellen we vast dat de</p>	<p>De meeste erfgoedlandschappen worden afgebakend in de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die in het kader van de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur worden vastgesteld. Op 17 maart 2017 werd het afsprakenkader van 13 maart 2017 tussen het departement Ruimte Vlaanderen en het agentschap Onroerend Erfgoed inzake gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen meegedeeld aan de Vlaamse Regering.</p> <p>Het afsprakenkader legt de uitgangspunten vast voor de omgang met onroerend erfgoed bij de gebiedsspecifieke afweging van de ruimtelijke behoeften van verschillende maatschappelijke activiteiten. Als algemeen principe geldt dat het</p>

	<p>meeste ankerplaatsen in een RUP integraal (of zelfs ruimer) worden afgebakend in erfgoedlandschappen en dat wat betreft de erfgoedwaarden gewoon de bepalingen uit de sectorale MB's worden overgenomen. Een afweging met andere belangen of sectorale visies is dus slechts minimaal aanwezig.</p> <p>Boerenbond stelt de stedenbouwkundige voorschriften m.b.t onroerend erfgoed in de ruimtelijke uitvoeringsplannen (o.a. erfgoedlandschappen) meer rechtszeker moeten geformuleerd worden. Dit betekent dat eenduidig wordt aangegeven wat de belangrijke erfgoedelementen zijn die moeten worden gevrijwaard in een bepaald gebied en dat in tweede orde helder wordt gemaakt op welke manier het voorschrift doorwerkt in de vergunningverlening (bouwvrij, geen nieuwe inplantingen, geen zonevreemde ontwikkelingen, ...).</p>	<p>behoud van de karakteristieke landschapselementen en -componenten en gave landschappen in eerste instantie kan gegarandeerd worden via de gangbare grondbestemmingen en overdrukken, die in het zgn. typevoorschriftenbesluit van 11/4/2008 zijn opgenomen. Daarnaast kunnen bepaalde sites of clusters met een geheel van erfgoedwaarden bestemd worden als gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde. Verder kunnen erfgoedlandschappen worden afgebakend op basis van de perimeters van de items uit de vastgestelde inventarissen en de onroerend-erfgoedrichtplannen. Een erfgoedlandschap betreft steeds een grafische overdruk boven een grondbestemming. Tenslotte kunnen landschapselementen of -componenten die een uitzonderlijke ruimtelijk structurerende of beeldbepalende waarde hebben via punt-, lijn- of vlakvormige overdrukken aangeduid worden. Het gebruik van de gebiedsspecifieke vlakvormige aanduidingen wordt beperkt tot de perimeter van een erfgoedlandschap. Deze werkwijze zal resulteren in een rechtszekere set van stedenbouwkundige voorschriften.</p> <p>De geformaliseerde werkwijze zal de besluitvorming over de lopende afbakeningsprocessen van de agrarische en natuurlijke structuur vlotter laten verlopen. De afspraken doen echter geen afbreuk aan de beleidsruimte die lokale besturen hebben om in gemeentelijke en provinciale ruimtelijke</p>
--	--	---

		uitvoeringsplannen gedetailleerder of anders te werk te gaan.
Hoofdstuk 7. Onroerendergoedrichtplannen		
Hoofdstuk 8. Beheer van onroerend erfgoed		
Hoofdstuk 9. Prijzen		
Hoofdstuk 10. Financiering onroerendergoedzorg		
Hoofdstuk 11. Handhaving		
Hoofdstuk 12. Wijzigings-, opheffings-, overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen		

ONROERENDERGOEDBESLUIT	GEFORMULEERD ADVIES/OPMERKING EN VERMELDING INSTANTIE DIE ZE FORMULEERDE	REACTIE OF WIJZIGINGSVOORSTEL
Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling		
Hoofdstuk 2. Definities		
<p>Art. 2. In dit besluit wordt verstaan onder:</p> <p>~~8° cultuurgoederen: roerende goederen, die omwille van hun erfgoedwaarde van algemeen belang zijn, waarvan het samen voorkomen met het gebouw een bijzondere waarde heeft en die ofwel ontworpen zijn voor of vervaardigd met het beschermd goed ofwel gerelateerd zijn aan de functie van het beschermd goed en waarvoor~~</p>	<p><u>VlaNot</u>: zie hoger bij art. 2.1 Onroerendergoed-decreet</p>	<p>Akkoord. De definitie van “cultuurgoederen” wordt geschrapt in art. 2, 8° Onroerendergoedbesluit en toegevoegd in art. 2.1 Onroerendergoeddecreet</p>

<p>historische verbondenheid met het beschermd goed kan aangetoond worden. Voor beschermde onroerende goederen in eigendom van privépersonen of rechtspersonen moeten de cultuurgoederen opgenomen zijn in een beschermingsbesluit of een goedgekeurd beheersplan of er moet voorheen voor het beheer ervan een premie verleend zijn opdat ze als cultuurgoederen beschouwd kunnen worden;</p>		
<p>Hoofdstuk 3. Instanties en actoren van het onroerendergoedbeleid</p>		
<p>Art. 3.2.2. Uiterlijk op 15 januari van het eerste jaar van de lokale beleidscyclus of, bij een evaluatie na drie jaar door de Vlaamse Regering, op 15 januari van het vierde jaar van de lokale beleidscyclus, dient de gemeente de lokale invulling van de Vlaamse beleidsprioriteiten bij de Vlaamse Regering in. De gemeente bezorgt daarvoor de relevante onderdelen van de door de gemeenteraad goedgekeurde strategische meerjarenplanning, vermeld in artikel 146 en 147 van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, aan de Vlaamse Regering. Daarin geeft de gemeente aan hoe ze uitwerking zal geven aan de Vlaamse beleidsprioriteiten inzake het onroerendergoedbeleid. De gemeente kan op eigen initiatief aanvullende documenten bezorgen. [...]</p>	<p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S:</u> Momenteel kunnen gemeenten slechts om de drie jaar een aanvraag tot onroerendergoedgemeente indienen. Deze lange wachtermijn kan gemeenten afschrikken om hier werk van te maken. Het zou het erfgoed ten goede komen, en bovendien perfect mogelijk zijn in functie van BBC, om jaarlijks een erkenningsronde te organiseren. Dit vergroot de erfgoedreflex bij de lokale besturen en geeft een stimulans om sneller in te stappen in dit instrument.</p> <p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S:</u> Volgens de huidige regelgeving moeten IOED's bij relatief kleine wijzigingen (bv. naamsverandering of toetreding van gemeentes) een volledig nieuwe aanvraag tot erkenning indienen. Er worden hiervoor twee redenen aangehaald. (1) Een uitbreiding of een naamsverandering impliceert meteen ook een verandering van statuten en</p>	<p>Deze keuze werd gemaakt om het onroerendergoedbeleid af te stemmen op de gemeentelijke meerjarenplanning. Een gemeentebestuur maakt belangrijke strategische keuzes immers vooral bij de start van de gemeentelijke legislatuur en binnen BBC is een mogelijkheid tot aanpassing van de meerjarenplanning voorzien in het midden van de legislatuur. Het agentschap Onroerend Erfgoed zal in overleg gaan met het agentschap Binnenlands Bestuur en nagaan of een jaarlijkse erkenningsronde mogelijk en wenselijk is.</p> <p>Er wordt nagegaan of een vereenvoudigde erkenningsprocedure en gemakkelijkere aanpassing van de subsidieregeling mogelijk is bij kleine wijzigingen aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband, die weinig tot geen impact hebben op de werking van de IOED (cf. evaluatierapport, 2.2.1.2).</p>

	<p>bijgevolg is de oorspronkelijke erkenning niet meer geldig. (2) Een wijziging in de samenstelling van de IOED kan gevolgen hebben voor de subsidieberekening. Voor de IOED's (de gemeenten en het personeel) betekent dit echter een bijkomende administratieve last, een belangrijk financieel risico en een grote rechtsonzekerheid. Er wordt gepleit voor een vereenvoudigde procedure, zeker indien er geen noemenswaardige wijzigingen zijn aan de werking of de omgevingsanalyse bij de oorspronkelijke erkenningsaanvraag</p>	
<p>Art. 3.3.9. Uiterlijk op 31 juli van elk jaar, behalve in het jaar van de aanvraag tot erkenning, rapporteert de erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst over de uitvoering van zijn onroerenderfgoedbeleidsplan.</p>	<p><u>VVSG</u>: De gemeenten menen dat het aantal rapporteringen aan de Vlaamse overheid kan worden teruggebracht of anders kan verlopen. Zo moeten intergemeentelijke samenwerkingsverbanden jaarlijks een verslag opsturen en wordt hun werking drie- en zesjaarlijks geëvalueerd. Op diverse plaatsen in het decreet wordt ook verwacht dat gemeenten 'via beveiligde zending' met elkaar communiceren, terwijl dit lang niet altijd nodig is. Zo brengt de minister de gemeenten per beveiligde zending op de hoogte van een erkenning. De gemeenten vragen dat de rapporteringen tot een minimum worden beperkt.</p>	<p>Op 15 juli 2016 keurde de Vlaamse Regering een conceptnota goed met betrekking tot de evaluatie van de beleids- en beheerscyclus. Hierin wordt een uitbreiding van BBC naar de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden geopperd. Van zodra dit mogelijk is, kan de erkenning, rapportering en subsidiëring van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten ook via BBC verlopen.</p> <p>Over de beveiligde zending, cf. evaluatierapport, 2.3.2.1. Voorgesteld wordt de vereiste van de beveiligde zending te schrappen voor documenten die ingediend moeten worden door de burger of (erkende) actoren, tenzij dit een hoog juridisch risico voor het agentschap of derden inhoudt. In het geval van de erkenningsprocedures is er geen dergelijk risico.</p>

Hoofdstuk 4. Inventarissen		
<p>Art. 4.1.1. Een onroerend goed of een geheel van onroerende goederen kan opgenomen worden in de vastgestelde inventaris van bouwkundig erfgoed, de vastgestelde landschapsatlas, de vastgestelde inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde of de vastgestelde inventaris van historische tuinen en parken als het een of meer erfgoedwaarden bezit en voldoende goed bewaard is.</p>	<p><u>Boerenbond</u>: De opmaak van inventarissen vormt een centraal instrument van het Vlaams onroerenderfgoedbeleid. Het onroerenderfgoed-decreet stelt dat de Vlaamse Regering de criteria bepaalt voor het opnemen of schrappen van een onroerend goed in één van de vijf inventarissen. De criteria werden ondertussen vastgelegd in het uitvoeringsbesluit en de diverse inventaris-methodologieën maar in zodanig vage en algemene verwoording dat elk onroerend goed in aanmerking blijft komen voor opname in één van de inventarissen.</p>	<p>De criteria voor opname in de inventaris zijn duidelijk. Een onroerend goed kan opgenomen worden als het erfgoedwaarde bezit en als het voldoende goed is bewaard. De erfgoedwaarde moet daarenboven ook getoetst worden aan de criteria opgesomd in het Onroerenderfgoedbesluit.</p>
<p>Art. 4.1.3. Een archeologische zone kan opgenomen worden in de vastgestelde inventaris van archeologische zones als ze waarschijnlijk voldoende goed bewaard is.</p>	<p>Boerenbond pleit voor heldere criteria die bepalen of een goed wordt opgenomen in één van de inventarissen. Deze criteria moeten ook leiden tot een vorm van selectiviteit en prioriteit en een eenduidige interpretatie van de erfgoedwaarden. Dit komt de rechtszekerheid voor de betrokkene en het draagvlak voor onroerend erfgoed ten goede. Bovendien moet ook duidelijker worden vastgelegd wat de link is tussen inventarissen en het beschermingsbeleid. Nu leeft te veel het gevoel dat de vastgestelde inventarissen zijn geïntroduceerd om op een snelle manier een verdoken beschermingsbeleid te kunnen voeren zonder fundamentele inspraakmogelijkheid en bijhorende vergoedingen</p>	<p>De erfgoedwaarden zijn in de inventarismethodologie eenduidig gedefinieerd en worden aldus toegepast (cf. Ministeriele Besluiten van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van archeologische zones, voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, voor de inventaris van houtige beplantingen met erfgoedwaarde, voor de inventaris van historische tuinen en parken en voor de landschapsatlas).</p>
Hoofdstuk 5. Archeologie		
Hoofdstuk 6. Beschermingen en erfgoedlandschappen		

Hoofdstuk 7. Onroerenderfgoedrichtplannen		
Hoofdstuk 8. Beheer van onroerend erfgoed		
Hoofdstuk 9. Prijzen		
Hoofdstuk 10.Subsidies		
<p>Art. 10.3.1. De minister kan overeenkomstig de bepalingen van dit besluit en binnen de perken van de daarvoor bestemde kredieten op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap een projectsubsidie toekennen.</p> <p>De Belgische staat, federale instellingen en deelstaten, met uitzondering van de onderwijsinstellingen, komen niet aanmerking voor een projectsubsidie.</p>	<p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S</u>: Het decreet voorziet projectsubsidies om participatieve en sensibiliserende projecten uit te voeren. In de Vlaamse begroting werd er tot op heden hiervoor nog geen krediet ingeschreven. Zulke subsidie zou onder meer kunnen aangewend worden om syntheseonderzoek te financieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoeksbalans archeologie noodzakelijk up-to-date houden: dit kan dan eventueel door samenwerking tussen teams van het agentschap Onroerend Erfgoed, archeologische studiebureaus, uniefs en IOED's gebeuren (cf. Oogst van malta in Nederland) - Integraal onderzoek naar erfgoedwaarde van gebieden: archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed - Ter beschikking stellen van publicaties (digitaal) 	<p>Akkoord. In het evaluatierapport (cf. 2.2.3.1.2) wordt aanbevolen om de projectsubsidies voor participatieve en sensibiliserende initiatieven aan te moedigen en te ondersteunen. Deze subsidies zijn immers een manier om bepaalde projecten te ondersteunen en aan te moedigen, zonder dat hier grote bedragen moeten tegenover staan. Er is een grote vraag uit het veld naar een dergelijke vorm van erkenning en ondersteuning en de activering van deze projectsubsidies kadert binnen de implementatie van de conventie van Faro over de bijdrage van het erfgoed aan de samenleving. Ook de projectsubsidies voor onderzoek worden best geactiveerd. Deze projectsubsidies kunnen een belangrijke stimulans zijn voor het genereren van syntheserapporten over archeologisch onderzoek. Het evaluatierapport erkent eveneens de noodzaak om de Onderzoeksbalans Archeologie te actualiseren (cf. evaluatierapport, 3.2.5.3)</p> <p>Aangezien de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet budgetneutraal moet gebeuren, betekenen bijkomende uitgaven voor</p>

		subsidies het in mindering brengen van andere kredieten, m.n. de premiebudgetten waarvoor een wachtlijst bestaat.
Hoofdstuk 11. Premies		
<p>Art. 11.2.19. §1. De aanvraag van een erfgoedpremie volgens de standaardprocedure kan gelijktijdig ingediend worden met de aanvraag van de toelating voor de beheersmaatregelen, werkzaamheden, diensten of handelingen. Het agentschap stelt hiervoor op de website een gecombineerd aanvraagformulier ter beschikking. Een dergelijke gecombineerde aanvraag wordt ingediend bij het agentschap of, in voorkomend geval, bij de erkende onroerenderfgoedgemeente.</p> <p>§2. Als de aanvraag wordt ingediend bij het agentschap, dan wordt de behandelingstermijn, vermeld in artikel 6.3.5, eerste lid, verlengd tot negentig dagen en geldt de vastlegging van de erfgoedpremie, vermeld in artikel 11.2.20, als toelating voor de aangevraagde beheersmaatregelen, werkzaamheden, diensten of handelingen.</p> <p>§3. Als de aanvraag wordt ingediend bij de erkende onroerenderfgoedgemeente, stuurt de onroerenderfgoedgemeente een kopie van de aanvraag en de bijhorende stukken door naar het agentschap binnen een termijn van vijf dagen, die ingaat de dag na de ontvangst ervan.</p>	<p><u>Vlaams netwerk IOED'S en OEG'S</u>: Nu is voorzien dat de onroerenderfgoedgemeente de gecombineerde aanvraag premie/toelating binnen de vijf dagen doorstuurt naar het agentschap. Hierdoor voeren in theorie twee administraties een volledigheidsonderzoek en inhoudelijke beoordeling dossier. Het zou vlotter kunnen lopen als de onroerenderfgoedgemeente de <i>volledige</i> aanvraag doorstuurt of pas doorstuurt na verlenen van de toelating. Onroerend Erfgoed beoordeelt dan enkel het al dan niet betoelaagbaar zijn en financiële luik. Cf. ook opmerking over gemeenschappelijk register. Indien een premiedossier geen bijkomende toelatingsaanvraag bevat, moet het rechtstreeks ingediend kunnen worden bij het agentschap. Nu moet dat altijd via de onroerenderfgoedgemeente, wat nodeloze vertraging en administratie met zich meebrengt.</p> <p>Veel toelatingsdossier worden nog altijd bij het agentschap ingediend i.p.v. bij de erkende onroerenderfgoedgemeente. Er is duidelijkere communicatie nodig vanuit het agentschap aan eigenaars. Suggestie om de aanvraagformulieren anders op te vatten en te vertrekken vanuit toelating: aanvraag tot toelating, al dan niet</p>	<p>Het voorstel om dossiers voor aanvraag van een premie enkel door te sturen naar het agentschap wanneer deze volledig zijn of nadat de onroerenderfgoedgemeente de toelating heeft verleend betekent dat ofwel een premienemer langer moet wachten voor hij volledige duidelijkheid heeft (tijd voor verkrijgen toelating + tijd voor behandelen premieaanvraag), ofwel dat de onroerenderfgoedgemeente en het agentschap hun deel van de behandelingstermijn moet inkorten zodat een dossier binnen de 90 dagen behandeld kan worden. Een dergelijke afweging kan worden meegenomen bij de uitwerking van een nieuw en evenwichtig financieringsstelsel (<i>cf. evaluatierapport 2.2.3.2.2</i>).</p> <p>De suggesties over betere communicatie lijken terecht, en kunnen waarschijnlijk relatief eenvoudig doorgevoerd worden zonder dat dit een aanpassing van de regelgeving vergt.</p>

	<p>gecombineerd met premieaanvraag en apart formulier voor premieaanvraag zonder toelating (i.p.v. premieaanvraag al dan niet gecombineerd met toelating en apart formulier voor toelating). De huidige manier van aanvragen werkt onduidelijkheid over de bevoegdheden in de hand, en reduceert onroerenderfgoedgemeente tot een voetnoot terwijl zij de eigenlijke beoordeling van het dossier doen.</p>	
<p>Art. 11.5.1. De premienemer is verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit bij de uitvoering van de beheersmaatregelen, de werkzaamheden en diensten.</p> <p>Art. 11.5.2. Als een erfgoedpremie van meer dan 50% volgens de bijzondere procedure of een onderzoekspremie aangevraagd wordt, gelden de volgende bepalingen:</p> <p>1° bij de aanstelling van ontwerpers en uitvoerders wordt minstens rekening gehouden met de volgende elementen:</p> <p>a) de relevante studie- en beroepskwalificaties;</p> <p>b) de algemene deskundigheid met betrekking tot de specifieke projectopdracht;</p> <p>c) een vermelding van het gedeelte van de opdracht dat de ontwerper of uitvoerder minstens in eigen beheer zal uitvoeren;</p> <p>2° de ontwerpopdracht houdende de opmaak van beheersplannen, de voorafgaande onderzoeken, en de beheersmaatregelen, werkzaamheden of diensten aan beschermde goederen en erfgoedlandschappen wordt minstens gegund op</p>	<p><u>VCB</u>: Van cruciaal belang voor een goede en vlotte uitvoering van de restauratiewerken is een goed ontwerp. Daardoor wordt de uitvoering van de restauratiewerken beter beheersbaar en vermindert de kans op onvoorziene meerwerken.</p> <p>Artikel 11.2.1 van het onroerenderfgoedbesluit legt de verplichting tot het bewaken van de kwaliteit bij restauratiewerken bij de eigenaar van het erfgoed. Het is de eigenaar die bij de aanstelling van ontwerpers en uitvoerders rekening moet houden met relevante studie- en beroepskwalificaties en met de algemene deskundigheid met betrekking tot de specifieke projectopdracht.</p> <p>Maar de manier waarop de kwaliteitseisen nu in het onroerenderfgoedbesluit worden geformuleerd, is nog te vaag. We merken dat heel wat ontwerpen voor restauratiewerken niet worden toevertrouwd aan ontwerpers die kennis hebben van en ervaring met de restauratie van</p>	<p>Er kan zeker onderzocht worden of en hoe dit verbeterd kan worden, zodat het voor eigenaars en beheerders van beschermde goederen ook gemakkelijker is om de meest geschikte ontwerper(s) of uitvoerder(s) aan te stellen. Maar het Onroerenderfgoedbesluit moet wel rekening houden met diverse soorten opdrachten waarmee beschermd erfgoed vandaag geconfronteerd wordt (gaande van de consolidatie van een archeologische site tot de herbesteding van een beschermd monument met een ingrijpende nieuwe ingreep). Afdeling 11.5 in het Onroerenderfgoedbesluit, dat handelt over het bewaken van kwaliteit, moet dus ook toepasbaar zijn voor al deze soorten opdrachten.</p>

<p>basis van de volgende gunningscriteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) een conceptnota, met omschrijving van de aanpak en de methodologie van de opdracht; b) de aanpak inzake duurzaamheid; c) de vermelding van welke diensten voor welk ereloon geleverd zullen worden; d) als dat van toepassing is: de visie op de werfopvolging. <p>Art. 11.5.3. In geval van onderaanneming voor gespecialiseerde werkzaamheden moet de aannemer aan wie de opdracht is toegewezen per specialiteit schriftelijk aan de opdrachtgever minstens drie onderaannemers opgeven en de garantie bieden dat met één van hen gewerkt zal worden. Die onderaannemers zijn onderworpen aan dezelfde criteria met betrekking tot de algemene deskundigheid en studie- en beroepskwalificaties als de uitvoerders.</p> <p>Van het aantal, vermeld in het eerste lid, kan, door de premienemer of de ontwerper, gemotiveerd afgeweken worden.</p> <p>Als tijdens de uitvoering van de opdracht alle opgegeven onderaannemers verhinderd zijn ingevolge duidelijke overmacht, geeft de aannemer schriftelijk een nieuwe onderaannemer op. Die onderaannemer is onderworpen aan dezelfde criteria met betrekking tot de algemene deskundigheid en studie-en beroepskwalificaties</p>	<p>onroerend erfgoed. Dat is ook gebleken op de recente reflectiedag over onroerend erfgoed. We stellen dan ook voor dat de eigenaar de criteria waarmee hij of zij de ontwerper selecteert, duidelijker en concreter moet formuleren. Bovendien vragen we dat het stellen van restauratiespecifieke kwaliteitscriteria niet beperkt blijft tot gevallen waarbij de premie 50% en meer bedraagt. Voor elk werk waarvoor de Vlaamse overheid een premie toekent, zouden kwaliteitseisen moeten gelden.</p>	
---	---	--

<p>als de uitvoerder. De opdrachtgever beslist over de aanvaarding van de onderaannemers.</p> <p>Art. 11.5.4. In de overeenkomst, die gesloten is tussen de premienemer en de uitvoerder van de beheersmaatregelen, werkzaamheden, diensten of voorafgaande onderzoeken, moet uitdrukkelijk worden bepaald dat de uitvoerder verplicht is een register bij te houden van de diensten, maatregelen of werkzaamheden die hij door onderaannemers laat uitvoeren.</p>		
Hoofdstuk 12. Handhaving		
Hoofdstuk 13. Wijzigings-, opheffings-, overgangs- en inwerkingtredingsbepalingen		

